

Günün xəbəri

Bu gün Bakıda Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə Qoşulmama Hərəkatının COVID-19-a qarşı mübarizə üzrə Təmas Qrupunun Zirvə görüşü keçirilir. Nüfuzlu beynəlxalq məclisdə hərəkat üzvü olan ölkələrin dövlət və hökumət başçıları, yüksək vəzifəli rəsmiləri iştirak edirlər.

Səhifə → 5

Onun sözünü həmişə eşidirik

Qoşulmama Hərəkatı: Qlobal problemlər Bakıda çözlür

Səhifə → 7

Non-Aligned Movement (NAM)

№ 47 (30163) 2 mart 2023-cü il, cümə axşamı

Xalq qəzeti

“Xalq qəzeti” – Xalqın qəzeti!

Gündəlik ictimai-siyasi nəşr

1919-cu ildən çıxır

Təsisçi: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İşlər İdarəsi və qəzetin redaksiya heyəti

vəb-sayt: www.xalqqazeti.az

Jelka Tsviyanoviç:

Bakının gözəlliyinə heyran oldum

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev martın 1-də Bosniya və Herseqovinanın Rəyasət Heyətinin Sədri xanım Jelka Tsviyanoviç ilə görüşüb.

Dövlətimizin başçısı Qoşulmama Hərəkatının COVID-19-a qarşı mübarizə üzrə Təmas Qrupunun Zirvə görüşündə iştirak etmək üçün ölkəmizə səfər etdiyinə görə Bosniya və Herseqovinanın Rəyasət Heyətinin Sədri minnətdarlığını bildirdi, səfər zamanı ikitərəfli əlaqələrimizlə bağlı müzakirələr aparmaq üçün imkanların da yarandığını dedi.

(ardı 2-ci səhifədə)

“3+3” formatı: fərqli maraqlar və mövqelər

Səhifə → 4

Azərbaycan həmişə BMT-nin fəal üzvü olmuşdur

Səhifə → 8

Ramin Məmmədov Azərbaycanın Qarabağ bölgəsində yaşayan erməni sakinlərin təmsilçiləri ilə görüşüb

Milli Məclisin deputatı Ramin Məmmədov Azərbaycan Respublikasının Qarabağ bölgəsində yaşayan erməni sakinlər ilə təmaslar üzrə məsul şəxs qismində müəyyən edilib.

Bu məqsədlə martın 1-də Ramin Məmmədov Xocalı şəhərində, Azərbaycan Respublikası ərazisində müvəqqəti yerləşdirilmiş Rusiya Federasiyası sülhməramlı kontingentinin qarargahında Azərbaycan Respublikasının Qarabağ bölgəsində yaşayan erməni sakinlərin təmsilçiləri ilə görüşüb. Görüşdə Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin, İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Əmlak Məsələləri Dövlət Xidmətinin və “AzerGold” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin mütəxəssislərindən ibarət, təbii sərvətlərin qanunsuz istismarını araşdıran monitorinq qrupunun rəhbəri Məsim Məmmədov da iştirak edib.

Görüşdə Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına və qanunlarına uyğun olaraq, Qarabağ bölgəsində yaşayan erməni sakinlərin Azərbaycan Respublikasına reintegrasiyasına dair ilkin müzakirələr aparılıb.

Azərbaycan Respublikasının Qarabağ bölgəsində yaşayan erməni sakinlər ilə təmaslar davam etdiriləcək.

“Buzlar əriməyə” Xocalıdan başladı

Qarabağın erməni sakinləri ilə keçirilmiş görüşə sözdədi

Obrazlı desək, deyəsən, buzlar əriməyə başlayıb. Söhbət əslən qarabağlı olan Azərbaycan nümayəndələrinin Qarabağın erməni sakinləri ilə ötən gün keçirilmiş görüşündən gedir. Bəli, soyqırım tariximizin müasir dövrdəki dəhşət səhnələrinə şahidlik etmiş Xocalıda baş tutmuş görüşdən.

(ardı 4-cü səhifədə)

Təkid yoxdur... Cənubi Qafqazda yeni siyasi düzən var

Yaxud Lavrovun Ermənistanla sülh mesajının izi ilə

Rusiyanın Xarici İşlər naziri Sergey Lavrovun Azərbaycana səfəri ilə bağlı təhlil apararkən, bir sıra vacib nəticələrə gəlmək mümkündür. Əlbəttə, əsas məqamlardan biri Moskvanın Azərbaycan-Ermənistan nizamlamasına hazırkı yanaşmasıdır. Hesab edirik ki, mövcud xüsusdəki həlledici faktor Lavrovun səsləndirdiyi aşağıdakı fikirdir: “Rusiya Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh müqaviləsi üzrə danışıqların təşkilinə köməyə hazırdır, lakin öz xidmətlərini təkidlə təklif etməyəcək”.

(ardı 8-ci səhifədə)

Yenidən kim-kimi: Qərb, yoxsa Rusiya?

Səhifə → 10

Ermənistanda qadağan olunmuş raport

Səhifə → 10

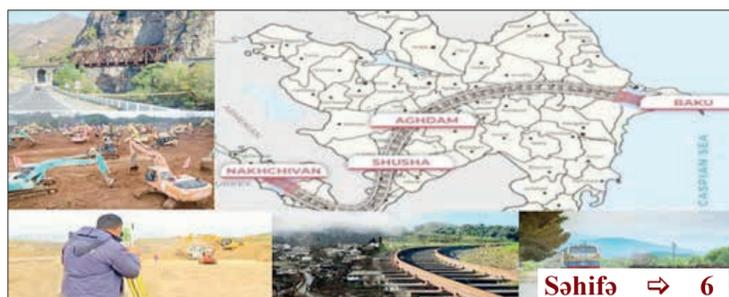

“Altıgünlük müharibə” ssenarisi təkrarlana bilərmi?

Səhifə → 7

Qarabağdan Zəngəzur dəhlizi ilə Avropaya...

Səhifə → 6

Səhifə → 9

Qərbi Azərbaycanda erməni “sovet” millətçiliyi

Jelka Tsviyanoviç:

Bakının gözəlliyinə heyran oldum

(əvvəlki 1-ci səhifədə)

Bosniya və Herseqovinanın Rəyasət Heyətinin Sədri ölkəmizdə olmasının məmnunluğunu bildirdi, Bakının gözəlliyinin onu heyran etdiyini dedi. Qonaq münasibətlərimizin yüksək səviyyədə olduğunu qeyd etdi, COVID-19 dövründə və Bosniya və Herseqovində baş vermiş daşqınlar zamanı Azərbaycanın onun ölkəsinə göstərdiyi dəstəyin yüksək qiymətləndirildiyini vurğuladı.

Jelka Tsviyanoviç iqtisadiyyat, ticarət, investisiya, enerji və digər sahələrdə əməkdaşlıq üçün böyük imkanların olduğunu qeyd etdi. Görüşdə Azərbaycan ilə Bosniya və Herseqovina arasında siyasi münasibətlərin çox yaxşı səviyyədə olduğunu qeyd edildi. Ancaq iqtisadi-ticarət əlaqələrinin daha da gücləndirilməsinin, həmçinin biznes dairələri arasında birbaşa təmasların təşviqinin vacibliyini bildirdi.

Söhbət zamanı Bakı və Sarayevoda şəhərlərinin hələ ötən əsrin 70-ci illərindən qardaşlaşmış şəhərlər olduğu xatırlanaraq, şəhərlərarası əlaqələrin inkişafının da önemi vurğulandı.

Bosniya və Herseqovinanın Rəyasət Heyətinin Sədri dövlətimizin başçısını ölkəsinə rəsmi səfərə dəvət etdi.

Azərbaycan Prezidenti dövlət məmnuniyyətlə qəbul etdi.

AZƏRTAC

Azərbaycan ilə Beynəlxalq Miqrasiya Təşkilatı arasında sıx əlaqələr mövcuddur

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev martın 1-də Beynəlxalq Miqrasiya Təşkilatının Baş direktoru Antonio Vitorinonu qəbul edib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Antonio Vitorino Qoşulmama Hərəkatının COVID-19-a qarşı mübarizə üzrə Təmas Qrupunun Zirvə görüşünə dəvət edildiyinə görə təşəkkürünü bildirdi, bu sammitin hazırda beynəlxalq gündəlikdə duran məsələlərin müzakirəsi baxımından çox yaxşı fürsət yaratdığını dedi.

Azərbaycan ilə Beynəlxalq Miqrasiya Təşkilatı arasında çox sıx əlaqələrin olduğunu vurğulayan dövlətimizin başçısı Qoşulmama Hərəkatının Bakıda keçiriləcək sammitində iştirak etdiyinə görə Antonio Vitorinoya minnətdarlığını ifadə etdi. Prezident İlham Əliyev Qoşulmama Hərəkatına sədrlik dövründə ölkəmizin bu Hərəkatın daha da təsisatlanması istiqamətində bir sıra təşəbbüslər

lərlə çıxış etdiyini bildirdi.

Ölkəmizlə rəhbərlik etdiyi təşkilatın səmərəli əməkdaşlığına görə təşəkkürünü ifadə edən Antonio Vitorino Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdışa dair Birinci Dövlət Proqramının əhəmiyyətini vurğuladı. Qeyd etdi ki, Beynəlxalq Miqrasiya Təşkilatı öz təcrübəsindən çıxış edərək bu prosesə dəstək verə bilər. O, həmçinin dedi ki, bu təşkilat yarandığı gündən bəri dünyanın müxtəlif ölkələrində məcburi köçkünlərin və qaçqınların qayıtması üzrə çox geniş təcrübəyə malikdir və bu təcrübəni Azərbaycan tərəfi ilə bölüşməyə hazırdır.

Antonio Vitorino ölkəmizdə Beynəlxalq Miqrasiya Təşkilatının regional təlim mərkəzinin yaradılmasının vacibliyini qeyd

etdi, bu mərkəzin həm Azərbaycanda, həm də region ölkələrində imkanların artırılmasına və peşəkar kadrların hazırlanmasına töhfə verəcəyini dedi.

Qonaq Azərbaycanın qaçqınların müdafiəsi və beynəlxalq miqrasiya üzrə məşvərətçi proses olan 2023-2024-cü illər üzrə Almatı prosesinə sədrliyini qeyd edərək, miqrasiya ilə bağlı davamlı dialoqun və məlumat mübadiləsinin müzakirəsi baxımından bu platformanın əhəmiyyətini vurğuladı.

Görüşdə azərbaycanlı mütəxəssislərin Beynəlxalq Miqrasiya Təşkilatında və BMT-nin digər strukturlarında təmsilçiliyinin artırılmasının vacibliyini bildirdi.

Antonio Vitorino Azərbaycanın yeni donor ölkə kimi təşkilatın büdcəsinə verdiyi maliyyə töhfələrinin də yüksək qiymətləndirildiyini diqqətə çatdırdı.

Ölkəmiz Ərəb dövlətləri ilə əlaqələrin inkişafına xüsusi önəm verir

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev martın 1-də İraq Respublikasının Prezidenti Əbdülməlik Camal Rəşid ilə görüşüb.

AZƏRTAC xəbər verir ki, ölkəmizdə olmaqdan məmnunluğunu bildiren Əbdülməlik Camal Rəşid Qoşulmama Hərəkatının COVID-19-a qarşı mübarizə üzrə Təmas Qrupunun Zirvə görüşünə dəvətə görə dövlətimizin başçısına minnətdarlığını ifadə etdi. İraq Prezidenti Qoşulmama Hərəkatının indiki dövrdə beynəlxalq münasibətlərdə xüsusilə çox böyük rol malik olan bir təsisat olduğunu dedi.

Dövlətimizin başçısı İraq Prezidentinə ölkəmizə səfər etdiyinə görə təşəkkürünü bildirdi. Azərbaycanın Qoşulmama Hərəkatına sədrliyinin başa çatmaq ərafəsində olduğunu qeyd edən Prezident İlham Əliyev sədrlik dövründə ölkəmizin Hərəkatın inkişafı naminə səylərini əsirgəmədiyini, onun təsisatlanması ilə bağlı bir sıra təşəbbüslər irəli sürdüyünü bildirdi, bu xüsusda Hərəkatın parlament və gənclər şəbəkə-

sinin yaradılmasını qeyd etdi. Dövlətimizin başçısı Azərbaycanın sədrliyi dövründə Qoşulmama Hərəkatının 3-cü Zirvə toplantısının da ölkəmizdə keçirildiyini vurğuladı.

Prezident İlham Əliyev Ərəb Dövlətləri Liqasının Əlcəzirədə keçirilmiş Sammitində iştirakını məmnunluqla xatırladı, Azərbaycanın Ərəb dövlətləri ilə əlaqələrin inkişafına xüsusi önəm verdiyini bildirdi. İraq Prezidenti ölkəsinin Azərbaycanla münasibətləri daha da möhkəmləndirməkdə maraqlı olduğunu dedi, əməkdaşlığımızı genişləndirmək üçün yaxşı imkanların mövcudluğunu qeyd etdi.

Əbdülməlik Camal Rəşid İraqın üzleşdiyi problemlər və təhlükəsizliyə təhdid yaradan hallar barədə məlumat verdi, ölkəsinin artıq sabitlik mərhələsinə qədəm qoyduğunu bildirdi.

Azərbaycan Prezidenti ölkəmizin beynəlxalq təşkilatlarda yaxından əməkdaşlıq etməsi üçün geniş imkanların olduğunu bildirdi və bu xüsusda OPEC+ və digər formatlar qeyd edildi.

Dövlətimizin başçısı pandemiya dövründə Azərbaycanın Qoşulmama Hərəkatına üzv dövlətlərə, həmçinin İraqa humanitar dəstək göstərdiyini vurğuladı.

Azərbaycan Prezidenti İraq dövlətinin başçısını ölkəmizə həmçinin rəsmi səfərə dəvət etdi. Əbdülməlik Camal Rəşid dövlət məmnunluqla qəbul edərək, öz növbəsində dövlətimizin başçısını İraqa səfərə dəvət etdi.

Söhbət əsnasında dövlət başçıları sərmayələr, enerji, tikinti, nəqliyyat, təhsil sahələrində əməkdaşlıq məsələlərini müzakirə etdilər, ikitərəfli iqtisadi ticarət balansının genişləndirilməsinin və işgüzar dairələrin nümayəndə heyətlərinin səfərlərinin təşkil olunmasının əhəmiyyətini vurğuladılar.

Qəbul etdiyimiz bütün qərarlar yerinə yetirilir

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev martın 1-də Özbəkistan Respublikasının Prezidenti Şavkat Mirziyoyev ilə görüşüb.

Görüşdə çıxış edən Prezident İlham Əliyev dedi:

– Hörmətli Şavkat Miromonoviç, xoş gəlmisiniz. Vaxt tapıb Azərbaycana səfər etdiyiniz üçün sağ olun. Birlikdə mühüm beynəlxalq tədbirdə iştirak edəcəyik, lakin həm də görüşmək, söhbət etmək və bizim əvvəlki görüşlərimiz zamanı da razılığa gəldiyimiz kimi, verdiyimiz tapşırıqların yerinə yetirilməsinə nəzarət etmək üçün yaxşı imkanlıdır.

Prezident Şavkat Mirziyoyev: Komandalarmıza.

Prezident İlham Əliyev: Düşünürəm ki, komandalara yaxşı işləyir. Onlar tez-tez görüşürlər, bu yaxınlarda yenə Özbəkistanda mühüm görüş olub. Həmçinin telefonla çox fəal ünsiyyətdə olurlar. Beləliklə, bütün istiqamətlər üzrə çox fəal qarşılıqlı fəaliyyət aparılır.

Zənnimcə, ötən il münasibətlərimizin inkişafında rekord il olub. Mən üç dəfə Özbəkistana səfər etmişəm. Bu il Sizin səfərinizlə başlayır. Əminəm ki, bu il bir neçə görüş keçirəcəyik. Çünki müzakirə olunması çox məsələ, çoxlu mövzular var.

Ən başlıcası, bizim qəbul etdiyimiz bütün qərarlar vaxtında və həтта düşünürəm ki, planlaşdırdığımızdan da böyük həcmdə yerinə yetirilir. Çünki ələ bu yaxınlarda Daşkənddə tədbirdə yeni ideyalar, yeni layihələr müzakirə olunub. Həm sənaye kooperasiyası, həm kənd təsərrüfatı, həm səhərsalma – bütün istiqamətlər üzrə proses qardaşlar arasında getməli olduğu kimi davam edir. Mən Sizə bu münasibətə görə çox təşəkkür edirəm.

Mən Özbəkistana səfərlərimi böyük səmimiyyətlə xatırlayıram. Göstərilən qonaqpərvərliyi xoş duyğularla xatırlayıram. Həmçinin Qarabağın bərpasında iştiraka görə bir daha təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Bu, xarici dövlət tərəfindən maliyyələşdirilən ilk xarici layihədir. Bu, Sizin tərəfinizdən keçmiş köçkünlərə hədiyyə edilən məktəbdir. Biz buna görə çox minnətdarıq. Azərbaycan xalqı bunu yüksək qiymətləndirir. Tikinti işləri sürətlə gedir. İnşallah, bu il birlikdə qeyd edəcəyik. Bir daha xoş gəlmisiniz.

Özbəkistan Prezidenti Şavkat Mirziyoyev dedi:

– Çox sağ olun, hörmətli İlham Heydər oğlu. Bizə çox doğma, yaxın və dost ölkə Azərbaycanda olmaq mənim üçün çox xoşdur. Həqiqətən biz hazırlaşırıq və bu gün ilk dəqiqədən bu cür qonaqpərvərliyi hiss edirik. Biz sanki öz evimizdəyik. Buna görə çox sağ olun.

Əslində, Siz qeyd etdiyiniz kimi, bizim müəmmadi görüşlərimiz strateji tərəfdaşlığımıza tamamilə yeni məzmun gətirib. Son illər biz Sizinlə ikitərəfli münasibətlərimizdə böyük sıçrayış etmişik. Artıq Sizin dediyiniz kimi, bizim komandalarda başqa cür işləyir. Real nəticələr var və yaqın ki, bizim hər bir görüşümüz münasibətlərimizə, razılıqlarımıza impuls verir.

Düşünürəm ki, bizim ciddi nəzarət edəcəyimiz komandalarmız hər şeyi vaxtında yerinə yetirəcək. Siz artıq komandalarmızın intensiv görüşlərini qeyd etdiniz. Ötən ilin dekabrında bizim Baş nazirin müavini Xocayevlə görüşlər olub. Bu yaxınlarda mən Mikayıl Cabbarovun qəbul etmişəm. Biz çox uzun müddət danışıq və bütün məsələləri müzakirə etdik. Bu, bizim münasibətlərimizin nəticəsidir ki, regionlar görüşür və belə işgüzar forumun keçirilməsi çox şeydən xəbər verir. Siz indi yeni layihələri qeyd etdiniz, sanki sadəcə görüşdük, amma buna çox ciddi hazırlaşdıq. Layihələr 800 milyon dollar dəyərindədir. İlham Heydər oğlu, bu, onu göstərir ki, əslində, bizim nəhəng potensialımız var.

Xüsusən regionların forumunu və biznes şurasının toplantısını qeyd etmək istəyirəm. Bu tədbirlərdə çoxlu sahibkar iştirak etdi. Mən qardaşlaşmış şəhərlərin - Daşkənd, Səmərqənd, Buxara, Xivə, Kokandın rəhbərləri ilə danışıq etdim. Onlara dedim: Biz görüşdük, sabah işə qardaşım İlham Heydər oğlu ilə görüşəcəyəm və onunla bunları danışıcağıq. Onlar dedilər: Əmin ola bilərsiniz ki, müzakirə etdiyimiz bütün məsələlər yerinə yetiriləcək və həll olunacaq.

Tezliklə avtomobil istehsalı üzrə ciddi nəticələr olacaq. Bu, martda istehsalına başlanılacaq 3 min və sentyabrda buraxılacaq 7 min yeni marka avtomobillərdir. Bu, tamamilə başqa markadır, ayrı keyfiyyətdir. İkincisi, biz pambıq klasteri haqqında razılığa gəlmişik. Bizim hər iki komandamız artıq razılışmış. Bunun üçün torpaq sahələri ayrılıb.

Düşünürəm ki, biz burada danışıqlarımız nəticələrində əldə edə biləcəyik. Bizdə ipekkilikdə çoxlu problemlər var idi, lakin fikirləşirəm ki, onlar çox yaxşı həll olunur. Bizim ipekkilik mütəxəssislərinin rəhbərləri mənə məruzə edirlər ki, onlar öz evlərində işləyirlər, deyirlər bizim üçün evdə bütün şərait yaradılıb. Biz məruzə etmişik ki, maşınqayırmada, həmçinin bütün məsələlər, preferensiyalar, parlament səviyyəsində həll olunur. Bu artıq onu göstərir ki, perspektivdə bizim bu sahələrdə də çoxlu birgə layihələrimiz olacaq.

Neft-qaz sahəsində SOCAR-la böyük layihə hazırlayırdıq. Artıq layihənin texniki-iqtisadi əsaslandırılması hazırlanır və düşünürəm ki, bu proses tədricən inkişaf etdiriləcək.

Düşünürəm ki, bizim gündüzlük görüşümüz, Qoşulmama Hərəkatında iştirakımız faydalı olacaq. Xüsusi olaraq qeyd etmək istəyirəm ki, Azərbaycanın, şəxsən Sizin uğurlu sədrliyiniz ilə bu təşkilatın nüfuzu artıb. Birleşmiş Millətlər Təşkilatının vaksinlə bağlı xüsusi qətnaməsi qəbul edildi, Hərəkatın parlament və gənclər strukturları yaradıldı. Fikrimcə, bu, Qoşulmama Hərəkatında Azərbaycanın tarixi sədrliyi. Bütün dövlətlər həmin qətiyyəti, səyləri gördülər. Hazırkı mürəkkəb şəraitdə bu Hərəkatın səviyyəsini yalnız Azərbaycan qaldıra bilər. Mən bu münasibətə Sizi təbrik etmək istəyirəm. Bir daha Sizinlə görüşümüzdə şadam. Düşünürəm ki, bizim fikir mübadiləsi aparmaq, komandalarmızı dinləmək üçün yaxşı imkanımız var.

Prezident İlham Əliyev: Sağ olun.

Görüşdə ölkələrimiz arasında humanitar sahədə əməkdaşlıq məsələləri müzakirə olundu.

Şavkat Mirziyoyev Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin anadan olmasının bu il 100 illiyinin qeyd edildiyini vurğuladı, bu xüsusda Özbəkistanda da tədbirlərin keçiriləcəyini bildirdi.

AZƏRTAC

Prezidentin Mətbuat Xidmətinin məlumatı

Martın 1-də Serbiya Respublikasının Prezidenti Aleksandar Vuçiq Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə zəng edib.

Telefon danışıqı zamanı Aleksandar Vuçiq Serbiya ilə Kosovo arasında Brüsseldə keçirilən dialoq səbəbindən Qoşulmama Hərəkatının Təmas Qrupunun Bakı Zirvə Görüşündə iştirak edə bilmədiyini dedi, Serbiyanı Bakıdakı tədbirdə xarici işlər nazirinin təmsil edəcəyini bildirdi. Serbiya Prezidenti bu dialoqun gedişində bərdə dövlətimizin başçısına məlumat verdi.

Aleksandar Vuçiq Serbiyanın dost Azərbaycan ilə qarşılıqlı hörmət və anlaşmaya, o cümlədən dəstəyə əsaslanan münasibətlərin hərtərəfli inki-

şafına böyük əhəmiyyət verdiyini diqqətə çatdırdı. Azərbaycan Prezidenti iki dövlət başçısının yüksək şəxsi münasibətləri sayəsində dinamik inkişaf edən Azərbaycan-Serbiya strateji tərəfdaşlığını yüksək qiymətləndirdiyini vurğuladı, bu ilin də ikitərəfli münasibətlərimiz üçün uğurlu olacağına ümid etdiyini bildirdi.

Söhbət zamanı enerji sahəsi və qarşılıqlı maraqlı digər məsələlər barədə fikir mübadiləsi aparıldı.

Dostluq və qardaşlıq münasibətləri genişlənir

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev martın 1-də Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Ali Şurasının üzvü, Ras el-Xeymə Əmirliyinin hakimi Əlahəzrət Şeyx Saud Bin Saqr Al Qasimini qəbul edib.

Azərbaycanda Qoşulmama Hərəkatının COVID-19-a qarşı mübarizə üzrə Təmas Qrupunun Zirvə görüşünün keçirilməsi münasibətilə dövlətimizin başçısını təbrik edən Əlahəzrət Şeyx Saud Bin Saqr Al Qasimi bu tədbirin xüsusi önəm daşdığını bildirdi.

Qonaq Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin rəhbərliyinin salamlarını Prezident İlham Əliyevə çatdırdı.

Dövlətimizin başçısı salamlara görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin rəhbərliyinə çatdırmağı xahiş etdi.

Azərbaycan Prezidenti Əlahəzrət Şeyx Saud Bin Saqr Al Qasiminin səfərinə və Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin sammitdə iştirakına görə minnətdarlığını bildirdi.

Dövlətimizin başçısı Azərbaycan ilə Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri arasında dostluq və qardaşlıq münasibətlərinin olduğunu qeyd etdi, iki ölkənin liderlərinin münasibətlərini xüsusi vurğuladı. Sammitin əhəmiyyəti barədə danışan Azərbaycan Prezidenti ölkəmizin

sədrlik dövründə Qoşulmama Hərəkatının təsisatlanması və beynəlxalq münasibətlər sistemində rolunun artırılması baxımından ciddi şəkildə fəaliyyət göstərdiyini dedi.

Görüşdə ikitərəfli əlaqələr barədə fikir mübadiləsi aparıldı. Bərpaulanan enerji sahəsində Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin "Masdar" şirkətinin ölkəmizdə həyata keçirdiyi layihənin əhəmiyyəti vurğulandı. Turizm sahəsində əməkdaşlığın inkişaf etdiyi bildirilərək, qarşılıqlı turist səfərlərinin artmasının insanları arasında təmaslara xidmət etdiyi qeyd olundu.

AZƏRTAC

Şahin Mustafayev Tanzaniyanın vitse-prezidenti ilə görüşüb

Azərbaycan Respublikası Baş nazirinin müavini Şahin Mustafayev martın 1-də Tanzaniya Birləşmiş Respublikasının vitse-prezidenti Filip İsdor Mpanqo ilə görüşüb.

Nazirlər Kabinetinin mətbuat xidmətindən bildirilər ki, görüşdə Bakıda keçirilən Qoşulmama Hərəkatının COVID-19-a qarşı mübarizə üzrə Təmas Qrupunun Zirvə görüşünün əhəmiyyəti vurğulanıb.

Azərbaycan ilə Tanzaniya arasında müxtəlif sahələrdə əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi ilə bağlı müzakirələr aparılıb.

"Xalq qəzeti"

Qoşulmama Hərəkatının Bakı görüşünün iştirakçıları XİN-də

Dünən Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər naziri Ceyhun Bayramov Qoşulmama Hərəkatının COVID-19-a qarşı mübarizə üzrə Təmas Qrupunun Zirvə görüşü çərçivəsində ölkəmizdə səfərdə olan İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının baş katibi Xusrav Noziri ilə görüşüb.

Görüş zamanı İOT-də 2023-cü il ərzində Azərbaycanın sədrliyi dövründə təşkilatın strategiya və proqramlarının icrası məsələləri, habelə "İOT-2025" baxışlarının irəliləməsi, İOT çərçivəsində əməkdaşlıq müzakirə mövzusu olub.

Nazir Azərbaycanın İOT-in 2023-cü il üzrə "Yaşıl keçid və qarşılıqlı bağlantılar" mövzusunda həsr olunan sədrliyi çərçivəsində prioritet və planları, ölkəmizin ev sahibliyi ilə təşkil edilməsi planlaşdırılan tədbirlərin həyata keçirilməsi və sədrliyimizdən irəli gələn digər öhdəliklərin icrası barədə qarşı tərəfə ətraflı məlumat verib.

Baş katib Xusrav Noziri Azərbaycanın İOT-in fəaliyyətinə verdiyi töhfəni və 2023-cü il üzrə sədrliyini yüksək qiymətləndirib, enerji və iqtisadi bağlılıq məsələlərinin İOT-in gündəliyində duran əsas məsələlər olduğunu, Azərbaycanın bu sahələrdə rolunun vacibliyini vurğulayıb.

Nazir Ceyhun Bayramovun Beynəlxalq Miqrasiya Təşkilatının Baş direktoru Antonio Vitorino ilə görüşündə ölkəmizlə qurum arasında əməkdaşlıq əlaqələrinin hazırkı səviyyəsindən məmnunluq ifadə edilib.

Beynəlxalq Miqrasiya Təşkilatı ilə əlaqələrinin inkişafına əhəmiyyət verdiyini bildiren nazir Ceyhun Bayramov ölkənin uğurlu miqrasiya siyasəti və bu sahədə aparılmış institusional islahatlar nəticəsində Azərbaycanda miqrasiya məsələlərinin effektiv şəkildə tənzimləndiyini vurğulayıb.

İkitərəfli əməkdaşlığın uğurla davam etdiyini bildiren Beynəlxalq Miqrasiya Təşkilatının baş direktoru Antonio Vitorino Azərbaycanda miqrasiyanın idarə edilməsi sahəsində görülən işləri alqışlayıb.

Ceyhun Bayramovun Çin Xalq Respublikası Hökumətinin Avrasiya məsələləri üzrə xüsusi nümayəndəsi Li Xueyi ilə görüşü zamanı iki ölkə arasında siyasi, ticarət və iqtisadi, nəqliyyat əlaqələrinin yüksək inkişaf dinamikası məmnunluqla qeyd edilib.

Görüşdə əməkdaşlığımızın qarşılıqlı maraq doğuran digər bütün sahələrdə inkişaf etdirilməsinin əhəmiyyəti vurğulanıb, ölkələrimiz arasında son illərdə həyata keçirilmiş yüksək səviyyəli rəsmi səfərlərdən məmnunluq ifadə olunub. Azərbaycan-Çin Hökumətlərarası Ticarət-İqtisadi Əməkdaşlıq Komissiyasının fəaliyyəti yüksək qiymətləndirilib.

Ceyhun Bayramovun Efiopiya Federativ Demokratik Respublikasının Baş nazirinin müavini və xarici işlər naziri Demeke Mekonnen ilə görüşündə iqtisadi, ticarət və humanitar sahələrdə ölkələrimiz arasında əməkdaşlığın perspektivləri müzakirə edilib.

"Xalq qəzeti"

"İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə şəhərsalma fəaliyyəti sahəsində idarəetmə ilə bağlı bəzi məsələlər haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2021-ci il 18 mart tarixli 1304 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi barədə

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq **qərara alıram**:

"İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə şəhərsalma fəaliyyəti sahəsində idarəetmə ilə bağlı bəzi məsələlər haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2021-ci il 18 mart tarixli 1304 nömrəli Fərmanında (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2021, № 3, maddə 228) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. 1.1-ci bəndə "tikinti" sözündən sonra ", yer təkinin geoloji öyrənilməsi və fay-

dalı qazıntı yataqlarının istismarı, habelə faydalı qazıntıların çıxarılması ilə əlaqəli olmayan yeraltı qurğuların tikilməsi və istismarı" sözləri əlavə edilsin.

2. 1.3-cü bəndə "tikinti" sözündən sonra "və faydalı qazıntı yataqlarının istismarı" sözləri əlavə edilsin.

İlham ƏLİYEV,

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 1 mart 2023-cü il

Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarının 2023-cü il aprelin 1-dən 30-dək müddətli həqiqi hərbi xidmətə çağırılması və müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçularının ehtiyata buraxılması haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 26-cı bəndini rəhbər tutaraq, "Hərbi vəzifə və hərbi xidmət haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 12.3-cü və 40.1-ci maddələrinə əsasən və Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələrini şəxsi heyətlə komplektləşdirmək məqsədilə **qərara alıram**:

1. 2005-ci ildə doğulmuş və çağırış gündündək (həmin gün də daxil olmaqla) 18 yaş tamam olmuş, habelə 1988-2004-cü illərdə doğulmuş, yaşı 35-dək olan, Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələrində müddətli həqiqi hərbi xidmət keçməmiş, müddətli həqiqi hərbi xidmətə çağırışdan məhəl hüququ olmayan və ya müddətli həqiqi hərbi xidmətə çağırışdan azad edilməmiş Azərbaycan Respublikası

vətəndaşları 2023-cü il aprelin 1-dən 30-dək müddətli həqiqi hərbi xidmətə çağırılınsın.

2. "Hərbi vəzifə və hərbi xidmət haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 38.1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş xidmət müddətini keçmiş müddətli həqiqi hərbi xidmət hərbi qulluqçuları 2023-cü il aprelin 1-dən 30-dək ehtiyata buraxılınsın.

3. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti bu Sərəncamın icrası üçün qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş tədbirləri görsün.

İlham ƏLİYEV,

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 1 mart 2023-cü il

İraq, Liviya və Özbəkistan liderləri Azərbaycanda

İraq Respublikasının Prezidenti Əbdüllətif Camal Rəşid martın 1-də Azərbaycan Respublikasına səfərə gəlib.

Hər iki ölkənin dövlət bayraqlarının dalğalandığı Heydər Əliyev Beynəlxalq Aeroportunda ali qonağın şərəfinə fəxri qarovul dəstəsi düzülüb.

İraq Prezidentini Azərbaycanın Baş nazirinin birinci müavini Yaqub Eyyubov, xarici işlər nazirinin müavini Fariz Rzayev və digər rəsmi şəxslər qarşıladılar.

Liviyanın Prezident Şurasının sədri Məhəmməd Yunis Əl-Mənfi martın 1-də Azərbaycan Respublikasına səfərə gəlib.

Hər iki ölkənin dövlət bayraqlarının dalğalandığı Heydər Əliyev Beynəlxalq Aeroportunda ali qonağın şərəfinə fəxri qarovul dəstəsi düzülüb.

Liviyanın Prezident Şurasının sədrini Azərbaycanın Baş nazirinin birinci müavini Yaqub Eyyubov və digər rəsmi şəxslər qarşıladılar.

Özbəkistan Respublikasının Prezidenti Şavkat Mirziyoyev martın 1-də Azərbaycan Respublikasına səfərə gəlib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, hər iki ölkənin dövlət bayraqlarının dalğalandığı Heydər Əliyev Beynəlxalq Aeroportunda ali qonağın şərəfinə fəxri qarovul dəstəsi düzülüb.

Özbəkistan Prezidenti Şavkat Mirziyoyevi Azərbaycanın Baş nazirinin birinci müavini Yaqub Eyyubov, xarici işlər nazirinin müavini Xələf Xələfov və digər rəsmi şəxslər qarşıladılar.

AZƏRTAC

“Buzlar ərimeyə” Xocalıdan başladı

(əvvəlki 1-ci səhifədə)

Xalqımız Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən müəyyən edilmiş xəttə sadiqliyini nümayiş etdirməkdədir. Rəsmi Bakı öz vətəndaşları olan Qarabağ erməniləri ilə təmasda maraqlı olduğunu göstərməkdədir. Nəzərə alaq ki, bu maraqların Azərbaycan cəmiyyətinə reinteqrasiyasını təmin etmək məqsədindən qaynaqlanır. Mövcud istiqamətdəki konkret əməli fəaliyyətə gəlincə, Milli Məclisin deputatı Ramin Məmmədov Azərbaycan Respublikasının Qarabağ bölgəsində yaşayan erməni sakinlər ilə təmaslar üzrə məsul şəxs qismində müəyyən edilib.

Ramin Məmmədov ölkəmizin ərazisində müvəqqəti yerləşdirilmiş Rusiya sülhməramlı kontingentinin Xocalıdakı qarargahında erməni sakinlərin təmsilçiləri ilə görüşüb. Qarabağda yaşayan erməni sakinlərinin Azərbaycan reinteqrasiyasına dair ilk müzakirələr aparılıb. Təbii, prosesin ölkəmizin Konstitusiyasına və qanunlarına uyğun olaraq, reallaşdırılması əsas götürüldü. Görüşün mühim əhəmiyyəti də ələ bundadır.

Şübhəsiz, Azərbaycanın Qarabağ bölgəsində yaşayan erməni sakinlərlə təmaslar davam etdiriləcək. Bunu söyləmək üçün əsaslar yetərinədir. Yada saxlayaq ki, Ruben Vardanyanın Qarabağdakı separatçı rejimə tutducu “dövlət naziri” oyuq postundan uzaqlaşdırılmasından sonra fevralın 24-də Azərbaycan tərəfi ilə bölgənin erməni nümayəndələrinin görüşü keçirilmişdi. Həmin təmasda ərazidəki Rusiya sülhməramlı kontingentinin vasitəçiliyi ilə reallaşmışdı. Görüşdə başlıca müzakirə mövzusu bölgənin enerji təminatı ilə bağlı məsələlər olmuşdu və həmin istiqamətdə konkret müsbət nəticələr əldə edilmişdi. Yeri gəlmişkən, erməni mediası və ictimaiyyəti hədisəyə böyük diqqət ayırırdı. Elə Azərbaycan cəmiyyəti də.

Əslində bu sayaq təmaslar əvvəl də var idi. Yeni, R.Vardanyanın “dövlət naziri” vəzifəsində getirilməsinə qədərki dövr nəzərdə tutulur. Həmin təcrübənin kifayət qədər effektivliyini söyləmək mümkün idi. Hətta, dövlətimizin başçısı beynəlxalq miqyaslı və yerli auditoriya önündəki çıxışlarında bunu vurğulamış və məsələni Azərbaycanın xoş məramının ifadəsi kimi öndə çəkmişdi.

Qeyd edək ki, ölkəmiz Qarabağın erməni əhalisi ilə təmasların, bilavasitə, effektivliyində də maraqlıdır. Belə yanaşma yerli əhəmiyyətli problemləri daha dərindən öyrənmək, onların aradan qaldırılmasının səmərəli mexanizmlərini müəyyən etmə baxımından son dərəcə vacibdir. Əlbəttə, mövcud istiqamətdə intensiv kompleks fəaliyyətə ehtiyac var və Azərbaycan öz üzərinə düşənəri edəcəkdir. Qarabağın erməni əhalisinin illərdən yığılıb qalmış çətinliklərinin aradan qaldırılmasına yönələn fəaliyyətin başlanılması səmimiyyət mühtitinin, qarşılıqlı inam və etimadın formalaşması baxımından zəruridir.

Bəli, ölkəmiz Qarabağın erməni azlığının respublikamızın digər bölgələrindəki azsaylı xalqlar və etnik qrupları kimi, Azərbaycanın həyatında iştirakinin tərəfdarıdır. Bakı bu azlığın hüquq və

azadlıqları məsələsini, o cümlədən, sosial rifah halını diqqətdə saxlayacağını bildirdir. Prinsipial məqam işe həmin hüquq və azadlıqlar üzərində Ermənistanın hər hansı patronajlığının qəbul edilməməsidir. Qəbul edilməzlik, eyni zamanda, “erməni kartı” üzərindəki beynəlxalq patronajlığa da aiddir. Hər halda indi haqqında söz açdığımız görüş bu məntiqdən uzaqdır və kifayət qədər müsbət presedent yaradır.

Ancaq bu müsbət presedentin əhəmiyyətinə xələl gətirmək istəyən qüvvələr də var. Bu baxımdan Qarabağdakı separatçı rejimin rəhbəri Arayik Arutyunyanın açıqlaması diqqət çəkməkdədir. Baş separatçı Qarabağ ermənilərinin çətinliklər qarşısında Bakıya əylmədiyini məntiqini gündəmə gətirməklə, öz ələmində kateqoriklik nümayiş etdirməklə, əslində, həmyerilərinə, konkret olaraq görüşdə iştirak edənlərə münasibətdə təhqirəmiz və aşağılayıcı ifadələri işlədir. Belə çıxır ki, həmin şəxslər zəiflik göstəriblər.

Arayikin digər fikirləri də bölgə ermənilərinin Bakı ilə təmasına qarşı durmaq, avartürizm mahiyyəti daşımaqdadır. Məsələnin güllüş doğuran tərəfi budur ki, onun söylədikləri keçmiş sovet cizgi filmlərinin birində səslənmiş “mən qorxuram, amma qorxaq deyiləm” klişesini xatırladır: “Bir daha qeyd etmək istəyirəm ki, çətinliklərə və təzyiqlərə baxmayaraq, “Artsax” hərəkatının ideyalarına sadiq qalacağıq və müstəqillik yolundan bir addım da geri çəkilməyəcəyik. Mən tam məsuliyyətlə bildirmək istəyirəm ki, Azərbaycanla istənilən inteqrasiya prosesi istisnadır. Lakin, bu, o demək deyil ki, biz infrastruktur və humanitar xarakterli problemlərin həlli üçün təmaslardan qaçaqacağıq. Munaqişənin həlli məqsədilə danışıqların aparılması üçün iş fevralın 23-də müzakimətdə qeyd etdiyim kimi, müəyyən şərtlər və beynəlxalq format təmin edilmişdir.”

Bəli, A.Arutyunyan Qarabağ ermənilərinin sosial vəziyyətinin ağırlığını gözəl anlayır. İndiyədək mövcud istiqamətdə hər hansı addım atmayan separatçıbaş Bakının Qarabağ erməniləri ilə təmasının inteqrasiya motivində insanlığın rifah halının yüksəldilməsində davandığını anlayır. Ona görə guya özünün də mövcud istiqamətdə işlər gördüyünü vurğulayır. Qondarma hökumətin əhalinin sosial-iqtisadi yükünün yüngülləşdirilməsi və mövcud çətinliklərin aradan qaldırılması üçün bundan sonra bütün tədbirləri həyata keçirəcəyini diqqətə çatdırır, məğzini açıqlamadığı hansısa sosial programlar paketindən danışır, ərzaq məhsulları istehsalına üstünlük verməklə, iqtisadiyyatın özünütəminat etmə səviyyəsinin yüksəldilməsinə yönələn ardıcıl və operativ səylər göstərilməsinə dair tapşırıqlar verdiyini deyir. Belə nəticəyə gəlirik ki, Arayik

bölgənin problemlərini bilir, amma indiyədək mövcud istiqamətdə heç bir əməli tədbir görməyib.

Ötən illər ərzində Qarabağ ermənilərini düşünən olmayıb. Ermənistanda uzun müddət hakimiyyətdə olmuş Kocayyan-Sarkisyan xuntası bölgənin sər-vətlərini xaricə satıb varlanmaq, ölkə büdcəsində Qarabağa ayrılmış pulu yeyib-dağıtmaq məşğul olub. 2018-ci il inqilabından sonra hakimiyyətə yiyələnmiş Nikol Paşinyanın isə qarşısındakı iki il ərzindəki fəaliyyəti Ermənistanı müharibəyə sürükləmədən başqa bir şey olmadı. 44 günlük müharibənin xərcəri İrəvanı acınacaqlı duruma düşürəndi. Belə Qarabağ ermənilərinin hansı sosial rifahından danışmaq mümkündür? Əlbəttə, mümkün deyil. Milyard Vardanyan da çirkli maxinasıyalar hesabına yığdığı pullardan azmaz da olsa, sakinlərlə xərcləmədi, yalnız siyasi bəyanatları ilə onların durumunu daha da ağırlaşdırmağa rəvac verdi.

Bəli, “buzlar ərimeyə” Xocalıdan başladı. O Xocalıdan ki, Azərbaycan xalqının qan yaddaşına Ermənistanın azərbaycanlılara qarşı soyqırımı ünvanı kimi daxil olub. Görünür, azərbaycanlılarla ermənilər arasında ilk ciddi təması, məhz, Xocalıda baş verməsi də ilahi ədalətin göstəricisidir. Rəmzi anlamda yanaşsaq, 1992-ci ilin 26 fevralında bu şəhərdə dinc azərbaycanlılara qarşı misilsiz vəhşiliklər həyata keçirildiyi halda, müzəffər Azərbaycan xalqı 2023-cü il martın 1-də orada özünün erməni əhalisinin həmin cinayətlərdə əlinin olmadığını, bir növ, manifestini elan edir.

Şübhəsiz, Xocalı cəlladları bəşər tarixinin vəhşət anına görə özlərinin layiqli cəzalarını alacaqlar. İlahi ədalətin onlar üçün də sət təcəllı anı var. Ona da şübhə yoxdur ki, ədalət Xocalı sakinlərinin öz doğma yurdlarına qayıdışları ilə misilsiz təntənəsinə şərayicəkdir. Buna əminik və tanınmış yazırmız Elçin Mirzəbəylinin məşhur “Kabus qatar” şeirinin Ağdamın işğaldan azad edilməsi ilə bağlı yazılmış ikinci hissəsindən bir bəndi xatırlayaraq həm əminliyimizi, həm də nikbinliyimizi ifadə edək. Xocalıya qayıdış nikbinliyimiz Tanrı dərghahına qayıdış qədər müqəddəsdir.

**Bu qayıb gəriyə qayıdub bahar
Pürub da görürün bizi dan kimi.
Yurda addım-addım dönür dualar -
Tanrı dərghahına qayıdan kimi...**

Ə.RÜSTƏMOV,
“Xalq qəzeti”

Qarabağ erməniləri Azərbaycan vətəndaşlarıdır və onlarla danışmaq vacibdir

Azərbaycanlı nümayəndələrin Qarabağın erməni sakinləri ilə ötdən gün keçirilmiş görüşü ölkəmizdə olduğu kimi, Ermənistanda da geniş müzakirə mövzusunda çevrilməkdədir. Müzakirələrin məntəqəli tərəfləri diqqət yetirməzdən öncə bildirik ki, Milli Məclisin deputatı Ramin Məmmədov Azərbaycanın Qarabağ bölgəsində yaşayan erməni sakinlərlə təmaslar üzrə məsul şəxs qismində müəyyən edilib.

Ramin Ələmşah oğlu Məmmədov əslən qarabağlıdır. 17 fevral 1979-cu ildə Ağdərə şəhərində anadan olub. Bakı Dövlət Universitetinin Beynəlxalq hüquq və beynəlxalq münasibətlər fakültəsinə bitirib. Beynəlxalq münasibətlər ixtisası üzrə magistr pilləsində təhsil alıb. Bir müddət Mədəniyyət Nazirliyində və Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsində çalışıb. Hazırda Milli Məclisin Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsinin, habelə, Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin üzvüdür.

Görüşə gəlincə, ölkəmizin ərazisində müvəqqəti yerləşdirilmiş Rusiya sülhməramlı kontingentinin Xocalı şəhərindəki qarargahında baş tutmuş təmasda R.Məmmədovla yanaşı, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin, İqtisadiyyat Nazirliyinin Əmlak Məsələləri Dövlət Xidmətinin və “AzerGold” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin mütəxəssislərindən ibarət, təbii sərvətlərin qanunsuz istismarını aradan monitorinq qrupunun rəhbəri Məsim Məmmədov da iştirak edib. Orada Qarabağda yaşayan erməni sakinlərin Azərbaycan reinteqrasiyasına dair ilk müzakirələr aparılıb. Təbii ki, prosesin ölkəmizin konstitusiyasına və qanunlarına uyğunluğu əsas götürülməklə.

İndi işə Ermənistandakı reaksiyalardan bir neçə fraqmeti diqqətə çatdıraraq. Ölkənin “Panorama.am” saytının yazdığına görə, düşünük görüşdə, konkret olaraq, Laçın yolu ilə avtomobillərin maneəsiz hərəkətinin bərpası məsələsi müzakirə olunub. Sayt görüşdə Azərbaycan nümayəndələrinin məlum qizil və mis-molibden yataqlarında monitorinq aparması imkanları ətrafında da fakt mübadiləsi aparıldığını bildirib. Ən əsası isə “regionda gərginliyin azaldılması və dinc

həyatın bərpası istiqamətində gələcək əməkdaşlıq barədə razılıq əldə olunub”. Qarabağda yerləşdirilmiş Rusiya sülhməramlılarının komandanlığından işe bildirilib ki, görüşdə, elektrik enerjisi və qaz təminatı məsələləri nəzərdə keçirilib.

Ümumən, Azərbaycan həmişə Qarabağda yaşayan ermənilərin ölkəmizin bərabərhüquqlu sakinləri, vətəndaşları olduqlarını bəyan edib, onların qarşılıqlı problemlərinin həllinin dövlətimiz üçün prioritetlik amilini qəbərdir. Prezident İlham Əliyev hələ keçən il oktyabrında keçirilmiş Praqa sammitindən sonra Azərbaycanın televiziya kanallarına müsahibəsində bildirmişdi ki, “Qarabağda yaşayan ermənilər bizim vətəndaşlarımızdır və onların taleyini, onların gələcək həyatını hər hansı bir ölkə ilə, o cümlədən Ermənistanla müzakirə etmək fikrində deyilik. Bu, bizim daxili işimizdir”.

Bəli, Qarabağ erməniləri ilə təmasının özü də ölkəmizin daxili işi, suveren hüququdur. Bu hüququn gerçəkləşdirilməsi onların qaygısına qalmaq, həyat şəraitlərinin yaxşılaşdırılması məramından irəli gəlir. Prezident İlham Əliyevin də məsələyə məxsusi, həm də müəyyən qədər müqayisəli yanaşması diqqətdən yayınmır: “Hər halda, əmin ola bilərlər ki, onların Azərbaycan cəmiyyətinə inteqrasiya edilmiş yaşayışı indiki yaşayışlarından qat-qat yaxşı olacaq”.

Dövlətimizin başçısı bu il fevralın 18-də Münxen Təhlükəsizlik Konfransı çərçivəsində “Dağları aşmaq? Cənubi Qafqazda təhlükəsizliyin qurulması” mövzusunda plenarya iclasdakı çıxışı zamanı da bəyan etdi ki, ölkəmiz Qarabağda yaşayan erməni vətəndaşları ilə danışıqlara hazırdır, “lakin erməni icmasının Qarabağda doğulmuş və bütün ömrü boyu

orada yaşamış nümayəndələri ilə”. Dövlətimizin başçısının həmin iclasdakı bu fikirləri işe əminliyi bir qədər də artırmaq baxımından mühüm mesaj idi: “Qarabağ erməniləri Azərbaycan vətəndaşlarıdır, azlıqdır. Biz Qarabağdakı erməni icmasının nümayəndələri ilə praktiki təmaslara başlamğa hazırıq”.

Qeyd edək ki, Ermənistanda azərbaycanlı nümayəndələrin Qarabağın erməni sakinləri ilə təması zəminində ölkəmizin yaratdığı mövcud realitqları vurğulamaq meyilləri nəzərə çarpmaqdadır. Əlbəttə, bu meyillərdə baş nazir Nikol Paşinyanın iqtidarına ünvanlanmış qınaq, həmçinin, destruktivlik motivi yer almaqdadır. Məsələn, Ermənistan parlamentinin deputatı Tigran Abramyan deyir ki, hazırda əsas problemlərdən biri Ermənistan və Azərbaycan rəhbərliyinin Qarabağla bağlı konsensusa malik olmasıdır. Onun sözlərinə görə, Bakının irəli sürdüylü beş prinsip və İrəvanın müəyyən əlavələri göstərir ki, sülh müqaviləsinin bağlanmasında danışıqların Azərbaycan üçün uğurla başa çatması anlamını daşıyır: “Çünki danışıqların aparıldığı və açıq şəkildə deyilənlərin heç biri Ermənistanın maraqlarını əks etdirmir. Öz müqəddəratını təyinetmə hüququ gündəmdən çıxarılıb. Bu, artıq onu göstərir ki, ermənilərin heç bir müsbət gözləntiləri ola bilməz və Qarabağın Azərbaycanın nəzarətinə keçməsi İrəvan hakimiyyətini xüsus qıcıqlandırır”.

Abramyan, eyni zamanda, bildirib ki, danışıqlar sırf Azərbaycanın ərazi bütövlüyü çərçivəsində müzakirə olunur: “Amma Rusiya da bundan kənarəda qalmayıb. Bölgemizdəki proseslərə nəzarəti ələ keçirməklə bağlı Qərblə Rusiya arasında dərin qarşısudurma var. Moskva öz iştirakını təmin edir, lakin 4-6 aydan sonra nə olacağını demək çətindir”.

**Paşa ƏMİRİCANOV,
“Xalq qəzeti”**

Çağdış dövrümüzə böyük dövlətlər və super güclər arasında qlobal enerji marşrutlarına və iri nəqliyyat yollarına, nəhəng kommunikasiyalara nəzarət uğrunda kəskin mübarizə gedir. Əslində planetimizin bir çox qaynar nöqtələrində aparılan hibrid, “proksi” müharibələr məhz bu niyyətə xidmət edir. Azərbaycan dövlətinin yerləşdiyi coğrafi ərazi bu gün beynəlxalq kommunikasiyalar baxımından olduqca vacib əhəmiyyət kəsb edir. Bu tarixi məkanda “Orta enerji dəhlizi”nin reallaşması, xüsusilə Zəngəzur dəhlizinin açılması üçün ciddi səylər göstərilir. Sevindirici haldır ki, rəsmi Bakı bu gün bu mühüm tarixi prosedə aparıcı aktörlerden biridir.

“3+3” formatı: fərqli maraqlar və mövqələr

Ekspert rəyi

Cənubi Qafqaz regionunda gedən mürəkkəb və ziddiyyətli proseslər qlobal siyasətin gündəmindədir. Görünən budur ki, yeni dünya düzünə böyük təsir olacaq bu proseslərə ayrı-ayrı ölkələr, dövlətlər və nüfuzlu beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən konstruktiv və destruktiv yanaşmalar ortaya qoyulur.

İkinci Qarabağ müharibəsi regionda yeni realitqlar yaradıb. Azərbaycan xalqının böyük qətiyyəti və qəhrəmanlığı sayəsində tarixi torpaqlarımız düşməndən azad edilib. Cənubi Qafqazda uzun illərdən sonra inkişaf və tərəqqi üçün real imkanlar açılıb. Bu qlobal layihələrin böyük faydalar gətirəcəyi ilə bağlı ciddi gözləntilər var. Lakin 44 günlük şanlı savaşdan ötdən müddət ərzində hələlik bu gözləntiləri reallaşdırmaq mümkün olmur. Səbəb isə belədir. Belə ki, bölgədə təmsil olunan dövlətlər və regionda açıq və gizli maraqları olan güclər problemin həllinə fərqli mövqələrdən çıxış edirlər.

Sağlam düşüncə və humanist dəyərlər baxımından bölgədə sülh və əmin-amanlığın bərpa olunması üçün yeni kommunikasiyaların açılması hava-su kimi zəruridir. Bunun üçün regiondakı konstruktiv qüvvələr tərəfindən bir sıra konkret təşəbbüslər olubdur. Yəqin ki, xatırlayırınsız, İkinci Qarabağ müharibəsindən bir müddət sonra Türkiyə Prezidenti hörmətli Rəcəb Tayyib Ərdoğan bölgədə sülh və sabitlik namına “3+3” formatında danışıqlar aparmaq təşəbbüsü ilə çıxış edib.

Təşəbbüsün məzisi budur ki, Cənubi Qafqazın üç dövləti – Azərbaycan, Gürcüstan və Ermənistan regionda birbaşa maraqları və müəyyən təsir imkanları olan Türkiyə, Rusiya və İranla birlikdə siyasi iradə və xoş məram ortaya qoyaraq, uzun illər ərzində meydana çıxan və hələlik həlli müşkül görünən problemləri çözü bilər.

Lakin bu formata mane olan destruktiv qüvvələr üzə çıxıb. İlk növbədə, İran regionda Türkiyənin artan nüfuzunu özünün milli maraqları üçün təhlükə hesab edərək ciddi regional problemlərin müzakirələri yolu ilə həlli üçün açılan tarixi şans qaçırdı. Bu, əlbəttə, səhv və yanlış yol idi.

Halbuki, son onillər ərzində dünyadakı iqtisadi və siyasi proseslərdən təəcrid olunan İran rejimi üçün bu yolla regionda və bütün dünyada gedən siyasi, iqtisadi, ticari proseslərə inteqrasiya üçün real imkanlar açılırdı. Dövlətin və xalqın mənafeyini gözdərək etmək, strateji viziona sahib olmaq budur!

Rusiya, ilk baxışda “3+3” formatına etiraz etməsə də, Ankaranın bu təşəbbüsünə kifayət qədər soyuq yanaşır. Belə ki, rəsmi Moskva, ilk növbədə Türkiyənin bölgədə artan hərbi, iqtisadi və əhəmiyyətli “yumaşq gücü”nün fərqiindədir və bunu öz milli maraqlarına təhdid kimi qəbul edir.

Üstəlik, Rusiya bir il bundan əvvəl yanlış addım ataraq Ukraynada ağır müharibəyə cəlb olunduqdan sonra, Cənubi Qafqaz regionunda özümdən başqa digər güclərin sülhyaratma təşəbbüslərinin reallaşmasından daha çox, onların dondurulması üçün çalışır. Burada ələ bir sirt də yoxdur. Bu əraziləri Moskva özünün nüfuz dairəsi hesab edir və “çağırılmamış qonaqlara” qışqanc yavaşdır.

Təxmin etmək olar ki, bununla da Rusiya yeni əlverişli tarixi şəraitin yetişməsinə ümidlər bəsləyir. Rusiya hökuməti özünlün böyük planlarından əl çəkmək niyyətində olmadığını gizlətmir. Fikrimcə, Rusiyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrovun Bakıya son səfərinə də bu kontekstdə yozmaq daha doğru olardı.

Bütün parametrləri ilə Cənubi Qafqazın aparıcı dövləti olan Azərbaycan dövləti Ermənistanla sülh sazişinin imzalanmasında maraqlıdır və bunun üçün Prezident İlham Əliyevin liderliyi ilə bütün lazımi addımları atır və bundan sonra da atmağa hazırdır. Bu, dövlətimizin daha da gücləndirə və xalqımızın rifahını yaxşılaşdırır bilər.

Gürcüstan dövləti də bu məsələ ilə bağlı pragmatik siyasət sərgiləyir. Türkiyə və Azərbaycanla hərtərəfli əməkdaşlıq bu ölkənin iqtisadi və mədəni inkişafına müsbət təsir göstərir. Regionun qlobal bazarlara çıxış əldə etməsi Gürcüstana əlavə dividendlər gətirə bilər. Rəsmi Tbilisi belə düşündür və düz yoldadır.

Azərbaycandan və Gürcüstandan fərqli olaraq, Ermənistan hökuməti bütün məqbul və qeyri-məqbul vasitələrlə bölgədə sülh proseslərinin ləngidilməsi üçün “əlindən gələni edir”. Baş nazir Nikol Paşinyan öz kreslosunu qorumaq üçün fəxir “demokrat” cildinə girərək həm ölkə daxilində,

**Məhsəti ƏLİYEVA,
siyasi elmlər üzrə
fəlsəfə doktoru**

Zəngəzur dəhlizinin açılması zaman məsələsidir. Bu, müasir dövrün çağırışıdır, daha konkret desək, qlobal iqtisadiyyatın tələbidir. Bu dəhlizdən istifadə edən bütün dövlətlər və xalqlar fayda götürəcəklər.

Bu global layihənin qarşısını almaq qeyri-mümkündür. Böyük dövlətlər və super güclər burada maraqlıdır. Təəssüf ki, bunu Ermənistanda və İranda başa düşməyər və prosesi siyasi alver predmetinə çevirməyə cəhd edirlər.

Siyasət böyük elmdir, burada arzu olunanlarla real imkanlar arasında müəyyən məsafə olub. Diplomatiyanın vəzifəsi bu məsafəni mümkün qədər qısaltmaqdır. Təəssüf ki, bəzən proseslər sürü sürətdə ləngidilir. Məsələn, Ermənistan silahlı qüvvələrinin Qarabağ otuz ilə yaxın işğal altında saxlanması bu prosesi xeyli ləngidib.

Zaman isə gözləmir. Böyük tarixi şəxsiyyətlər həyatın nazbını tutmaqla bacarırlar. Bu mənada Türkiyə Prezidenti cənab Rəcəb Tayyib Ərdoğanın “3+3” formatı çərçivəsində müzakirələrlə bağlı təşəbbüsü alqışa layiqdir və vaxtında irəli sürülmüş təkliftir.

Azərbaycan Cənubi Qafqazda siyasi, iqtisadi və hərbi cəhətdən regionun aparıcı ölkəsidir. Bu gün Bakı həm də bölgənin iqtisadi lokomotivi rolunda çıxış edir. Dünya bunun fərqiindədir və Azərbaycan iqtidarını ilə hərtərəfli əlaqələr qurmaq istəyən və quran ölkələrin sayı durmadan artır.

Sonda bir daha vurğulamaq istəyirəm ki, regionda Zəngəzur dəhlizinin açılması prosesində destruktiv müvqədən çıxış edən qüvvələr unudurlar ki, tarixin inkişaf və tərəqqi təkorini geri çəkmək olmaz. Bəlidir ki, strateji iqtisadi maraqlar son notidə taktiki siyasi hədəfləri üstələyir.

həm də yaxın və uzaq xaricdə sülh sazişinə imza atmaqdan yarımağa cəhd edir.

Yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi, Zəngəzur dəhlizinin açılması strateji baxımdan regiondakı bütün dövlətlərin və xalqların maraqlarına uyğundur. Bu ərazi otuz ilə yaxın Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal altında olub. İndi artıq zaman gözləmir. Bunu Ermənistanda dərk etmək istəmirilər. Bütöyk səhvə yol verilir!

Bu yerdə bir məqamı da vurğulamaq lazımdır. O da budur ki, Donald Tramp administrasiyasından fərqli olaraq, hazırda Ağ evə sahiblik edən Prezident Co Baydenin iqtidarı Cənubi Qafqaz regionuna daha böyük maraq göstərir və buradan Rusiyanın və İrəvanı sıxışdırılıb aradan çıxartılması üçün çalışır. ABŞ rəsmilərinin regiona tez-tez reallaşan səfərləri də məhz bundan xəbər verir.

Təbii ki, ABŞ-in regionda öz maraqları var. Bu maraqların region dövlətləri və xalqlarının maraqları ilə uzlaşdırmağın mümkün olub-olmayacağını indidən demək çətindir. Hər halda, böyük oyunun ssenarisi artıq sətir verilib.

Zəngəzur dəhlizinin açılması zamanın tələbidir. “3+3” formatı bu istiqamətdə ən real və optimal yoldur. Bu, sadə və adi haqiqət hər bir dövlətin dərk etməsi və düzgün seçim etməsi regiona rifah gətirə bilər. Xalqların və dövlətlərin iqtisadi mənafeləri də bunu tələb edir. Unutmayaq ki, sonda iqtisadi maraqlar hər şeyi üstələyir.

**Məsəti ABDULLAYEVA,
“Xalq qəzeti”**

Mətbuat yaranandan bəri onun təyinatı, tarixi rolu, imkanları barədə müxtəlif fikirlər söylənilib. Bir-birindən fərqli dəyərləndirmələr, istinad edilməyə, xatırlanmağa layiq onlarla, yüzlərlə belə mötəbər mənbələr, müəlliflər var. Yəqin ki, bundan sonra da proses davam etdikcə yeni, bir-birindən orijinal yanaşmaların şahidi olacağıq. Amma mənə, müasir dövrümüzdə mətbuatın yerini ən dəqiq və qeyri-adi həssaslıqla dəyərləndirən düşüncə ulu öndərimiz Heydər Əliyev məxsusdur. 1993-cü il iyunun 15-də Milli Məclisin sədri seçilən Heydər Əliyev növbəti iclasların birində belə bir bəyanat səsləndirmişdi: “Mətbuat, informasiya bu gün müasir dünyanın canıdır”.

Peşə fəaliyyətinin məzmunu ilə bağlı tez-tez belə bir sualla rastlaşıram: Heydər Əliyevin mətbuata münasibəti necə idi? Onun mətbuata münasibəti heç vaxt cari xarakter daşımayıb. Onun mətbuata davranışı alt düşüncə ilə tənzimlənirdi. Heydər Əliyevin mətbuata yanaşmasının əsasında onun ümumiyyətlə sözbə sözbə münasibəti dayanırdı. Söz onun üçün alternativ silah idi. Söz onun üçün enerji daşıyıcısı idi. Söz onun təqdimatında bərpa olunan enerjiyə çevrilirdi. Onun özünə olan kütləvi xalq inamı onun sözbə və məntiqinə olan inamdan qaynaqlanırdı.

Onun siyasətinin gücü sözünün gücü ilə düz mütənəşib idi. O, XX əsrin nadir siyasət liderlərindən idi, sözün enerjisini bütün çalarları ilə duyuya bilirdi, səfərbər edir və milli dövlətçilik maraqları, cəmiyyətin bütövlüyü naminə yönəldirə bilirdi. Ulu öndərimizin həmin fikri aktual olaraq qalır: “Informasiya müasir dünyanın canıdır”. Bu fikrin və məntiqin ardınca o, hakimiyyətə qayıdışının ilk günlərindən ölkəmizin düşüncə dünyasını blokadasını yarmaq üçün fəaliyyətə başlamışdı. Onun hər müasirlik, hər səfəri məhz bu məqsəddə hesablanmışdı.

Heç təsadüfi deyildi ki, Azərbaycanın xəritəsi əlində Avropanı az qala addım-addım dolaşmış Azərbaycan həqiqətərinin dünyaya təbliği edirdi. Belə məzmunlu sayı-sız-hesabsız fakt sadalamaq mümkündür. Ümumiyyətlə, onun hər addımının informativ yükü və dövlətçilik məzmunu vardı. O vaxtlar Heydər Əliyevin qəbullaqlarından (xarici ölkə nümayəndələrindən, dövlət rəhbərlərindən tutmuş, adi qonağa kimi) gənçiyə yetişirdi. Bəzən məhdud düşüncə dünyası adamları bu reportajları nəyə hesablandığını anlamada çətinlik çəkirdilər. Əslində, həmin reportajlar bir əyani vəssəit idi. Bu üsulla Heydər Əliyev müstəqilliyini yenidən elan etmiş, ciddi problemlərlə üzləşən bir ölkənin vətəndaşını, siyasətçisini, ziyalisini, alimini, qocasını, gənçini, məktəblisini proseslərin hansı məcrədə getdiyi və hansı mərhələdən necə keçdiyi barədə məlumatlandırirdi. Başa düşənlər üçün həmin reportajlar adi efrin nümünəsi deyildi, Heydər Əliyev məktəbinin ustad dərsləri idi.

Onun sözünü həmişə eşidirik

Heydər Əliyevin jurnalistlərə, yazıçı və şairlərə münasibəti də sözbə sözbə münasibətinin davamı idi

Bir az əvvələ qayıdaq: 1969-cu ildə hakimiyyətə gələn Heydər Əliyevin qarşısında mühüm və çətin bir vəzifə durdu: imperiyanın uçqarı sayılan bir müsəlman respublikasını öňə çıxarmaq. Bunu üçün ilk növbədə, cəmiyyəti yenidən qurmaq gerekdi. Təşkilatlanmaq isə ideoloji sütunlar tələb edir. Kommunist ideologiyası yetərli deyildi. Din faktorunu qabartmaq isə imkansız idi. Xalqın tarixini hərtərəfli öyrənən Heydər Əliyev bilirdi ki, Azərbaycan xalqının zəngin ədəbi ictimai fikir xəzinəsi var. Yalnız o əvəzsiz xəzinə işə yaraya bilərdi. Beləliklə, 1969-cu ildən başlayaraq, Azərbaycan xalqı bütün istiqamətlər üzrə son bir neçə əsrə ilk dəfə olaraq Heydər Əliyevin dərin zəkası və qüdrətli əli ilə həm də sürətlə təşkilatlandırıldı.

Təsadüfi deyildi ki, o, ən böyük məqərə, abidə kompleksini Şuşada söz və dövlət adamı Molla Pənah Vaqifin xatirəsinə ucaltmışdı. Başqa bir quruculuq faktı: 1982-ci il, Siyasi Büro Yaxın Şərqdə yaranmış qarşıdurmanı səngitmək üçün onu xüsusi missiya ilə Suriyaya göndərdi. Heydər Əliyev ilk fürsətdə Nesiminin Hələbdəki məzarını axtarıb tapır və ziyarət edir. Baxmayaraq ki, səfər protokoluyla belə kənarçıxarmalar nəzərdə tutulmamışdı... 1990-cı ilin Qanlı Yanvar faciəsini götürək, Yanvarın 20-də xalqımız fiziki və mənəvi baxımdan əzilmişdi. Böyük bir sual qarşısında köməksiz qalmışdı: bundan sonra necə olacaq? Azərbaycan xalqı yenidən toparlanıb, ayaq üstə dura biləcəkmidi? Bunu bacaracaqmı, bu dirənmiş nəyindən kimin hesabına baş verəcəkdidi?

Bələ bir çətin vaxtda Heydər Əliyev səhətinədəki problemlərlə və şəxsinə qarşı yönələn təhdidlərə baxmayaraq, Azərbaycanın Moskvadakı daimi nümayəndəsinə gəlirdi. Kremlin qulağının dibində və sovet rəhbərliyinin gözünün içində dik baxaraq bütün dünyaya bəyan etdi ki, Azərbaycan xalqı haqlıdır, bu mübarizədə tək və köməksiz deyil, onun Heydər Əliyev kimi Ali oğlu və Lideri var. Həmin gün Heydər Əliyev sözünün gücü və gürşad enerjisini ilə Azərbaycan xalqına təpər verdi, inam aşladı, yixildiyi yerdən ayağa qaldırdı... İndi ötan günləri təhlil edərək çox asanlıqla deyirik: “1993-cü ildə AXC-Müsavat hakimiyyəti xalqın tələbi ilə Heydər Əliyev hakimiyyətə dəvət etdi”, “Xalq Heydər Əliyev hakimiyyətə gətirdi” və sair.

İndi bu ifadələrin çox ciddi redaktəyə ehtiyacı var. Xalq Heydər Əliyevi hansı hakimiyyətə dəvət etmişdi? Halbuki 1993-cü ilin iyun günlərində Azərbaycan hakimiyyəti, dövləti adına heç bir ciddi nişanə, atribut yox idi. Azərbaycan cəmiyyəti paraparça, Azərbaycan dövləti çöklük-çöküşdə idi. Heydər Əliyev hadisələrin və yayın qızmar bir vaxtında deyirdi: “Mən özümə böyük məsuliyyət götürmüşəm. Məsuliyyət də bundan ibarətdir ki, mən dövləti qoruyalıyam, müstəqilliyin döndürülüb təminatı ilə əməkdaşlıq.”

Qarşıda prezident seçkiləri keçiriləcək. “Yeni Azərbaycan” qəzetində dərc olunan bir məqalə onun diqqətini çəkib. Redaksiyaya zəng edib təəssürlərini bildirir və mənəndən soruşur: “Mənə nə sözbənüz var?”. “Cənab Prezident, biz gündəlik nəşr olunmaq istəyirik. Amma bəzi çətinliklər var...”, - deyirəm. Məsələ qısa müddətdə həll olunur və 1998-ci ilə kimi həftəlik nəşr olunan “Yeni Azərbaycan” qəzeti gündəlik çıxmağa başlayır...

“Yeni Azərbaycan” qəzetinin Ədəbiyyat əlavəsinə dərc etməyə başladığı. Çox uğurlu bir layihə alındı. Xüsusilə, yeni ədəbi nəsil bizim bu addımımızı rəğbətlə qarşıladı. Gənç qələm sahibləri yazılarını həvəslə dərc etdirirdilər. Bir sözlə, qısa bir zaman kəsində bizim ədəbiyyat səhifələrimiz əməlli-başlı səs-küy yara da bildirmişdi. Amma qısqıncılıq edənərdə tapılırdı. Bədxahlar imkan düşən kimi etirazlarını hər hansı formada bildirdirdilər. İş böyüyüb Heydər Əliyevə çatmışdı. Hətta bəziləri deyirdilər ki, ölkənin 1 nömrəli siyasi platformasında niyə ədəbiyyata yer ayrılmırdı? Bu mövzuya da ulu öndərimiz nöqtə qoydu. Görüşlərin birində belə dedi: “Siz qəzetdə ədəbiyyata geniş yer verirsiniz. Düzdür, bəzən fərqli fikirlər söylənir. Bələ söhbətdən mənəm də xəbərim var. Bizim partiyanın rəhbərliyində olanlardan da bəziləri mənə şikayət edirlər. Bu, çox təbii bir haldır. Qəzet birdir, onu müzakirə edənlər isə çoxdur. Müxtəlif rəylər ola bilər. Ancaq bütün hallarda “Yeni Azərbaycan” qəzeti çox vacib bir yol seçib. Ədəbiyyat bizim xalqın ən məhərum hissisiyaytıdır. Digər tərəfdən, “Yeni Azərbaycan” qəzeti yeni imzaları öz ətrafına toplayır. Çox faydalı bir iş görür. Bunu davam etdirmək lazımdır”.

1999-cu ilin sentyabrı...

Növbəti bir görüş... Bu dəfə mövzu başqaqdır. “Sən Meğridənsən?”, - deyə soruşur. “Bəli”, - deyirəm. Meğri nə məqsədlə yaranıb, imperiyanın hədəfləri nə olub, bir-bir incəleyir. Arada suallar verir.

məzliyini təmin etməliyəm, xalqın birliyini yaratmalıyam”. Resurslar isə nəinki məhdud, hətta yox dərəcəsində idi.

Maddi, maliyyə, hərbi resursların məhdud olduğu 90-cı illərdə Azərbaycan xalqı yalnız Heydər Əliyev sözünün enerjisini hesabına yaşadı, fəaliyyət göstərdi, müstəqil Azərbaycan dövlətinin əsaslarını möhkəmləndirə bildi. Ona görə də Heydər Əliyev fenomeninin mahiyyətini onun sözbə münasibətini nəzərə almadan sona qədər dərk etmək mümkün deyil.

“Yeni Azərbaycan” qəzetinin redaktoru təyin ediləndə 26 yaşım yenidən tamam olmuşdu. Mənim o illərdə redaktor kimi bütün uğurlarım onun himayəsi və dəstəyi ilə reallaşdırdı. Həmişə böyük itfah hissi ilə xatırladığım bəzi məqamları oxucularla paylaşmaq istərdim.

1998-ci il...

Qarşıda prezident seçkiləri keçiriləcək. “Yeni Azərbaycan” qəzetində dərc olunan bir məqalə onun diqqətini çəkib. Redaksiyaya zəng edib təəssürlərini bildirir və mənəndən soruşur: “Mənə nə sözbənüz var?”. “Cənab Prezident, biz gündəlik nəşr olunmaq istəyirik. Amma bəzi çətinliklər var...”, - deyirəm.

Məsələ qısa müddətdə həll olunur və 1998-ci ilə kimi həftəlik nəşr olunan “Yeni Azərbaycan” qəzeti gündəlik çıxmağa başlayır...

“Yeni Azərbaycan” qəzetinin Ədəbiyyat əlavəsinə dərc etməyə başladığı. Çox uğurlu bir layihə alındı. Xüsusilə, yeni ədəbi nəsil bizim bu addımımızı rəğbətlə qarşıladı. Gənç qələm sahibləri yazılarını həvəslə dərc etdirirdilər. Bir sözlə, qısa bir zaman kəsində bizim ədəbiyyat səhifələrimiz əməlli-başlı səs-küy yara da bildirmişdi. Amma qısqıncılıq edənərdə tapılırdı. Bədxahlar imkan düşən kimi etirazlarını hər hansı formada bildirdirdilər. İş böyüyüb Heydər Əliyevə çatmışdı. Hətta bəziləri deyirdilər ki, ölkənin 1 nömrəli siyasi platformasında niyə ədəbiyyata yer ayrılmırdı? Bu mövzuya da ulu öndərimiz nöqtə qoydu. Görüşlərin birində belə dedi: “Siz qəzetdə ədəbiyyata geniş yer verirsiniz. Düzdür, bəzən fərqli fikirlər söylənir. Bələ söhbətdən mənəm də xəbərim var. Bizim partiyanın rəhbərliyində olanlardan da bəziləri mənə şikayət edirlər. Bu, çox təbii bir haldır. Qəzet birdir, onu müzakirə edənlər isə çoxdur. Müxtəlif rəylər ola bilər. Ancaq bütün hallarda “Yeni Azərbaycan” qəzeti çox vacib bir yol seçib. Ədəbiyyat bizim xalqın ən məhərum hissisiyaytıdır. Digər tərəfdən, “Yeni Azərbaycan” qəzeti yeni imzaları öz ətrafına toplayır. Çox faydalı bir iş görür. Bunu davam etdirmək lazımdır”.

26 noyabr 2002-ci il...

YAP-in 10 illik yubiley tədbirində Heydər Əliyev “Yeni Azərbaycan” qəzeti haqqında danışıq: “Mən “Yeni Azərbaycan” qəzetində yaranan böyük sıçrayışı qeyd etmək istəyirəm. Biz partiyayı yaradanda hesab edirdik ki, “Səs” qəzeti partiyanın qəzeti deyil, müstəqil qəzetdir. “İki sahil” qəzeti də müstəqil qəzetdir. Bizim partiyağa bir qəzet lazımdır. Dedilər, adını da “Yeni Azərbaycan” qoyaq. Mən etiraz etmədim, yarandı. Amma bu gün hər şeyi düz demək lazımdır. O qəzet uzun müddət, bir çox illər uğur qazana bildi. Mən də çox təəssüf edirəm. Çünki çox hallarda mən də maraqlanırdım, kömək etmək istəyirdim. Ancaq qəzet uğur qazana bildirdi. Amma son illər qəzet birdən-birə müsibət mənada çox dəyişibdir. Düzdür, mən açıq danışmaq istəyirəm, qəzetlərin hamısını oxumaq imkanım yoxdur, amma qəzetlərə baxmaq imkanım var. Bəzən də təbədidir,

Nüvədidən danışıq. Nüvədi və nüvədidillər haqqında məşhur çıxışını xatırladıram. “Nüvədi qədim Azərbaycan kəndidir. Araz qırağında yerləşir. Sırf azərbaycanlı kəndidir. Onu da deyim ki, Nüvədi kəndinin camaatı çox dəyənətli insanlardır”.

Qatarla keçərək gördüyü Gəmi düzü stansiyası ilə Nüvədinin ayıran təpəlikləri əllərinin işarəsi ilə təsvir edir. O yerlərin rəlyefini sanki rəssam kimi çəkir.

Heyrətlənirəm... İnamla da əlavə edir. İnşallah, ümid edirəm ki, o yerləri yenidən görə biləcəyik. “Nüvədidillərə salamımı çatdırarsan”, - deyir.

Qəzet inkişaf etdikcə bədxahların sayı da artırdı. Bir dəfə yüksək rəndli vəzifə sahiblərindən biri xaricə səfər etmişdi. Rəsmi qəzetlər o səfər haqqında məlumat verirdi. Amma biz o məlumatı bir qədər fərqli təqdim etmişdik. Həmin adamın xoşuna gəlməmişdi. Mənə iradını bildirdi.

İzah etdim ki, bu, çox normaldır. “Yeni Azərbaycan” qəzetinin öz prinsipləri və yaradıcılıq xarakteri var. Materialları da o prinsiplərə uyğun yerləşdiririk. Mənim izahatım onu heç cür qane etmədi və bu gərginlik beləcə qaldı.

Heydər Əliyevin yanında keçirilən iclasların birində həmin adam o mövzuya yenidən qayırdı. “Yeni Azərbaycan” qəzeti mənim materiallarını yaxşı vermiş. Fəaliyyətim işıqlandırılmış. Məni təbliğ etmiş. Redaktor cavan oğlandır, heç kimə qulaq asdır və sair...”

Ulu öndərimiz bütün dövrlər üçün ak-

hansına məqalələr mənim diqqətini cəlb edir və baxıram. Xüsusən bizim qəzetlərə baxıram. Hər səhər mən o qəzetləri vərəqləyirəm, baxıram. “Yeni Azərbaycan” qəzetinin belə sürətlə, sıçrayışla inkişaf etməsi çox sevindirici haldır. Yəni, qəzetin həm məzmunu, həm xarakteri, həm də onun dərc etdiyi müxtəlif materiallar - bunların hamısı birlikdə bu qəzeti yüksək səviyyəyə qaldırırdı. Onun redaktoru da Alıqş Həsənoğludur. Gənç bir şəxsdir və çox məmnunam ki, qəzet redaktorlarının hamısı gənclərdir və bizim mətbuatda belə yaxşı fəaliyyət göstərirler”.

7 dekabr 2002-ci il

Sonuncu görüş... Onun qəbulundayam. Mənim 14 sayılı seçki dairəsindən millət vəkiliyyətimə namizədləşmə üçün xeyir-duasını verir. Təbii ki, qəzetdən də danışıq. Respublikanın gələcəyi ilə bağlı böyük planlarından söz açır. “Siz gənclər İlham Əliyevin etirafında möhkəm birləşməlisiniz!” - deyir...

Bu gün qeyd-şərtsiz qəbul edilən bir qənaət var: Azərbaycanın siyasət təqvimini Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Heydər Əliyevin adı həm də bizim mətbuat tariximizə böyük hərflərlə yazılıb.

Onun fəaliyyəti təkə ölkəsini informasiya blokadasından çıxarmaqla kifayətlənmədi. O, həm də informasiya mühtitinin özünün liberallaşması və blokadadan çıxması üçün tarixi qərarlar qəbul etdi.

tual olaraq qalacaq bir reaksiya verir.

- Sən indi kifayət qədər yüksək vəzifə daşıyırsan. Sən bu vəzifəyə təbliğ olunub gəlmisən, yoxsa biz etimad göstərdiyimizə görə buradasan?

- Əlbəttə ki, Sizin etimadınızla.

- Onda bas təbliğ olunub kim və nəçi olmaq istəyirsən?...

Bu söhbətdən sonra həmin adam bizə münasibətini dəyişib, qəzetdən əl çəkdi. Amma ulu öndərimizin də həmin vəzifə sahibinə münasibəti dəyişdi. Təbii ki, mənfiiyə doğru.

16 aprel 2002-ci il...

“Yeni Azərbaycan”ın manşet xəbəri Cənubi Azərbaycanla bağlıdır. Bütöv Azərbaycanın xəritəsi və Təbriz şəhərinin üzərində Azərbaycanın bayrağı. İranın Azərbaycanı səfəri özünə yer tapa bilmir. Xarici İşlər Nazirliyinə və Prezident Aparatına müraciət edir. İsrarla Prezidentinə onun qəbul etməsini istəyir. Aprelin 21-i bazar günü olmasına baxmayaraq, Heydər Əliyev onun qəbul edir.

Mövzu isə bitmir: “Yeni Azərbaycan” bizi hamı ilə düşməndir edir və sair. Ulu öndərimiz özü müdaxiləyə müdaxilə edərək, 2002-ci il aprelin 23-də redaksiyaya zəng edib bu mövzuya nə üçün müraciət etdiyimi soruşur.

İzahat verirəm... Mövzu bütün Azərbaycan xalqı üçün həssasdır. Digər tərəfdən, bu mövzudan sui-istifadə edib reyting yığmaq, gündəmdə qalmaq istəyən qüvvələr var. Biz bu mövzuya toxunmaqda vətəndaşlıq borcumuzu yerinə yetiririk, həm də mövzudan sui-istifadə hallarının qarşısını alırız.

Cənubi Azərbaycanla bağlı mövqeyini izah edir. Bu günümüzə səsleşən, hamının ürəyindən xəbər verən fikirlər söyləyir. Sonda “Mənim sənin qəzetindən xoşum gəlir. Bələ də davam et”, - deyir.

Bu hadisədən bir neçə gün keçmiş kətibliyyə tapşırıq verir ki, mənim xarici səfərlərimdə də “Yeni Azərbaycan” qəzetinin əməkdaşları iştirak etməlidir...

26 noyabr 2002-ci il...

YAP-in 10 illik yubiley tədbirində Heydər Əliyev “Yeni Azərbaycan” qəzeti haqqında danışıq: “Mən “Yeni Azərbaycan” qəzetində yaranan böyük sıçrayışı qeyd etmək istəyirəm. Biz partiyayı yaradanda hesab edirdik ki, “Səs” qəzeti partiyanın qəzeti deyil, müstəqil qəzetdir. “İki sahil” qəzeti də müstəqil qəzetdir. Bizim partiyağa bir qəzet lazımdır. Dedilər, adını da “Yeni Azərbaycan” qoyaq. Mən etiraz etmədim, yarandı. Amma bu gün hər şeyi düz demək lazımdır. O qəzet uzun müddət, bir çox illər uğur qazana bildi. Mən də çox təəssüf edirəm. Çünki çox hallarda mən də maraqlanırdım, kömək etmək istəyirdim. Ancaq qəzet uğur qazana bildirdi. Amma son illər qəzet birdən-birə müsibət mənada çox dəyişibdir. Düzdür, mən açıq danışmaq istəyirəm, qəzetlərin hamısını oxumaq imkanım yoxdur, amma qəzetlərə baxmaq imkanım var. Bəzən də təbədidir,

“Heydər Əliyev İli” nə həsr olunan Elm festivalına start verilib

Martın 1-də Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetində (UNEC) “Heydər Əliyev İli” nə həsr edilən Elm festivalına start verilib. Festival 27 mart – Azərbaycanda Elm Günündə davam edəcək.

UNEC-dən bildirilib ki, festivalın açılışında “Müasir universitetlərdə elmi fəaliyyət: yeni çağırışlar, imkanlar və mürəkkəb vəzifələrin həlli yolları” mövzusunda elmi-praktik konfrans keçiriləcək.

Konfransda UNEC-in elm üzrə prorektoru professor Sakit Yaqubov Elm festivalının keçirilməsinin əsas məqsədinin elmin populyarlaşdırılması olduğunu diqqətə çatdırıb. Bildirib ki, festival çərçivəsində konfrans, dəyirman masalar, elmi-praktik seminarlar, açıq elmi-populyar mühazirələr, debatlar, kitab sərgisi və

müxtəlif mövzularda 20-dən çox tədbir keçiriləcək.

Tədbirdə iştirak edən akademik M. Nağıyev adına Kataliz və Qeyri-üzvi Kimya İnstitutunun direktoru, akademik Dilqəm Tağıyev ulu öndər Heydər Əliyevin Azərbaycan elminin inkişafındakı rolundan danışıb. Akademik ulu öndərin Azərbaycan aliminə və elminə hər zaman diqqət və qayğı ilə yanaşdığını, onun rəhbərliyi ilə bu sahədə ardıcıl və sistemli tədbirlər həyata keçirildiyini bildirib.

Milli Məclisin deputatı Etibar Əliyev elmin populyarlaşması, xüsusilə də regionlarında bu sahəyə diqqətin artırılmasının vacibliyindən söz açıb. Deputat elmə verilən dəyərin dəyişdiyini diqqətə çatdıraraq, alimlərin də paradıqmaları dəyişməli olduğunu vurğulayıb.

UNEC rektorunun fəxri müşaviri Fərrux Tuzucuqulu isə ali təhsil sisteminin beynəlmilləşməsindən danışıaraq, bu istiqamətdə UNEC və Sakarya Universitetinin təcrübəsini bölüşüb.

Tədbirin moderatoru, Elmi fəaliyyətin təşkilatı və idarə edilməsi departamentinin direktoru, professor Zahid Məmmədov UNEC-in elmi fəaliyyətində yeni idarəçilik modeli barədə təqdimatla çıxış edib. O, elmi-tədqiqat işlərinin nəticələrinin

tədris prosesində tətbiqi, tədqiqat universitetinə keçid, strateji hədəflər, UNEC-in nüfuzlu elmi nəşr platformalarındakı göstəricilərinin analitik təhlili, eləcə də qarşıda duran vəzifələr barədə məlumat verir.

Konfrans işini panel diskussiyalarla davam etdirib.

Elm festivalı çərçivəsində UNEC Kitabxana İnformasiya Mərkəzi tərəfindən təşkil olunan kitab sərgisi də ulu öndər Heydər Əliyev və Məzəffer Ali Baş Komandan İlham Əliyevdən bəhs edən kitablar nümayiş olunub.

Q.QASIMOV, “Xalq qəzeti”

Alıqş MUSAYEV, “Yeni Azərbaycan” qəzetinin baş redaktoru

Qarabağdan Zəngəzur dəhlizi ilə Avropaya...

Bərpa Olunan Enerji Mənbələri Dövlət Agentliyinin məlumatına görə, işğaldan azad edilən ərazilərdə enerjinin nəqli prosesi artıq yekunlaşdırılıb, paylayıcı infrastruktur da bərpa olunub.

Düşməndən təmizlənən torpaqlar alternativ enerji mənbələrindən əldə olunan elektrik enerjisinin gələcəkdə Avropaya nəqli üçün hər hansı bir texniki problem qalmayıb. İşğaldan azad edilən ərazilər tam şəkildə Azərbaycan Respublikasının enerji sistemində inteqrasiya olunub. Bu baxımdan ixrac üçün heç bir texniki çətinlik nəzərə çəpirmir. Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdakı böyük alternativ enerji potensialı mövcuddur. Xüsusilə də hidro potensial çox zəngindir, eyni zamanda, günəş və külək ehtiyatı təxminən 10 qəvət həcmində qiymətləndirilib. Artıq BP ilə çox böyük sənaye miqyaslı 240 meqavatlıq günəş elektrik stansiyasının tikintisi ilə bağlı

planlaşdırılıb.

Azərbaycan və Avropa İttifaqı (Aİ) arasında enerji sahəsində strateji dialoq da artıq başlayıb. Keçən ilin yayında Aİ Prezidenti Ursula fon der Lyayenin Bakıya səfəri zamanı Prezident İlham Əliyev ilə birlikdə müqavilə imzalanıb və beləliklə, proses yeni mərhələyə daxil olub. Bundan sonra, dekabrın 17-də 4 ölkə – Azərbaycan, Gürcüstan, Macarıstan və Rumıniya arasında “yaşıl enerji”nin nəqli sahəsində əməkdaşlığa dair razılaşma əldə edilib və həmin prosesə start verilib.

Razılaşmanın ən mühüm cəhətlərindən biri odur ki, burada reallaşdırılma mexanizmləri diqqət mərkəzində

sahə fəaliyyətlərinə başlanılıb. Hazırda ərazidə geoloji, geotexniki tədqiqatlar aparılır.

Cəbrayıldakı artıq 330 kilovoltluq stansiyasının təməli qoyulub və bu infrastrukturun may ayında yekunlaşması nəzərdə tutulur. Həmin stansiya vasitəsilə işğaldan azad edilən ərazilərdə istehsal olunan elektrik enerjisinin Zəngəzur dəhlizindən keçməklə Naxçıvana, oradan Türkiyəyə, qardaş ölkədən isə Avropa istiqamətində ixracı mümkündür. Hazırda bu marşrut nəzərdə keçirilib və onun reallaşacağına böyük əminlik var.

Mütəxəssislər tərəfindən Qara dəniz sualtı elektrik enerjisi kabeli layihəsinin reallaşdırılması istiqamətində də fəal işə başlanıldığı bildirilir. Azərbaycanın bu kabelə elektrik enerjisi nəqli, sadəcə, Rumıniya və Macarıstanla yekunlaşmayacaq, gələcəkdə digər Avropa ölkələrinə də elektrik enerjisinin nəqli

saxlanılıb. Bunlar iki kollegiyalı orqandır – biri rəhbər komitədir ki, onun ilk iclası bu il fevralın 3-də Yaşıl Enerji Məşvərət Şurası tərkibində nazirlərin ilk iclası çərçivəsində gerçəkləşib. Artıq 4 ölkənin nazirlərinin iştirakı ilə həmin format fəaliyyətə başlayıb. Bu formata paralel olaraq işçi qrupun iclası da nəzərdə tutulub.

İşçi Qrupun ilk iclasında Xəzər dənizindən Avropaya, Rumıniya və Macarıstanadək olan bir sıra ciddi məsələlər müzakirə edilib. İclasda bu prosesin yalnız adıçəkilən ölkələrlə yekunlaşmayacağı bildirilib. Artıq Avropanın digər dövlətləri də daxil olmaqla geniş təhlillərə start verilib və prosesin qarşılıqlı əməkdaşlıq çərçivəsində davam etdirilməsi nəzərdə tutulub.

Bərpa Olunan Enerji Mənbələri Dövlət Agentliyinin məlumatında Gürcüstanın Rumıniya ilə birlikdə Qara dənizdə həyata keçirdiyi geoloji işlərin Azər-

Ekspert rəyi

Emin BAĞIROV,
Elm və Təhsil Nazirliyi
Riyaziyyat və Mexanika
İnstitutunun böyük elmi işçisi,
mexanika üzrə fəlsəfə doktoru

Son bir neçə ildə Azərbaycanın Avropanın əsas elektrik enerjisi, xüsusən də, “yaşıl enerji” təchizatçısına çevrilməsi istiqamətində mühüm tədbirlər həyata keçirilib. Bu, təsədüf deyil. Çünki əlverişli coğrafi mövqedə yerləşən respublikamız əsas elektrik enerjisi, eləcə də bərpaulunan enerji mənbələri ilə zəngindir. Araşdırmalara əsasən, ölkəmizin təkcə alternativ enerji potensialı 27 QVT həcmində dəyərləndirilib. Xatırladıam ki, bunun da böyük hissəsi günəş və külək enerjisi ilə əlaqədardır.

Bundan əlavə, Dünya Bankının təşəbbüsü ilə aparılan araşdırmalara əsasən, Xəzər dənizinin Azərbaycana aid hissəsində 157 QVT həcmində külək enerjisi potensialı mövcuddur. Bu göstərici respublikamızda “yaşıl enerji”nin inkişafı üçün kifayət qədər zəngin ehtiyatın olmasından xəbər verir. Şübhəsiz ki, belə bir əlverişli şərait xarici dövlətlərin ölkəmizə olan marağını getdikcə artırır. Ötən il dekabr ayının 17-də Buxarestdə imzalanmış müvafiq saziş də bunun bariz ifadəsidir. Başqa sözlə, qeyd edilən sənəd “yaşıl enerji”nin ötürülməsi ilə bağlı Azərbaycanın bu istiqamətdə atdığı uğurlu addımlardan biri kimi diqqət çəkir.

Yeri gəlməmişə, hökumətlərarası həmin saziş Azərbaycan və Rumıniya arasında “yaşıl enerji”nin ötürülməsi məqsədilə Gürcüstan və Qara dənizdən keçəcək sualtı elektrik enerjisi kabelinin çəkilməsi layihəsinin reallaşdırılmasını nəzərdə tutur. Bu kabelə ötürülən elektrik enerjisinin daha sonra Macarıstana və Avropaya nəqətmə sistemi vasitəsilə qitənin qalan hissəsinə nəqli planlaşdırılır.

Həmin saziş adları çəkilən dörd ölkənin milli və regional enerji təhlükəsizliyinin və Qara dəniz hövzəsində əlaqələrin gücləndirilməsinə, enerji mənbələrinin şaxələndirilməsinə, Xəzər regionunun bərpaolu-

nan enerji potensialının istifadəsinə, habelə dövlətlərin milli enerji istehlakında alternativ enerjinin payının artırılmasına dair maraqları nəzərə alınmaqla hazırlanıb.

Hazırda respublika Energetika Nazirliyi aparıcı beynəlxalq şirkətlərlə birlikdə Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdakı “yaşıl enerji” zonası üçün konseptual proqnozun tərtibi istiqamətində iş aparır. Adları çəkilən bölgələrdə bərpaulunan enerji mənbələrinin potensialının beynəlxalq qiymətləndirilməsi ilə əlaqədar ilkin rəqəmlər də çox ümidvericidir. Bu potensial külək enerjisində təxminən 7200 meqavat, günəş enerjisində isə 2000 meqavatdan çoxdur.

Məlum olduğu kimi, ölkə başçısı tərəfindən Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonları “yaşıl enerji” zonası elan olunub və bununla bağlı aidiyyəti üzrə tapşırıqlar verilib. Həmin tapşırıqların icrasını çərçivəsində Energetika Nazirliyi tərəfindən beynəlxalq məsləhətçi şirkətin cəlbisi ilə “Yaşıl enerji” zonası konsepsiyası hazırlanıb və hökumət tərəfindən konsepsiyadan irəli gələn məsələlərin həlli məqsədüyük hesab edilib.

Sonda qeyd edim ki, işğaldan azad olunmuş ərazilərdə böyük həcmli hidroenerji potensialı da mövcuddur. Düşməndən təmizlənən torpaqlarda 11 kiçik su elektrik stansiyasının bərpası istiqamətində işlərin həyata keçirilməsi də bunun bariz ifadəsidir. Növbəti illərdə kiçik su elektrik stansiyaları üzrə bərpa və yenidənqurma işləri davam etdiriləcək. Laçın və Kəlbəcər rayonlarının dağılıb ərazilərində küləyin illik orta sürətinin saniyədə 7-8 metrden yuxarı geniş ərazilər mövcuddur. Həmin potensialdan istifadə istiqamətində də şirkətlərlə danışıqlar aparılır.

bycan üçün kifayət etmədiyi bildirilir. Məlumatda, eyni zamanda, Gürcüstan tərəfinin Rumıniya ilə birlikdə Dünya Bankının dəstəyi ilə (Qara dəniz) sual-

tı elektrik enerjisi kabeli istiqamətində araşdırmalar apardığı da vurğulanır.

V.BİNYATOĞLU, “Xalq qəzeti”

Ölkəmizdə mövcud torpaq və su resurslarından səmərəli istifadə etmək, aqrar sahə üzrə yeni ideyaları, startapları dəstəkləmək, ərzaq təhlükəsizliyini təmin etmək, kənd yerlərində yaşayan əhalinin aqrar sahədə məşğulluğunun artırılması yolu ilə sosial rifahını yaxşılaşdırmaq, yerli məzənnənin güclənməsinə dəstək verəcək ixrac potensialının artırmaq və ixrac coğrafiyasını genişləndirmək üçün mühüm tədbirlər həyata keçirilir.

Fermerlər üçün dəstək mexanizmləri yaradılıb

Kənd təsərrüfatı nazirinin müavini Elçin Zeynalov “Agro Business Forum Azerbaijan-2023” forum-sərgisinin açılış mərasimində çıxışı zamanı bildirib ki, Azərbaycanda aqrar sektorun bütün növ vergi ödəmələrindən azad olunduğu hazırkı şəraitdə ölkədə fermerlərə dəstək üçün müxtəlif növ subsidiya və kredit mexanizmləri mövcuddur.

“Biz aqrar biznes sektorunu dəstəkləmək üçün aqrar bazarımızı ədalətli rəqabətə açmışıq. Hazırda xarici şirkətlər heç bir bürokratik prosedur olmadan müstəqil olaraq öz məhsullarını fermerlərə təklif edə və dövlətin güzəştli şərtlərdən yararlanmağa bilərlər. İnnovativ metodlara əsaslanan və elektron xidmətlər aqrar texniki xidmətlərin idarəçiliyində tamamilə şəffafıq yaradacaq, zaman itkisinin qarşısını alacaq və fermerlərə operativ xidmət göstərməyə imkan verəcək”, – deyər Elçin Zeynalov əlavə edib.

“Xalq qəzeti”

Hacıqabulda gübrə istehsal olunacaq

Iqtisadi Zonalarnın İnkişafı Agentliyinin (İZİA) idarəçiliyində olan Hacıqabul Sənaye Məhəlləsində tullantılardan zülal və üzvi gübrə istehsal edən “Provine” MMC fəaliyyətə başlayıb.

İZİA-nın yaydığı məlumata görə, müəssisədə innovativ texnologiyaya əsaslanaraq “Black soldier fly” milçəyinin sürfələrindən istifadə olunmaqla qida tullantılarından zülal (heyvan mənşəli) və “Zoohumus” üzvi gübrəsi istehsal olunacaq. Bu, tullantıların atılmasının qarşısını almaqla onlara 2-ci həyat verəcək, atmosfərə atılan zərərli tullantıların miqdarını azaldacaq. Nəticədə ekoloji təmiz, təbii və proteinlə zəngin məhsullar əldə olunacaq.

“Xalq qəzeti”

İxracın strukturunda qeyri-neft məhsullarının payı artır

Dünya iqtisadi inkişafının “Azərbaycan modeli”ni təqdim edən ölkəmizdə global çağırışlara uyğun yeni hədəflər müəyyənləşdirilib. Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzu, iqtisadi potensialı, getdikcə artmaqda olan maliyyə imkanları və global trendlər istənilən hədəfə çatmağa imkan yaradır. Bundan əlavə, ölkəmizdə müəyyənləşdirilmiş yeni inkişaf istiqamətlərinin səmərəliliyini təmin etmək məqsədilə hüquqi baza yaradılır, strateji yol xəritələri işlənib hazırlanır.

Son illər Azərbaycanda qeyri-neft sektorunun dinamik inkişafı fonunda rəqabət qabiliyyəti məhsullarının istehsalı getdikcə artır. Bu da ölkəmizin ixrac potensialının güclənməsinə səbəb olur. Eyni zamanda, “Made in Azerbaijan” brendinin yaradılması ölkəmizin ixrac imkanlarının genişləndirilməsi baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyır. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin imzaladığı “Xarici ölkələrə ixrac missiyalarının təşkilinə, xarici bazarların araşdırılması və mar-

ketinq fəaliyyətinə, “Made in Azerbaijan” brendinin xarici bazarlarda təşviqi məqsədilə ixrac missiyaları təşkil edilib, yerli məhsullarımız beynəlxalq sərgilərdə vahid ölkə standında nümayiş olunub. Bu barədə Azərbaycan Respublikasının İxrac və Investisiyaların Təşviqi Agentliyinin (AZPROMO) icraçı direktoru Yusif Abdullayev fevralın 28-də keçirdiyi mətbuat konfransında məlumat verib. O bildirib ki, 2022-ci ildə Azərbaycan şirkətləri öz məhsullarını Rusiyada “Proexpo”, BƏD-də “Gulfood” kimi beynəlxalq sərgilərdə vahid ölkə standında, eləcə də Bakıda Rusiyanın aparıcı şirkətlərindən biri kimi tanınan “X5 Group” üçün təşkil olunan qida sənayesi sərgisində nümayiş etdirilib. Azərbaycan sahibkarlarının beynəlxalq sərgilərdə iştirakının bu il də davam etdiriləcəyini diqqətə çatdıran AZPROMO rəhbəri deyib ki, cari ilin yanvar ayının sonlarında Azərbaycan məhsulları Berлиндə keçirilən “Beynəlxalq Yaşıl Həftə” sərgisində nümayiş olunub. “Şərab, qurudulmuş meyvələr, mineral sular, et və et məhsulları, duz, çay və qənnadı məmulatlarının istehsalı sahəsində fəaliyyət göstərən 15 Azərbaycan şirkəti sözlükdən sərgidə “Made in Azerbaijan” vahid ölkə standı ilə iştirak edib. Ümmümillikdə, indiyədək Azərbaycan məhsulları 42 beynəlxalq sərgidə nümayiş olunub”, – deyər V. Abdullayev əlavə edib.

Ötən müddətdə “Made in Azerbaijan” brendinin xarici ölkələrdə təbliği məqsədilə ixrac missiyaları təşkil edilib, yerli məhsullarımız beynəlxalq sərgilərdə vahid ölkə standında nümayiş olunub. Bu barədə Azərbaycan Respublikasının İxrac və Investisiyaların Təşviqi Agentliyinin (AZPROMO) icraçı direktoru Yusif Abdullayev fevralın 28-də keçirdiyi mətbuat konfransında məlumat verib. O bildirib ki, 2022-ci ildə Azərbaycan şirkətləri öz məhsullarını Rusiyada “Proexpo”, BƏD-də “Gulfood” kimi beynəlxalq sərgilərdə vahid ölkə standında, eləcə də Bakıda Rusiyanın aparıcı şirkətlərindən biri kimi tanınan “X5 Group” üçün təşkil olunan qida sənayesi sərgisində nümayiş etdirilib. Azərbaycan sahibkarlarının beynəlxalq sərgilərdə iştirakının bu il də davam etdiriləcəyini diqqətə çatdıran AZPROMO rəhbəri deyib ki, cari ilin yanvar ayının sonlarında Azərbaycan məhsulları Berлиндə keçirilən “Beynəlxalq Yaşıl Həftə” sərgisində nümayiş olunub. “Şərab, qurudulmuş meyvələr, mineral sular, et və et məhsulları, duz, çay və qənnadı məmulatlarının istehsalı sahəsində fəaliyyət göstərən 15 Azərbaycan şirkəti sözlükdən sərgidə “Made in Azerbaijan” vahid ölkə standı ilə iştirak edib. Ümmümillikdə, indiyədək Azərbaycan məhsulları 42 beynəlxalq sərgidə nümayiş olunub”, – deyər V. Abdullayev əlavə edib.

Qabaqcıl texnika və texnologiyaların tətbiqi ilə rəqabət qabiliyyəti məhsul istehsalına nail olan yerli şirkətlərin dünya bazarına çıxış imkanları getdikcə artır. Belə bir şəraitdə ixracın təşviqi, yerli şirkətlərə dəstək mexanizminin yaradılması xüsusən aktualıq kəsb edir. Bu baxımdan Azərbaycanın yeni “Milli ixrac strategiyası” mühüm əhəmiyyət daşıyır. Ötən il hökumətə təqdim olunan milli ixrac

strategiyası layihəsində yeni ölkələr, yeni ixrac istiqamətləri öz əksini tapıb. Layihədə, həmçinin kənd təsərrüfatı və sənaye məhsullarının ixracının genişləndirilməsi prioritet istiqamət kimi müəyyənləşdirilib. Bundan əlavə, sənədə xidmət ixracı da yer alıb. Bütövlükdə isə, 2026-cı ildə ölkənin qeyri-neft ixracının 5 milyard ABŞ dollarına çatdırılması nəzərdə tutulub. Azərbaycanın milli ixrac strategiyasının isə 2023-cü ilin ikinci rübündə təsdiqi gözlənilir. Bu barədə İxracın və Investisiyaların Təşviqi Agentliyindən məlumat verilib. 2026-cı ilə qədər icrası nəzərdə tutulan milli ixrac strategiyasında yeni bazarlara çıxış, mövcud bazarlarda mövqeyin möhkəmlənməsi kimi tədbirlər nəzərdə tutulub. Xarici və yerli ekspertlərin iştirakı ilə tərtib olunan bu strategiyada, həmçinin Azərbaycanda istehsal olunan rəqabət qabiliyyəti 100-dən çox məhsul müəyyənləşdirilib.

Məlum olduğu kimi, Azərbaycanın ixrac etdiyi malların siyahısında ənənəvi olaraq enerji daşıyıcıları üstünlük təşkil edir. Bu da global enerji bazarlarında neft-qaz məhsullarına tələbatın artdığı bir şəraitdə ölkəmizin Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təminatında mühüm rol oynaması ilə bağlıdır.

Qarşıda duran əsas vəzifə isə neft-dən kənar sahələrdə ixrac həcmələrinin artırılmasına nail olmaqdır. Elə Prezident İlham Əliyevin imzaladığı müvafiq fərmanla təsdiqlənən milli iqtisadiyyat perspektivi üzrə Strateji Yol Xəritəsinin əsas istiqamətlərindən biri də adambaşına düşən qeyri-neft ixracının 2025-ci ildə ən azı 450 ABŞ dollarına çatdırılmasıdır. Bu isə qeyri-neft ixracının üç dəfədən çox artırılması deməkdir. Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, 2022-ci ildə

Azərbaycandan xaricə 38,1 milyard ABŞ dolları məbləğində məhsul ixrac edilib ki, bunun da 3 milyard dolları qeyri-neft sektorunun payına düşüb. Qeyri-neft sektorunda ixrac 2021-ci illə müqayisədə 10,3 faiz artıb. Ötən ilin 11 ayı ərzində ölkəmiz qeyri-neft-qaz məhsullarının ixracından 2 milyard 386 milyon dollar gəlir əldə edib.

Bakıda keçirilən Milli İxracatçılar və İdxalçılar Forumunda AZPROMO-nun icraçı direktorunun müşaviri Tural Hacılı bildirib ki, ixracın strukturunda qeyri-neft sektorunun payının artması, əsasən, kənd təsərrüfatı məhsullarının emalı, emal sənayesi məhsullarının ixracı sayəsində nail olunub. “Bu, bizim üçün böyük nailiyyətdir, müstəqillik tariximizdə qeydə alınmış ən yüksək göstəricidir”, – deyər o əlavə edib. Yeri gəlməmişə, Azərbaycanda 2023-cü ildə qeyri-neft məhsullarının ixracının daha da artaraq 3,4-3,5 milyard ABŞ dolları səviyyəsinə çatmağı gözlənilir.

Son illər ölkə ərazisində yeni sənaye parkları yaradılır. Bu da qeyri-neft sənayesinin inkişafına təkan verəcək yanaşı, ölkənin ixrac imkanlarının artmasına mühüm töhfələr verir. Yeni sənaye zonalarında istehsal olunan müxtəlif təyinatlı məhsullar dünya bazarında getdikcə daha çox tanınır. Bunun nəticəsidir ki, ixracın strukturunda qeyri-sənaye mallarının payı ilbət artır.

Hazırda “Yaşıl enerji”yə keçid kimi xarakterizə olunan global enerji siyasəti öz aktualılığını getdikcə artırır. Artıq dünyanın əksər qabaqcıl ölkələrində yaxın perspektivdə mədən yanacağından təcridən “yaşıl enerji”yə keçilməsi planlaşdırılır. Bu məqsədlə mövcud potensial ən müasir texnologiyaların tətbiqi ilə hərəkətə gətirilib, alternativ və bərpaulunan enerji istehsalına diqqət artırılır. “Yaşıl keçid” platformasının əsas iştirakçılarından olan Azərbaycanın da bu sahədə potensialı olduqca yüksək qiymətləndirilir. Bərpaulunan enerji potensialının hərəkətə gətirilməsi istiqamətində görülən işlər isə ölkəmizin yaxın illərdə “yaşıl enerji” ixracatçısına çevrilməsinə imkan verəcək.

Qarşıdakı illərdə qeyri-neft sektorunun inkişafı, ölkə iqtisadiyyatının şaxələndirilməsi istiqamətində mühüm tədbirlər həyata keçiriləcək. “Made in Azerbaijan” brendinin təşviqi, yerli məhsulların xarici bazarlarda daha çox tanınması, eləcə də ixracın və istehsalın stimullaşdırılması məqsədilə işlər davam etdiriləcək.

Mirbəğir YAQUBZADƏ,
“Xalq qəzeti”

Qeyri-neft malları ixracında Türkiyə birincidir

Iqtisadi İslahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzi “İxrac icmalı”nın fevral sayına əsasən, bu ilin yanvar ayında Azərbaycanın ümumi ixracı 1,9 milyard ABŞ dolları, qeyri-neft sektoru üzrə ixrac 284,5 milyon ABŞ dolları təşkil edib. Qeyri-neft sektoru üzrə ixrac 2022-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 22,6 faiz artıb. Cari ilin yanvar ayı ərzində yeyinti məhsulları üzrə ixrac 64,3 milyon ABŞ dolları, qeyri-yeyinti məhsulları üzrə isə 220,2 milyon ABŞ dollarına bərabər olub.

(24,5 milyon ABŞ dolları) üçüncü olub. Cari ilin yanvar ayında ixrac edilən qeyri-neft sektoruna aid malların siyahısında elektrik enerjisi (72,4 milyon ABŞ dolları) birinci, pambıq məhəli (15,5 milyon ABŞ dolları) ikinci və meşə finiqi (11,8 milyon ABŞ dolları) üçüncü olub.

Cari ilin yanvar ayında “Azərkosmos” ASC tərəfindən dünyanın 37 ölkəsinə 1,8 milyon ABŞ dolları dəyərində xidmət ixrac edilib. Xidmətlər, əsasən, peyk telekommunikasiya və optik peyk xidmətləri ilə bağlı olub.

“Azərkosmos” ASC-nin xidmət ixracından əldə etdiyi gəlir onun ümumi gəlirlərinin 80 faizini təşkil edib. Xatırladaq ki, bu ilin yanvar ayı ərzində peyk telekommunikasiya və optik peyk xidmətlərinin ixracının ilk beşliyində isə 408,7 min dollar ilə Birləşmiş Krallıq, 359,2 min dollar ilə Lüksemburq, 270,2 min dollar ilə Fransa, 146 min dollar ilə Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri və 87,4 min dollar ilə Pakistan qərarlaşıb.

“Xalq qəzeti”

Qoşulmama Hərəkatı: Qlobal problemlər Bakıda çözlür

Regional və qlobal miqyasda önəmi günü-gündən artan Azərbaycanın fəal xarici siyasət yürütməsi günün reallığıdır. Ölkəmiz iktərəfli və çoxtərəfli diplomatiyanı təşviq edərək xarici dövlətlər və beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlığını, o cümlədən Qoşulmama Hərəkatına sədrliyini uğurla davam etdirir.

Azərbaycan BMT-yə üzv olduğu 31 ildə əksər dövlətlərin uzun onilliklər ərzində keçirdiyi yolu qısa zamanda qət edərək, beynəlxalq arenada söz sahibinə çevrilməyi bacarıb. Ölkəmizin üzvü olduğu beynəlxalq təşkilatlarda irəli sürdüyü təşəbbüslər, bir qayda olaraq, böyük dəstək tapır. Bu da təsadüfi deyil. Çünki Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev qlobal dünya nizamına təhdid yaradan məsələləri mütəmadi qəbərdir, müasir çağırışların diqqətə alınmasının vacibliyini nüfuzlu tribunalardan səsləndirir. Bu baxımdan, BMT ilə yanaşı, dünyanın digər aparıcı təşkilatları – Avropa İttifaqı, NATO, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı, ATƏT, Avropa Şurası, AŞ PA da ölkəmizlə əməkdaşlıqda maraqlıdırlar və buna strateji önəm verirlər.

Azərbaycanın üzvü olduğu təşkilatlar arasında Qoşulmama Hərəkatı ilə əlaqələr xüsusi əhəmiyyət kəsb edir və qırmızı xətlə keçir. Qoşulmama Hərəkatının önəmi ilə bağlı sadəcə, bir statistik məlumatı qeyd etmək onun nə dərəcədə önəmli olduğunu vurğulamaq baxımından yerinə düşər. Qoşulmama Hərəkatı üzvlərinin sayına görə ən böyük universal təşkilat olan BMT-dən sonra dünyada ikinci qurumdur. Təkcə onu qeyd etmək kifayətdir ki, hazırda Qoşulmama Hərəkatının 120 üzvü, 19 müşahidəçi dövləti və 10 müşahidəçi beynəlxalq təşkilatı var.

1955-ci il aprelin 18-24-də İndoneziyanın Bandung şəhərində Asiya və Afrikanın 28 ölkəsinin dövlət başçısının iştirak etdiyi konfransın sonunda ərazi bütövlüyünə hörmət, bütün xalqların və irqlərin bərabərliyini tanımaq, digər ölkələrlə müdaxilədən və daxili işlərə qarışmaqdan imtina da daxil olmaqla, dinc yanaşı yaşamağın 10 prinsipini əhatə edən Bandung Bəyannaməsi qəbul edildi. Yeri gəlmişkən, 2020-ci il dekabrın 3-də Nyu-Yorkda BMT Baş Assambleyasının COVID-19 ilə mübarizəyə həsr edilən xüsusi sessiyasında videoformatda çıxış edən Azərbaycan Prezidenti, Qoşulmama Hərəkatının sədri İlham Əliyev bu haqda öz fikirlərini bildirdi. Dövlət başçımız qeyd etdi ki, biz bu il həm BMT-nin yaranmasının 75 ilyiyni, həm də beynəlxalq əməkdaşlığın təşviqini özündə ehtiva edən Bandung Bəyannaməsinin qəbul olunmasının 65 ilyiyni qeyd edirik.

Azərbaycan təşkilatı sonuncu üzvü olsa da...

Bu məqamda diqqəti Azərbaycanın Qoşulmama Hərəkatının sonuncu üzvü olmasına yönəltmək istərdik. Ölkəmiz 2011-ci ildə üzv dövlətlərin yekdil dəstəyi ilə hərəkata tamhüquqlu üzv qəbul olub. Ancaq qısa müddət ərzində özünün uğurlu xarici siyasəti sayəsində bu təsəvvür daxilində böyük nüfuz və etimad qazanıb. 2016-cı ilin sentyabrında hərəkata üzv ölkələrin dövlət və hökumət başçıların Venesuelanın Marqarita adasında keçirilən XVII zirvə görüşündə növbəti sammitin Bakıda keçirilməsi və 2019-2022-ci illərdə sədrliyin Azərbaycana həvalə edilməsi barədə yekdilliklə qərar qəbul olub.

Bu da Qoşulmama Hərəkatının tarixində istisna hallardan biridir ki, hərəkata sədrliyin üç il müddətinə nəzərdə tutulmasına baxmayaraq, 2021-ci ilin iyul

ayında hərəkata üzv olan dövlətlər yekdilliklə Azərbaycanın sədrlik müddətinin daha bir il – 2023-cü ilin sonuna qədər uzadılması barədə qərar qəbul ediblər. Bu, bilavasitə Azərbaycanın hərəkata uğurlu və səmərəli sədrliyinə verilən qiymətin təzahürüdür. Azərbaycan Qoşulmama Hərəkatının müxtəlif səviyyəli

iclas və konfranslarında iştirak etmək və üzv ölkələrlə iktərəfli münasibətlərini sıxlaşdırmaqla bu qurumun məqsəd və prinsiplərinə öz töhfəsini verir.

Təşəbbüslər ölkəmizdən gəlir

Taleyin qismətidir ki, ölkəmizin hərəkata sədrliyi COVID-19 pandemiyası dövrünə təsadüf etdi. Ölkəmiz yaranmış yeni realıya – qlobal dünya nizamına təhdid yaradan bu bələyə qarşı özünün sədrlik gündəmini formalaşdırdı. Bu da Prezident İlham Əliyevin yaranmış çağırışlara adekvat cavab vermə bacarığının, siyasi iradəsinin, təşəbbüskarlığının və əzminin daha bir göstəricisi oldu. Məhz cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi altında Azərbaycan beynəlxalq ictimaiyyətin səylərini qlobal bələ ilə mübarizəyə yönəltməyə nail oldu. Bu xüsusda Qoşulmama Hərəkatının COVID-19 pandemiyasına qarşı mübarizə üzrə yüksək səviyyəli Təmas Qrupunun təsis edilməsini, 2020-ci il mayın 4-də onun virtual formatda sammit səviyyəli görüşünün keçirilməsini, QH-nin sədrliyi qismində Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü əsasında 2020-ci il dekabrın 3-4-də BMT Baş Assambleyasının COVID-19 pandemiyasına qarşı mübarizə üzrə xüsusi sessiyasının keçirilməsini qeyd etmək olar. Bu xüsusi sessiya pandemiya ilə mübarizə sahəsində ən qlobal tədbir hesab olunur. Həmçinin dövlət başçımızın təşəbbüsü ilə Qoşulmama Hərəkatının Azərbaycan sədrliyi tərəfindən əvvəlcə BMT-nin İnsan Hüquqları Şurasında, daha sonra isə BMT Baş Assambleyasında "COVID-19 əleyhinə pəyvəndlərə bərabər, məqbul qiymətə, vaxtında və universal əlçatanlığın təmin edilməsi" adlı qətnamə layihələrinin irəli sürülməsi və qəbul edilməsi kimi addımlar ölkəmizin və hərəkatın beynəlxalq nüfuzunu əhəmiyyətli dərəcədə gücləndirir. Rəsmi Bakının hər bir məsələyə ədalətlik prinsipindən yanaşması bu məsələdə də özünü göstərdi. Azərbaycan pəyvəndlərinin ədalətli bölüşdürülməsi məsələsinə qaldırılan və bu istiqamətdə qətnamə qəbul edilməsinə nail olan ilk və yeganə ölkədir.

Bakı Qoşulmama Hərəkatı üçün doğma məkandır

Bakı yenidən Qoşulmama Hərəkatı tədbirinə ev sahibliyi edir. Martın 1-dən başlayan Qoşulmama Hərəkatının COVID-19-a qarşı mübarizə üzrə Təmas Qrupunun Zirvə görüşü martın 3-dək davam edəcək. Dünyanın postpandemiya dövrünü yaşadığı indiki mərhələdə də ölkəmizin uğurlu sədrliyi ilə Qoşulmama Hərəkatı öz aparıcı rolunu saxlayır. Qoşulmama Hərəkatının yaradılmasının 60-cı ildönümü ilə əlaqədar 2021-ci il oktyabrın 11-12-də Belqradada yüksək sə-

viyyəli yubiley tədbirində Prezident İlham Əliyev postpandemiya dövrünün müzakirə edilməsi məqsədilə QH ölkələrinin yüksək səviyyəli görüşünün keçirilməsi təklifi ilə çıxış etmişdi. Buna uyğun olaraq, martın 1-3-də ölkəmizdə Qoşulmama Hərəkatının postpandemiyaya həsr olunmuş sammit səviyyəli görüşü keçirilir. Tədbirdə bir sıra Qoşulmama Hərəkatı ölkələrinin, müşahidəçi dövlətlərin və qonaq qismində dəvət edilən ölkələrin dövlət və hökumət başçıları, digər rəsmilər, eləcə də beynəlxalq təşkilatların rəhbərləri iştirak edirlər. Tədbirin əsas məqsədi postpandemiya dövründə aktuallaşan məsələlərin müzakirə edilməsidir. Yeni, mövzu təkcə pandemiya məsələsi deyil, daha çox pandemiyadan sonrakı dünya məsələləridir. Hazırda yeni dünya düzəni formalaşır. Bu kontekstdə beynəlxalq sülh və təhlükəsizlik, beynəlxalq hüququn işləməməsi, beynəlxalq təşkilatların səmərəsiz fəaliyyəti, Şərq-Qərb ziddiyyətlərinin artması, "Soyuq müharibə" mentalitetinin hökm sürdüyü yeni dünya düzənində Qoşulmama Hərəkatı ölkələrinin yerinin müəyyənləşdirilməsi əsas müzakirə mövzuları olacaq.

Bundan əlavə, sammit zamanı BMT-nin Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərinə nail olmaq üçün səylərin gücləndirilməsi, ərzaq təhlükəsizliyi və iqlim dəyişikliyi kimi məsələlərin müzakirəsi planlaşdırılır. Rusiya-Ukrayna müharibəsi ilə əlaqədar bəzi Qoşulmama Hərəkatı ölkələri ərzaq təhlükəsizliyi sahəsində daha ciddi təhdidlərlə üzlənməyə başlayıblar. Qoşulmama Hərəkatına üzlük beynəlxalq sülh, təhlükəsizlik və əməkdaşlıq proseslərinə ölkəmizin daha yaxından cəlb olunması, müxtəlif dövlətlərlə iktərəfli və çoxtərəfli münasibətlərin inkişaf etdirilməsi üçündür. Həmçinin ölkələrimiz arasında iqtisadiyyat, ticarət, elm, təhsil, mədəniyyət, idman, turizm və digər sahələrdə əməkdaşlıq əlaqələrinin inkişafı üçün yaxşı potensialın mövcud olduğunu və bu imkanlardan yararlanmağın vacibliyini vurğuladı.

Kuba Respublikasının vitse-prezidenti Salvador Antonio Valdes Mesa Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevlə keçirdiyi görüş və apardığı danışıqlar barədə təəssüratlarını bölüşdü. O, Bakıda keçiriləcək Qoşulmama Hərəkatının Təmas Qrupunun Zirvə Görüşünə uğurlar arzuladı.

Qonaq diqqətə çatdırdı ki, Kuba qarşılıqlı əlaqələrimizin möhkəmləndirilməsində və genişləndirilməsində maraqlıdır. Kuba bu ildən G77-yə sədrlik edir. Azərbaycanın isə Qoşulmama Hərəkatına sədrliyi daha 1 il uzadılıb. O, bu iki təşkilatla rəhbərlik edən ölkələrimizin qarşılıqlı əməkdaşlıq imkanlarından danışıdı.

Əliqismət BƏDƏLOV,
"Xalq qəzeti"

"Altıgünlük müharibə" ssenarisini təkrarlana bilərməmi?

Son vaxtlar Tehrandakı fars-molla rejiminin nüvə silahını əldə etməyə yaxınlaşması ilə bağlı eşidilən həyəcan siqnalları, onun "Yer üzündən silməyə hazırlandığı sionist yuvası" İsrailin ərəb dünyası ilə intensivləşən dialoq və əməkdaşlığı Qərbyönlü bəzi ekspertlərdə hətta bu qarşıdurmanın 56 il əvvəl Misir və İsrail arasındakı "altıgünlük müharibə" həddinə çatmaq ehtimalını yaradıb.

1967-ci ildə Misirin İsrailə qarşı başladığı, cəmi altı gün çəkən və birincinin biabırçı məğlubiyyəti ilə başa çatan "altıgünlük müharibə" mövzusu yenidən gündəmədir. Söhbət uranın zənginləşdirilməsi üzrə İranın proqramının son mərhələyə qədəm qoymasından və bunun ABŞ başqa olmaqla Qərbdə və İsrail rəhbərliyində ciddi təşviq və narahatlıq yaratmasından gedir. Atom Enerjisi Üzrə Beynəlxalq Agentliyin (AEB) peykden apardığı son yoxlamaların nəticələri bu narahatlığı pik həddə çatdırıb. İranın bu təyinatlı hərbi obyektlərinin müşahidə-yoxlamaları təsdiqləyib ki, Tehran rejimi uranın zənginləşdirilməsi prosesini 84 faizə çatdırıb. Yeni, bu ölkə nəinki nüvə silahını, hətta onun daşıyıcısını əldə etməyin bir addımındadır.

Təhlükə rəqibləri də birləşdirir

İsrail gözlənilən və başının üstünə ala biləcək təhlükəni qabaqlamaq üçün hətta yüzillik düşməni Fələstinlə dialoqa gətirməyə başlayıb. Ötən bazar günü İordaniyanın Aqaba şəhərində İsrail və Fələstin rəsmiləri arasında keçirilən görüş həmin dialoqun daha da intensivləşməsindən xəbər verir. Bu da təbii, çünki ərəb dünyası İranın nüvə təhdidlərini həm də özlərinə qarşı təhlükə hesab edir. Uzun illər ərzində belə yüksək səviyyədə görüşməyən, heç bir məsələdə ortaq məxrəcə gələ bilməyən Tel-Əviv-Ramallah dialoqunun bərpası məhz bu zərurətdən doğub. ABŞ, İordaniya, Misir rəsmilərinin də iştirak etdiyi Aqaba görüşündə tərəflər qarşılıqlı etimadın bərpası, mövcud problemlərin dialoq yolu ilə həll edilməsi üçün birgə tədbirlər görmək barədə razılığa gəliblər. Yaranmış vəziyyətdə İsrail-Fələstin dialoqunun bərpası Tel-Əvivlə yanaşı, Ağ ev üçün də böyük əhəmiyyət kəsb edir. Vaşinqtonun fars-molla rejiminin nüvə silahının bir addımında olması sarıdan ciddi narahatlıq keçirməsi İsrail-İran toqquşmasının qaçılmaz olması ehtimalı ilə bağlıdır. Əslində, neçə illərdir davam edən "kölgələrin müha-

ribəsi"nin gec-tez əyani toqquşmaya keçməsinin simptomları artıq göz qabağındadır. Və bu toqquşmanın, adlarını sadaladığımız narazi tərəflər kimi, Azərbaycan da əleyhinədir. Təhlükəli ehtimal-proqnozun reallaşması bizə yaxşı heç nə vad eləmir.

Nüvə dövləti xəstəliyi

İranın atom bombasına yiyələnməsi yalnız Yaxın Şərqi deyil, bütövlükdə, dünyanın böyük oyunçularının əllərində uduşlu kartların təzədən, yeni qutudan paylanmasına gətirib çıxara bilər. Bəli, obyektiv və subyektiv səbəblərdən dünyanın supergücü ABŞ regionda nüvə silahına malik bir ölkəni – İsraili tanımaq istəyir. Aşkar görünən başqa bir həqiqət isə ondan ibarətdir ki, Tehranın ardınca bölgənin buna gücü və imkanı çatan ölkələri də nüvə silahına sahib olmaq yarışına girişəcəklər. Səudiyyə Ərəbistanı, Türkiyə, yaxud Misirin İrandan nəyi əskikdir? Fəqət, hələlik fərziyyə statusunda yer alan müharibədə iştirak edib-ətməməklə bağlı Vaşinqtonun siyasi rəhbərliyində də yekdil fikir yoxdur. Axı Ağ evin həm də Avropa və Asiyadakı nəhənglərlə problemləri kifayət qədərdir.

Baş vermisi xoşagəlməz olayların fonunda Azərbaycanın İranda münasibətlərinin hazırkı vəziyyəti hamıya məlumdur. Amma Azərbaycan – İsrail və Azərbaycan – Fələstin münasibətlərinə gəldikdə isə Bakı bu müstəvilərdə balanslaşdırılmış diplomatiyaya üstünlük verir. Bu kontekstdən yanaşanda Prezidentin köməkçisi Şahmar Mövsümovun, Kənd təsərrüfatı naziri İnam Kərimovun İsrail səfərlərini rəsmi Bakının həm indiki durumda, həm də bölgədə baş verəcəyi ehtimal olunan proseslərin gedişində öz yerini və mövqeyini müəyyənləşdirmək tədbirləri kimi də dəyərləndirmək mümkündür.

İmran BƏDİRANLI,
"Xalq qəzeti"

Kubanin vitse-prezidenti Milli Məclisdə

Martın 1-də Milli Məclisin Sədri Sahibə Qafarova ölkəmizdə səfərdə olan Kuba Respublikasının vitse-prezidenti Salvador Antonio Valdes Mesanın başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti ilə görüşdü. S.Qafarova bu səfərin ölkələrimiz və xalqlarımız arasındakı dostluq münasibətlərinin daha da möhkəmləndirilməsinə və genişləndirilməsinə töhfə verəcəyinə inamını ifadə etdi. O bildirdi ki, ölkələrimiz arasında siyasi əlaqələr yaxşı səviyyədədir. Azərbaycanla Kuba beynəlxalq təşkilatlarda, o cümlədən BMT və Qoşulmama Hərəkatında bir-birini həmişə qarşılıqlı şəkildə dəstəkləyirlər.

Parlamentin Sədri qeyd edib ki, Kuba Respublikasının Prezidenti Miqel Dias-Kanel Qoşulmama Hərəkatına üzv ölkələrin dövlət və hökumət başçıların Bakıda keçirilmiş 18-ci Zirvə Görüşündə şəxsən iştirak edib və siz də Bakıda keçiriləcək Qoşulmama Hərə-

katının Təmas Qrupunun Zirvə Görüşündə iştirak edəcəksiniz.

Söhbət zamanı Sahibə xanım Kubanın Azərbaycanın Qoşulmama Hərəkatına sədrliyi çərçivəsində irəli sürdüyü təşəbbüsləri dəstəkləməsinə, eyni zamanda, Azərbaycanın da BMT çər-

çivəsində keçirilən səsvermələr zamanı Kubanın mövqeyini müdafiə etdiyini diqqətə çatdırdı. O, COVID-19 pandemiyasının ağır dövründə də ölkələrimizin bir-birinə kömək etdiyini, kubalı həkimlərin həmin dövrdə göstərdiyi dəstəyin Azərbaycanda yüksək qiymətləndirildiyini bildirdi. Həmçinin ölkələrimiz arasında iqtisadiyyat, ticarət, elm, təhsil, mədəniyyət, idman, turizm və digər sahələrdə əməkdaşlıq əlaqələrinin inkişafı üçün yaxşı potensialın mövcud olduğunu və bu imkanlardan yararlanmağın vacibliyini vurğuladı.

Kuba Respublikasının vitse-prezidenti Salvador Antonio Valdes Mesa Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevlə keçirdiyi görüş və apardığı danışıqlar barədə təəssüratlarını bölüşdü. O, Bakıda keçiriləcək Qoşulmama Hərəkatının Təmas Qrupunun Zirvə Görüşünə uğurlar arzuladı.

Qonaq diqqətə çatdırdı ki, Kuba qarşılıqlı əlaqələrimizin möhkəmləndirilməsində və genişləndirilməsində maraqlıdır. Kuba bu ildən G77-yə sədrlik edir. Azərbaycanın isə Qoşulmama Hərəkatına sədrliyi daha 1 il uzadılıb. O, bu iki təşkilatla rəhbərlik edən ölkələrimizin qarşılıqlı əməkdaşlıq imkanlarından danışıdı.

Əliqismət BƏDƏLOV,
"Xalq qəzeti"

AZAL regionun lider aviaşirkətidir

Düən Azərbaycan milli aviadaşıyıcısının (AZAL) uçuş heyətinin ümumi illik iclası keçirilib.

AZAL prezidenti Cahangir Əsgərov qeyd edib ki, bu gün Azərbaycanın milli aviasiyası etibarlı aviadaşıyıcı kimi qüsursuz nüfuzunu təsdiqləyərək regionda lider mövqə tutmaqda davam edir.

O, uçuşların təhlükəsizliyinin təmin edilməsinin Azərbaycanın milli aviadaşıyıcısının ən yüksək prioriteti olduğunu xüsusilə vurğulayıb. Ən son IOSA auditinin uğurla başa çatması uçuş təhlükəsizliyinin ən yüksək səviyyədə qorunub saxlanılmasını və aviaşirkətin fəaliyyətinin ən ciddi beynəlxalq tələblərə uyğunluğunu bir daha təsdiq etdi.

Uçuşların təhlükəsizliyi və aviadaşıyıcıların səmərəliliyi məsələlərinə böyük diqqət yetirən AZAL uçuşlarının təhlükəsizliyinin səviyyəsinin və sərnişinlərə xidmət keyfiyyətinin yüksəldilməsinə imkan verən qabaqcıl texnologiyaların və həllərin tətbiqi üzərində fəal işləyir. Aviaşirkətin hər bir əməkdaşı çalışır ki, Azərbaycan aviaşirkətlərinin sərnişinləri təyyarədə özlərini rahat və təhlükəsiz hiss etsinlər, həmçinin aviaya sənayesinin ən ciddi qaydalarına cavab verən yüksək səviyyəli xidmətlə təmin olunsunlar.

"Xalq qəzeti"

Azərbaycan həmişə BMT-nin fəal üzvü olmuşdur

31 il əvvəl martın 2-də Azərbaycan dünya birliyinə üzv seçilmişdir

Bəlkə də bu faktın təsədüf olmadığını söyləyənlər də tapılacaq. Qoy olsun! Mənim fikrimcə isə bu, sadəcə xoş təsədüfdür. Azərbaycanın Birləşmiş Millətlər Təşkilatının üzvlüyünə qəbul edilməsinin növbəti ildönümü günü – martın 2-də bu qurumun Baş Assambleyasının 77-ci sessiyasının prezidenti Ksaba Korosi Qoşulmama Hərəkatının COVID-19-dan sonrakı bərpaya həsr olunan Zirvə görüşündə iştirak etmək üçün Azərbaycana rəsmi səfər edəcək. BMT-nin Azərbaycan Nümayəndəliyindən verilən məlumatda bildirilir ki, Ksaba Korosi dünyanın COVID-19 pandemiyasının təsirlərini aradan qaldıracağı bir vaxtda elmə, innovasiyaya, texnologiyaya və rəqəmsallaşmaya əsaslanan “yeni realığa” ehtiyacın olduğunu vurğulayacaq.

Bəli, Azərbaycan həmişə BMT-nin fəal üzvü olmuşdur. Belə olmasaydı, biz 155 ölkənin səsi ilə Təhlükəsizlik Şurasının qeyri-daimi üzvü seçilməzdik. Dünya ictimaiyyəti bizim BMT-dəki fəallığımızın şahidinə çevrilməsaydı, bu qurumun rəhbərliyi Azərbaycanın təşəbbüsü ilə xüsusi sessiyanın çağırılmasına razılıq verməzdik. Bakı əvvəlki illərdə öz fəallığını nümayiş etdirməsaydı, Prezident İlham Əliyev məhz BMT tribunadasından “bu qurumun fəaliyyətində və strukturunda islahat aparılmalıdır” tezisini israrla deməzdik. Bizim fəallığımız nəzərə çarpmasaydı, BMT rəsmiləri Şuşada və Bakıda keçirilən beynəlxalq tədbirlərdə məmnuniyyətlə iştirak etməzdilər. Bütün bunlar dünya ictimaiyyətinə məlum olan Azərbaycan realitiqlarının tərkib hissələri.

Azərbaycanın təkcə BMT-nin deyil, bütün beynəlxalq və regional təşkilatların fəaliyyətində özünəməxsus şəkildə iştirak etməsi də təsədüfi deyil. Çünki dünyanın super güclərinin hamısı üçün maraqlı olan geosiyasi məkana və zəngin təbii sərvətlərə, xüsusən, karbohidrogen ehtiyatlarına malik olan ölkəmizdə güclü və müstəqil siyasət yeridə bilən dövlətin qurulması qarşımızda duran əsas vəzifələrdən biridir. Güclü dövlətin əsas dayaqlarından biri isə beynəlxalq aləmin dəstəyidir. Heydər Əliyev xarici siyasəti bizə bu dəstəyi qazandırdı. Həmin dəstəyə nail olmasaydıq, Azərbaycanın ikinci dəfə nail olduğu dövlət müstəqilliyinin taleyi də ötn əsnvəllərindəki suverenliyimizin təsiri kimi olardı. Yeni müstəqilliyin ilk illərində Azərbaycanın

BMT kimi nüfuzlu beynəlxalq təşkilatla əməkdaşlığa çox böyük ehtiyacı var idi. Təbii ki, həmin əməkdaşlığın əsas məqsədi Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzünün genişləndiyi bir vaxtda beynəlxalq birliyi diqqətinin münaqişə bölgəsində baş verən hadisələrə cəlb edilməsi və dünya ictimaiyyətində obyektiv rəy formalaşdırılması idi.

Xarici İşlər Nazirliyinin elektron resurslarında oxuyuruq ki, ölkəmiz müstəqilliyin ilk illərində BMT Nizamnaməsinin 39-cu maddəsinə uyğun olaraq və Ermənistanın açıq-aşkar təcavüzünün genişlənməsi ilə əlaqədar Azərbaycan BMT-nin Baş katibinə, Təhlükəsizlik Şurasının sədrinə müraciət edərək bu təcavüzün dərhal dayandırılmasını, beynəlxalq hüquq normaları və BMT Nizamnaməsinin açıq-aşkar pozulmasının qarşısının alınmasını, münaqişənin dinc, siyasi yolla nizama salınmasını onları kömək göstərməyə çağırırdı. BMT-nin Baş katibi münaqişə bölgəsində vəziyyəti öyrənmək üçün 1992-ci il martın ortalarında BMT Baş katibinin xüsusi nümayəndəsi, ABŞ-ın keçmiş dövlət katibi Sayrus Vensin başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini Bakıya, Dağış Qarabağa və Yerevana göndərmiş, səfərin yekunları barədə BMT Təhlükəsizlik Şurasına məlumat vermişdi.

Ancaq həmin illərdə dünyanın müxtəlif qütblərindəki ikilli standartlardan əl çəkə bilməyən qüvvələrin və erməni lobbisinin səyləri nəticəsində BMT-nin 1992-1993-cü illər ərzində Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzünün geniş-

lənməsi ilə əlaqədar qəbul etdiyi sənədlərin heç biri icra olunmadı. Təhlükəsizlik Şurası sədrinin 6 bəyanatında, eləcə də Təhlükəsizlik Şurasının 822, 853, 874 və 884 sayılı qətnamələrində Azərbaycanın ərazi bütövlüyü, suverenliyi və sərhədlərinin toxunulmazlığının zəruriliyi bildirilir, işğalçı ölkənin qüvvələrinin zəbt olunmuş Azərbaycan ərazilərindən dərhal çıxarılması, atəşkəsin əldə edilməsi və münaqişənin danışıqlar yolu ilə həlli tələb

olunurdu. Amma... bütün bunlar ədalətli və prinsipial şəkildə hazırlanmış sənəd olsa da, az qala, otuz il kağız üzərində qaldı.

Ümummilli lider Heydər Əliyevin ölkədə siyasi hakimiyyətə qayıdışından sonra isə Azərbaycan BMT-nin Baş katibi Butros-Butros Qalinin Bakıya gəlməsinə nail oldu. O da məlumdur ki, Heydər Əliyevin səyləri nəticəsində BMT Təhlükəsizlik Şurasının sədri və BMT-nin Baş katibi Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü, suverenliyini təsdiqləyən və münaqişənin sülh yolu ilə həll olunmasına yönəlmiş bir sıra bəyanatlarla çıxış etmişdilər. Ancaq Azərbaycanın BMT ilə əməkdaşlığının dərinləşməsində BMT-nin Baş katibi B.Qalinin 1994-cü ilin oktyabrında Bakı-

ya səfəri mühüm rol oynamışdır.

Sonra isə ulu öndər Heydər Əliyev 1994-cü ilin sentyabr ayında BMT Baş Assambleyasının 49-cu sessiyasında iştirak edərək, bu universal beynəlxalq təşkilatın tribunadasından ölkəmizlə bağlı, xüsusilə Ermənistanın Azərbaycana hərbi təcavüzü haqqında həqiqətləri dünya ictimaiyyətinin diqqətinə çatdırmışdır.

Yeni əsrin üçüncü ilinin payızından etibarən isə həmin ənənəni Prezident İlham Əliyev daha böyük təşəbbüskar-

rasına üzv seçilmişdir. Son olaraq, ölkəmiz 2016-cı ilin iyun ayında 2017-2019-cu illər üzrə ECOSOC-un üzvü olmuşdur.

Sonda yada salaq ki, Prezident İlham Əliyev 2021-ci ilin avqustunda BMT-nin ölkəmizdə yeni təyin olunan prezident əlaqələndirici xanım Vladanka Andreyevanı qəbul edərkən əməkdaşlığımızın tarixçəsinə dəqiqliklə xatırlatmışdır: “Biz təqribən on il bundan əvvəl beynəlxalq birliyin böyük dəstəyi ilə hətta Təhlükəsizlik Şurasının qeyri-daimi üzvü seçilmişdik. 155 ölkə bizim namizədliyimizi dəstəkləmişdir və bu da Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzunu və fəal xarici siyasətini nümayiş etdirirdi. İkili sədrlik dövründə biz mühüm məsələlərə bağlı təşəbbüslər irəli sürdük və beynəlxalq birliyin gündəliyində duran vacib global məsələlərə toxunduk. İndi isə BMT-dən sonra ən böyük beynəlxalq təşkilat olan Qoşulmama Hərəkatının sədri kimi biz beynəlxalq münasibətlər sistemində mühüm rol oynayırıq və BMT Baş katibinin təşəbbüslərinə dəstək olururuq...”

Bəli, Azərbaycan öz imkanları və potensialı daxilində sülhə və təhlükəsizliyə töhfə verməyə çalışır. 44 günlük müharibədən cəmi bir neçə gün əvvəl Azərbaycan Prezidenti Baş Assambleyada çıxış edərkən beynəlxalq birliyi xəbərdar etmişdi ki, Ermənistan müharibəyə hazırlaşır. Ancaq dünya ictimaiyyəti həmin çağırışı “əşitmədi” və nəticədə Ermənistan ordusu darmadağın edildi.

Dövlət başçımız BMT təmsilçisinə xatırladı ki, indi müharibə bitib, münaqişə həll olunub, baş verənlər haqqında danışılmalı heç bir məsələ qalmayıb: “Biz artıq cəlcəyə baxmayıq və hazırda bizim əsas narahatlığımız dağıdılmış, tamamilə viran qoyulmuş ərazilərin bərpasıdır. Əlbəttə ki, biz Birləşmiş Millətlər Təşkilatı ilə bu məsələlərdə, humanitar vəziyyətə bağlı məsələlərdə, işğaldan azad olunmuş ərazilərin bərpasına dair planlarımızla bağlı gələcək əməkdaşlığa ümid edirik”.

İttifaq MİRZƏBƏYLİ,
“Xalq qəzeti”

Təkid yoxdur... Cənubi Qafqazda yeni siyasi düzən var

(əvvəlki 1-ci səhifədə)

Kremlin baş diplomatının bəyanatı nədən xəbər verir? Axi Moskva indiyədək aktiv vasitəçiliyə can atırdı. Bu vasitəçiliyi Cənubi Qafqazda öz maraq və mənafərlərinin təminatını baxımından, bir növ, sipərə çevirirdi. obrazlı desək, silah niyə yərə qoyuldu, yaxud qoyuldu mu? Bəlkə Rusiya regiondakı maraqlarının müdafiəsindən danışmı?

Əlbəttə, demək olmaz ki, Moskva Cənubi Qafqazda fəal global aktor olmaq istəmir. Bu, heç bir halda mümkün deyil, o, sadəcə, yaşamasını dəyişir. Belə görünür, indiyədək Ermənistan münasibətə “səni sevəcəyəm, sən səvmədən də” məntiqinə üstünlük vermiş Rusiya mövqeyində müəyyən korrektorlar aparıb. Əslində, Lavrovun Bakı səfərinin ən maraqlı məqamı da elə budur.

Bələ nəticəyə gəlmək mümkündür ki, Rusiya Cənubi Qafqaz siyasi akvatoriyasına yaşamasında Qərbin ona ünvanlanmış və ənənəvi anti-təbliğət seğmentinə çevrilmiş “regional despot” ritorikasına qarşıdır. Daha doğrusu, ölkə həmin ritorikanın genişlənməyə, özünün beynəlxalq təcridini dərinləşdirəcək miqyas almasını önəylir.

Digər tərəfdən, Moskva Ermənistan və havadarlarının Cənubi Qafqazda Rusiyanın arzuolunmazlığı təbliğatını sirdən çıxarmağa girişib. Nəticədə onun bəyanatları bərabərtərəfli münasibətə, mütarəqilliyə və konstruktivliyə əsaslanmağa başlayıb. Bu baxımdan Lavrovun Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevlə görüşdə səsləndirdiyi fikirlər də diqqət çəkəməkdir: “Hörmətli İlham Heydər oğlu, Sizin vurğuladığınız kimi, heç şübhəsiz, regional təhlükəsizlik bizim həm ikitərəfli, həm də çoxtərəfli münasibətlərimizdə olduqca aktual mövzu kimi qalır. Bizim beynəlxalq həmkarlarımızın çoxu, o cümlədən bu regiondan uzaqda yerləşən Azərbaycan ilə Ermənistan arasında münasibətlərin nizamlanması yolunda irəliləyişə şərait yaratmağa böyük maraq göstərirlər. Prezident Putinin dəfələrlə dediği kimi, biz vəziyyətin sabitləşməsi, bu regionda yerləşən bütün ölkələrin normal, qarşılıqlı hörmət və qarşılıqlı fayda əsasında öz ölkələrində və xalqlarının mənafərlərini naminə əməkdaşlıq etmək imkanları olması üçün şərait yaradılmasına yönəlmiş bütün səyləri alqışlayırıq”.

Bəli, Rusiya Cənubi Qafqazdakı maraq və mənafərlərinin təminatında Azərbaycanın irəliləyən regional təhlükəsizlik amilinə əsaslanmaq yolu tutur. Bu əsaslanma Ermənistanla nöyənə təkid edilməsi prizmasından uzaqdır. Görünür, Moskva İrəvanın şiltalıqlarından bezib.

O da mümkündür ki, Kreml indiyədək təkid etdiyi şeyin fərqişdədir və regionda Qərb oyunçularının görünməsi şəraitində bu təkidin təzyiq kimi qiymətləndiriləcəyini və adekvat davranışa səbəb olacağını görür. Nəzərə alaq ki, Ermənistanla təəssübkeşlik notlarına köklənmiş Qərb Cənubi

Qafqazda Rusiyaya qarşı ikinci cəbhənin açılmasına can atır. Moskva da gedişatı duyurur və korrektorlar da bundan irəli gəlir.

Azərbaycan tərəfindən məsələyə pozitiv yanaşma var. Prezident İlham Əliyevin fikirləri bu yanaşmanın səmimi ifadəsidir: “Bundarı onu göstərir ki, münasibətlərimiz tədricən bərabərliyə çevrilmişdir, çox mühüm məsələlər həll olunur və düşünürəm ki, biz bu ilə yaxşı təməl ilə qədəm qoyuruq. İlin əvvəlində bizə səfər etməyiniz də bu il qarşılıqlı fəaliyyətimizə xüsusi dinamika verəcək”.

Dövlətimizin başçısının Lavrovla görüşdə səsləndirdiyi fikirlər Azərbaycan-Ermənistan münasibətlərinin tənzimlənməsinə Rusiyanın verdiyi dəstəyin təqdir olunması baxımından diqqət çəkəməkdir. Cənab İlham Əliyevin gələcək sülh müqaviləsinin konseptual xarakterinin formalaşdığı vurğulanması, mövcud istiqamətdə ölkələr arasında hər hansı anlaşılmazlığın qaldırılması, münaqişənin sülhə qaytarılmasına, Deməli, Moskvanın Qarabağın statusu ilə bağlı əvvəlki siyasi tezisləri sirdən çıxıb. Qeyd edək ki, həmin tezislər statusun müəyyənləşməsinin sonraya saxlanılmasına rəhbər tuturdu.

Bəli, Azərbaycan Prezidenti heç də əbəz yərə Kremlin sülh prosesindəki səylərinin başlıca qayəsini açıqlamır. Söhbət ərazi bütövlüyünün və suverenliyin qarşılıqlı tanınmasından gedir. Bunu müəyyən edən sənədlərin qəbulu əlamətdardır: Qarabağın statusunun qeyri-müəyyənliliyinin qabardılması Moskva üçün artıq prinsipiallıq daşımırsa, “Rusiya bizim dostumuz, müstəqilliyimiz və qonşumuz kimi” üzünə düşsən maksimumu edir. Bu deyim gələcək əməkdaşlığın səmimiyyət vektorunun vurğulanmasıdır. Deməli, Rusiya köhnənin stereotiplərini kənar qoymaqla, Azərbaycanla münasibətdə səmimi davranmalıdır.

Ümumən, Cənubi Qafqazdakı münasibətlər düzəninin perspektiv struktur baxımından səmimiyyət kifayət qədər vacib amildir, Azərbaycanın mənəvi diktəsinin

təzahür faktorudur. Bakı İrəvana da səmimi davranmaqçı dikte edir. Azərbaycan liderinin Lavrovla görüşdəki ümidvarlıq paradoksu da müəyyən mənada dikətin özüdür. “Ümidvaram ki, 2023-cü il Azərbaycan ilə Ermənistan arasında münasibətlərin normallaşmasında irəliləyiş ilə olaçaq. Hər halda biz buna ümid edirik”.

Dövlətimizin başçısı bildirir ki, Azərbaycan Ermənistanla düşmənçilik şəhifəsini tezliklə çevirmək, Cənubi Qafqaza sülhü qaytarmaq naminə, həm İrəvanla, həm də dostumuz və qonşumuz Rusiya ilə müsbət və konstruktiv iş aparmaq əzminindədir. Bu deyim Rusiyanı daha çox Cənubi Qafqazdakı vasitəçi amplusından çıxarıp, onu bərabərliyə qaytarmaq maraqlı tərəfə çevirir. Beləcə, əvvəldə söylədiyimiz fikir təsdiqlini tapır. Yeni, Rusiya regional siyasətində “erməni kartı”na fokuslanmadan daşınır. Bu, Moskvanın ölkəmizin bölgənin aktoru imicində qəbul etməsidir.

Bu, həmçinin Kremlin Qərblə münasibətlərindəki hərbə-zorba trayektoriyasından uzaqdır. Nəhayət, bu, həm də Azərbaycanın Qərb üçün önəminin nəzərə alınmasıdır. Hazırkı global transformasiyalar şəraitində Azərbaycan Rusiyanın Qərbdə açılan pəncərəsidir.

Deməli, indiki məqamda Rusiyaya Qərbin Cənubi Qafqaz maraqlarının anti-Azərbaycan elementinə qarşı mübarizə cəhəsi daha aktualdır. Görünür, elə buna görə Lavrov ölkəmizin digər ərazilərinin Naxçıvanla birləşdirən yolum, konkret desək, Zəngəzur dəhlizinin açılmasının prinsipial əhəmiyyətini vurğulayır. Nəzərə alaq ki, Ukrayna böhranı ilə əlaqədar çətinliklər səbəbindən bu layihədə iştirak Rusiya üçün, sanki, nəfəslikdir. Deməli, Moskvanın Ermənistanla təkid dayandırması bu səbəbdən də vacibdir.

Əlbəttə, Azərbaycan Prezidentinin vaxtilə səsləndirdiyi qətiyyətli fikirlərin də təkidin, daha doğrusu, Rusiyanın erməni təəssübkeşliyinin aradan qaldırılmasına müstəsna təsiri var. Nəzərə alaq ki, ölkəmizin lideri Zəngəzur dəhlizi layihəsinin reallaşmasını “təbii hıtuqumuz” adlan-

dırıb: “Ondan əlavə, bu layihənin reallaşması, eyni zamanda, 10 noyabr 2020-ci il üçtərəfli Bəyanatında da öz əksini tapıb. Düzdür, orada “Zəngəzur dəhlizi” sözü yoxdur. Çünki “Zəngəzur dəhlizi” terminini mən ondan sonra, necə deyərlər, geosiyasi leksikona daxil etdim. Ancaq orada açıq-aydın göstərilir ki, Azərbaycanın qərb rayonları ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında nəqliyyat bağlantısı olmalıdır və Ermənistan bunu təmin etməlidir. İndi Ermənistan bundan boyun qaçırmıq istəyir. Faktiki olaraq, üzərinə götürdüğü öhdəlikləri iki ildən çoxdur ki, yerinə yetirir. Ancaq bu, bizi dayandırmayacaq. Yeni, bizim üçün bu, strateji layihədir və təkcə bizim üçün yox, bir neçə qonşu ölkə üçün də böyük coğrafiya üçün”.

Bəli, Cənubi Qafqaz müstəvisində gələcək konturların müəyyənləşməsi mühüm əhəmiyyət daşımaqdadır. Bu müstəvidəki rəqəbat maraqlı tərəflər arasında gedəcəkdir. Diqqət yetirək, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Türkiyəyə işğuzar səfərə yollandı. Səfərin Lavrovun Bakıya gəlişindən əvvəl baş verməsi təsədüfi sayılır. Deməli, gələcək şəkildədə regional aktor kimi Ankaranın da mövqeyi nəzərə alınmaqdadır.

Lavrovun 3+3 platformasından söz açması da təsədüfi deyil. Bunun özü də Rusiyanın Ermənistanla fokuslanmaqdan daşındığı söyləməyə əsas verir. Axi, ölkənin dəstəklədiyini, habelə Bakının müsbət yanaşdığı “3+3”, həm də Qərbin regiondakı siyasi aktivliyinə qarşı, müəyyən mənada, daxili sipərdir. Bu sipər isə Rusiyanın Cənubi Qafqazdakı ənənəvi jandarm mövqeyindən çəkilməsi, konstruktivliyi əsas götürməsi anlamına gəlir. Elə buna görə Lavrov bildirir ki, Gürcüstanın da sözügedən platformada iştirakı üçün “qapılar açıqdır”. Qalır İran və Ermənistan. Rusiyanın baş diplomati Bakı-Tehran münasibətlərində səmimiyyətin yaranmasının vacibliyini ədalət prizmasından izah edir. Onun “İran Azərbaycanın diplomatik missiyasına qanlı hücumun nəticələrini aradan qaldırmaq üçün lazımı tədbirlər görməlidir” bəyanatı, heç şübhəsiz, bundan irəli gəlir. Necə deyərlər, problemi həll et, hadisəyə hüquqi qiymət ver və bizə qoşul.

Ermənistanla gəldikdə, ölkə hazırkı situasiyada, həm Rusiyanı, həm də Azərbaycanı bəzdirmək məşğuldur. Lavrov təkid məntiqini dilə gətirməsi bunun təzahürüdür. Bu, habelə, Azərbaycan liderinin vaxtilə söylədiklərinin, bir növ, davamıdır. Dövlətimizin başçısı indiyədək istər Ermənistan ilə sülh müqaviləsi, istərsə də həmin müqavilənin vacib hissəsi sayılan sərhəd məsələsi ilə bağlı çoxsaylı fikirlər səsləndirib. Həmin fikirlərdə məsələnin, İrəvanın istəyib-istəməməsindən asılı olmayaraq, reallaşacağı deməzli əsas götürülüb: “Ancaq yəne də deyirəm, elə bil-məsənlər ki, biz daim onlardan sülh tələb

edəcəyik. Biz, sadəcə olaraq, regionun gələcəyi naminə və müharibə riskinin sifra endirilməsi naminə bu təklifi edirik. Yəne da deyirəm, əgər Ermənistan buna hazır deyilsə, onda bu, olmayacaq. Olmasa nə olacaq? Heç nə. Biz nə itirəcəyik? Heç nə itirməyəcəyik, nə bu gün, nə sabah. Bəlkə də əksinə. Amma gitən tərəf Ermənistan olacaq”.

Yeri gəlmişkən, dövlətimizin başçısı yerli televiziya kanallarına müsahibəsində də bildirmişdi ki, Ermənistan sülh müqaviləsinin qəbuluzlığını anlamalıdır. Prezidentin “onlar bunu nə qədər tez anlasalar və nə qədər tez özlərində güc tapıb, iradə tapıb buna razılıq versələr, o qədər də bölgə üçün yaxşı olacaq”, habelə onun xəbərdarlıq mahiyətli daşayan daha əvvəlki “ancaq seçim etməlidirlər, düzgün seçim etməlidirlər. Mən demişəm, bizim xoşniyyətli davranışımız şərt deyil ki, əbədi olacaq və şərt deyil ki, bu təklifi əbədi masa üzərində qalacaq. Əgər bizim ərazi bütövlüyümüzü tanımaq istəmirlərsə, o zaman biz də onların ərazi bütövlüyünü tanımaıacağıq. Bizim Ermənistan ərazi bütövlüyünü tanımaq üçün bəlkə də yüz dəfə daha çox əsasımız var, neinki onların bizim ərazi bütövlüyümüzü tanımasını üçün” fikirləri Cənubi Qafqazın gələcək düzəndə iştirakçı çağırış baxımından da son dərəcə vacibdir.

Əlbəttə, Ermənistan ona ünvanlanmış çağırışları nəzərə alıb-almamaqda sərbəstdir. Ancaq nəzərə almasa, ölkəmizin başçısının “sərhəd bizim istədiyimiz yerdə olacaq” deymi və həmin deymi əsaslandıraraq əşğıdakı fikirləri döviyyəyə girecəkdir: “Çünki hər kəs artıq bunu yaxşı bilir, dünya ictimaiyyəti də bilir ki, 1920-ci ilin noyabr ayında tarixi torpağımız Zəngəzur bizdən ayrılıb Ermənistanla birləşdirildi, Göyçə də, həmçinin. İrəvan şəhəri 29 may 1918-ci ildə Ermənistanla verildi. Yeni, bizim Ermənistanın ərazi bütövlüyünü tanımaq üçün, necə deyərlər, bir çox amillərimiz var. Amma buna baxmayaraq, gələcək sülh naminə, ölkələr arasındakı əlaqələrin qurulmasına naminə bizə bəzən qatır. Amma mən qərarıya verə bilmərəm ki, bu, altı aydan sonra da eyni olacaq. İstəməzlər, yaxşı, onda olmasın, onda görürük nə olacaq”.

Bəli, qeyd etdiklərimizi ümumiləşdirsək, deyə bilərik ki, Lavrovun Bakıya səfəri Azərbaycan-Rusiya münasibətlərinin Cənubi Qafqaz seğmentinin ölkələr arasındakı ikitərəfli və çoxtərəfli əlaqələrin digər istiqamətlərinə müsbət inteqrasiyasına ciddi təkan verdi, əsaslı uzlaşma formalaşdırdı. XİN başçısının Azərbaycan-Ermənistan nizamlaması kontekstində, Rusiyanın sülh müqaviləsinin imzalanması üçün “öz xidmətlərini təkidlə təklif etməyəcəklər” şəklində dilənməsi isə İrəvana aşkar xəbərdarlıqdır. Bu xəbərdarlıq Moskvanın İrəvan üzərində müdafiə çətinliyi götürməsi anlamını verir. İrəvan nəticə çıxaracaqmı, bunu zaman göstərəcəkdir.

Ə.CAHANGİROĞLU,
“Xalq qəzeti”

Qərbi Azərbaycanda erməni “sovet” millətçiliyi

XIX əsrin əvvəllərində Şimali Azərbaycanı işğal etmiş Rusiya imperiyasının himayəsi ilə Arazin o tayından köçürülmüş ermənilər üçün İrəvan xanlığının ərazisində “erməni vilayəti”, bunun ardınca İrəvan quberniyası yaradılması gəlmiş toplusun Qafqazda “Böyük Ermənistan” xülyasının yolunda yaşıl işıq yandırmışdır. Erməni qriqorian kilsəsinin fitvası ilə siyasiləşmiş erməni hərbi bəndələri bu sərəmsən və əsassız ideyanı gerçəkləşdirmək üçün yerli türk-müsliman əhalisinə qarşı davamlı, kütləvi soyqırımı və deportasiya cinayətləri törətmişdir.

Romanovların çar sülaləsinin hökumətində son qoymuş bolşevik hakimiyyəti isə İrəvan quberniyası ərazisinə Zəngəzur, Dərələyəzi, Göyçəni, Dağ Borçalını da qatmaqla, bütüvlükdə, Qərbi Azərbaycan torpaqları hesabına Ermənistan dövləti yaratmışdır. Bununla kifayətlənməyən erməni daşnak hökuməti Naxçıvana və Qarabağa qarşı da iddialar ilə sürmüş, Qərbi Azərbaycanda soydaşlarımızın soyqırımına və zorakı üsullarla sıxışdırılıb çıxarılmasına rəvac vermişdir.

İrəvanda sovet hakimiyyəti qurulduqdan sonra mahiyyəti özge torpaqlarına yivələnmək olan “erməni xəstəliyi”nin virusu daha geniş yayılmış, “Böyük Ermənistan” avantürası ermənilərin beynini daha da zəhərləmişdir. Bu məqsədə nail olmaq üçün Ermənistanın türksüzləşdirilməsi yerli dövlət siyasəti kimi gerçəkləşdirilmişdir.

Azərbaycanlılara qarşı tarixi cinayətlər soyqırımı və deportasiya, təqib və təzyiqlər, iqtisadi və mənəvi təhdid siyasəti bütün sahələrdə – azərbaycanlı kadrların tutduqları vəzifələrdən kənarlaşdırılmasında, 1928-ci ildən başlamış kollektivləşmənin gedişində, mədəni-maarif sferasında, türk mənşəli toponimlərin, maddi mədəniyyət abidələrinin adlarının kütləvi şəkildə dəyişdirilərək erməniləşdirilməsində, milli-mənəvi dəyərlərimizin mənimsənilməsində, dini ibadətqahların, məscidlərin, qəbirliklərin dağıdılmasında müxtəlif forma və üsullarla həyata keçirilmişdir. Türk mənşəli yer-yurd adlarının dəyişdirilərək erməniləşdirilməsində əsas məqsəd bu ərazilərin azərbaycanlılara məxsus olduğunu tarixi yaddaşından silmək olmuşdur.

1922–1923-cü illərdə qaçqınlıqdan Qərbi Azərbaycana qaıdandan 170 mindən artıq azərbaycanlı əhəlinin 55 min nəfəri erməni şovinist dairələrinin yaratdığı problemlər nəticəsində yenidən Azərbaycana və başqa ölkələrə üz tutmağa məcbur olmuşdur. Ermənistanın kommunist cildinə girmiş daşnak hakimiyyəti İrəvanı geri döndən azərbaycanlıların burada öz doğma yurlarında məskunlaşmasını müxtəlif vasitələrlə engəllənmişdir. 1925-ci ildə Ermənistanın 120 min azərbaycanlı yaşaydığı ki, bunun da 6 min nəfəri İrəvan şəhərinin payına düşürdü.

1918-ci ilə qədər Qərbi Azərbaycanda əhəlinin əksəriyyətini təşkil edən soydaşlarımızın inqilabdan sonra sayının kəskin şəkildə azalması, ermənilərin isə artımı təkə İrəvan şəhərinə deyil, eyni zamanda, bölgələrdə də ictimai-siyasi, ədəbi-mədəni mühitində də öz təsiri göstərməyə başlamışdır. Sovet hakimiyyətinin ilk illərində də azərbaycanlıların təqib və təzyiqlərə, deportasiyaya məruz qalması gedişində 1929-cu ildə İrəvanı xaricdən 2 min 258 nəfər, 1930-cu ildə 1610 nəfər köçürülmüşdür. Bu ermənilərin yerləşdirilməsi üçün 1929-cu ildə 806, 1930-cu ildə isə 1018 nəfər azərbaycanlı İrəvandan çıxarılmışdır.

Əvvəlki illərlə müqayisədə İrəvanda yaşayan azərbaycanlıların sayı getdikcə azalmağa başlamışdır. Millətçi erməni rəhbərliyi savadlı azərbaycanlılara dözülməz şərhat yaratdığı üçün orta məktəblərdə dərs deyən müəllimlər, ziyalılar və

digər peşə sahibləri maddi çətinliklərə və mənəvi sıxıntılara dözmə bilməyib İrəvanı tərk etmişlər. Əvvəlki illərlə müqayisədə İrəvanda yaşayan azərbaycanlıların sayı getdikcə azalmağa başlamışdır. 1920–1930-cu illərin ortalarından başlayaraq ermənilərin azərbaycanlılara qarşı siyasi-mənəvi soyqırım siyasəti mərhələli şəkildə davam etmişdir. Ermənistanın şovinist hakim dairələri azərbaycanlıların qədim dini və adət-ənənələrinin sıxışdırılması, hətta yasaq edilməsi istiqamətində də ən iyirənc üsullardan istifadə etmişlər.

Ermənistan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin Ermənistan ərazisinin rayonlaşdırılması haqqında 12 iyul 1929-cu il tarixdə qərarı ilə respublikada 5 qəza və 31 rayon təşkil olunmuşdur. Rayonlaşdırma zamanı bir sıra azərbaycanlılar sıx yaşayın kəndləri parçalamaq məqsədli ilə həmin bölgələri ermənilərin çoxluq təşkil etdiyi rayonların tabeliyinə keçirilmişlər.

1929-cu ildən başlayaraq kənd təsərrüfatının kollektivləşdirilməsinin həyata keçirilməsi tədbirləri Ermənistanı azərbaycanlılar yaşayan ərazilərdə ən sərət şəkildə tətbiq edilmişdir. Kənd təsərrüfatının yenidən qurulması prosesi zamanı ən yaxşı təsərrüfatçıları “qoçmaq”, “ək-sinqilabçı”, “şübhəli ünsür” adı ilə saxta ittihamlar əsasında Sibirə və Qazaxıstanı sürgün etmişlər. Beləliklə, dağköçürmələrindən tutmuş MTS siyasi şöbə rəisi və digər yuxarı vəzifələrə ermənilərin təyin olunması, azərbaycanlıların isə sıxışdırılaraq kənarlaşdırılması daha da kütləvi xarakter almışdır.

1930-cu ildə Ağası Xancyan Ermənistan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin birinci katibi seçildikdən sonra azərbaycanlılara qarşı təqib və təzyiqlər daha da sərtləşərək amansız xarakter almışdır. Kolxozları möhkəmləndirmək, təsərrüfatları dirçəltmək adı altında, yeni mütəxəssis qüvvəsinə ehtiyac olduğunu bəhanə gətirərək xaricdən ermənilərin Ermənistanı kütləvi şəkildə köçürülməsi siyasəti həyata keçirilmişdir. Vaxtilə azərbaycanlıların öz zəhmətləri hesabına qazanmış olduqları var-dövlət, əmlakı müsadirə edilmiş, özləri isə cəzalandırılmışdır.

1931-ci ildə Ermənistan Xalq Komissarları Sovetinin sədri Ter-Qabrielyan Fransada səfərdə olarkən orada nəsr olunan “Bizim yolumuz” adlı qəzetə müsahibə verməmiş, səfərinin məqsədini açıqlayaraq Fransada yaşayan ermənilərin bir hissəsinin Ermənistanı köçürülməsi niyyətində olduğunu bildirmişdir. Elə həmin ildə Fr-

sadən və Yunanıstandan Ermənistanı 17 min erməni köçürülmüşdür.

Sonrakı iki il ərzində Ermənistan rəhbərliyi on minlərlə erməni qəbul etmək niyyətini elan etmişdir. Xaricdən köçüb gələn ermənilər Tfuda, Ani-Pemzadə və Zorakədə yerləşdirilmişdilər. 1933–1934-cü illərdə isə Qərbi Azərbaycana daha 8 min 500 erməni köçürülmüşdür. Ümumiyyətlə, 1920-ci ildən 1936-cı ilə qədər xarici ölkələrdən Ermənistanı 42 min erməni köçürülmüşdür.

1937–1938-ci illərdə repressiyalarla əlaqədar ermənilərin azərbaycanlılara qarşı təzyiqli müxtəlif bəhanələrlə daha da güclənmişdir. Sovet hakimiyyətinin, o cümlədən müxtəlif vəzifələrdə çalışan erməni şovinistlərinin əli ilə misli görünməmiş repressiyalar həyata keçirilmişdir. Bu, əvvəlki dövrlərdə Azərbaycan türklərinin kütləvi şəkildə sıxışdırılması prosesinin məntiqi davamı idi. Azərbaycanlı ziyalılara türk casusu, panturkist damğası vuraraq onları ya məhv edir, ya da ölkədən qovurdular.

Bu saxta ittihamlar əsasında həmin dövrdə təkə İrəvan şəhərindən 2 mindən artıq ziyalı repressiya qurbanı olmuşdur. Daşnakxislet erməni kommunistləri azərbaycanlılara qarşı planlı şəkildə “antisovet təbliğatçı”, “sovet hakimiyyətinin düşməni” kimi saxta ittihamlar irəli sürmüşlər. Qondarma ittihamlar əsasında Ermənistanın 60 minə yaxın azərbaycanlı amansız repressiyanın qurbanı olmuşdur. 1936–1937-ci illərin repressiyası zamanı Mikoyan-Yejoy-Beriya arayışı əsasında Azərbaycan kəndliləri əksinqilabçı elementlər kimi güllələnmiş, ölkədən qovulmuş, həbs edilmiş, mal-mülkü əlindən alınmışdır.

Azərbaycanlıların sıxışdırılması o dərəcəyə çatmışdır ki, Ermənistan KP MK və eləcə də Ermənistan XKS yanında “Azasız xalqlar şöbəsi” ləğv edilmiş, bütün təşkilatları “xalq düşmənləri”ndən təmizləmək adı altında komissiyalar yaratmışdır. Azərbaycanlılara qarşı repressiya o qədər geniş və qəddar xarakter almışdır ki, bu siyasət türkün düşməni olan, lakin SSRİ-də sabitliyin qorunmasına can atan mərkəzi sovet rəhbərliyini də narahat etmişdir. Anastas Mikoyanın və onun əlaltılarının əlinə fürsət düşmüşdür ki, onlar türkləri (həm Ermənistanı, həm də Azərbaycanda) məhv edə bilsinlər.

1940-cı illərdən sonra azərbaycanlılara qarşı aparılan siyasi-mənəvi terrorun yeni mərhələsi başlanmışdır. Azərbaycanlı ziyalılar, müxtəlif idarə və müəssisələrdə, partiya və dövlət orqanlarında çalışan kadrların vəzifələrdən tamamilə kənarlaşdırılması prosesi özünün kulminasiya nöqtəsinə çatmışdır.

Ermənistanın millətçi rəhbərliyi Moskvadakı havadarlarının himayəsi ilə 1947-ci il dekabr ayının 23-də SSRİ Nazirlər Sovetinin “Ermənistan SSR-dən kolxozçuların və digər azərbaycanlı əhəlinin Azərbaycan SSR-nin Kür-Araz ovalığına köçürülməsi haqqında” qərar qəbul etməsinə nail olmuşdur. O vaxtlar SSRİ Nazirlər Soveti sədrinin müavini olan Anastas İvanoviç Mikoyanın hazırladığı plan əsasında Stalin tərəfindən qəbul edilmiş bu qərar azərbaycanlılara qarşı növbəti tarixi cinayət idi.

Avantürist Nikita Xruşşovun hakimiyyətə gəlməsi Ermənistanı milli ayrı-seçkilik ovqatını daha da gücləndirmişdir. Ermənistanı yaşayan azərbaycanlıların köçürülməsi prosesi bundan sonra da mərhələ-mərhələ davam etdirilmişdir. Mərhələli köçürülmə prosesi ermənilərin uzun illərdən bəri “Türksüz Ermənistan” yaratmaq ideyasına zəmin yaratmış və nəhayət, 1988-ci ildə monoetnik Ermənistan respublikasının yaradılması ilə sonlanmışdır.

Cəlal ALLAHVERDİYEV,
filologiya üzrə fəlsəfə doktoru,
dosent

İnstitutu bitirib təyinatla Azərbaycan rayonlarının birində 3 il işlədikdən sonra Sisiana qayıtmaq, doğma Ağudi kəndində fəaliyyətimə davam etdirmək qərarına gəldim. Bu fikirlə də 1985-ci ilin sentyabrı ərfəsinə rayon təhsil şöbəsinin Arakelyan familiarı müdirinin qəbulunda oldum. Sənədlərimə diqqətlə baxdıqdan sonra mənə başdan-ayağa təəccüblə süzüb dedi:

–Peşman olmusan? Olarsan də...

Arakelyan bir anlıq sözünə ara verib soruşdu ki, ədəbiyyatçısan, yəqin, bilərənsən, sizin bir yazıçı olub, Əyyub Abasov, “Zəngəzur” adında kitab yazıb, ondan xəbər var?

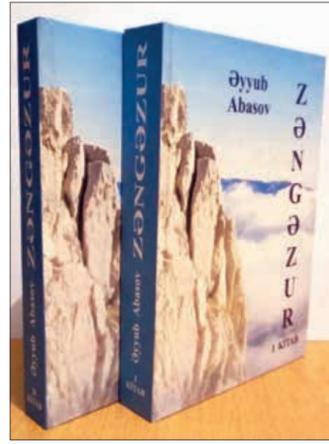
–Yox,– dedim. Doğrudan da, bu romanın adını eşitsəm də oxumamışdım.

Arakelyan qayıtdı ki, o Əyyub bizim Şəki kəndindədir, namərd çıxıb, erməni yamanlayıb, Andranik kimi bir cəngavəri insan qanına susayan cəllad kimi göstərib. Düz edib? Suala özü cavab verdi: “Yox, yox, Andranik də torpağın, millətin azadlığı uğrunda savaşıb... Həç

bədi lövhələrlə canlandıraraq xalqımızın ürək genişliyini, mənəvi zənginliyini nəzərə çarpdırıb.

Yazıçı Azərbaycanın tarixi ərazisi Zəngəzurdə türklərə qarşı kütləvi soyqırımın təşkilatçısının və icrasınının Andranik Ozanyan olduğunu yaxşı bilirdi. Şübhəsiz ki, Əyyub Abasov bu insan qatiline, terrorçunun 1918-ci il iyunun 14-də bədnam Bakı komissarlarının rəhbəri Şaumyanı ünvanladığı teleqramından da xəbərdar idi: “Hazırda Naxçıvan qəzasındayam. Başçılıq etdiyim dəstə ilə burada özümü Rusiya Respublikasının ayrılmaz tərkib hissəsi hesab

“Zəngəzur” romanı erməniləri niyə qıcıqlandırır?

bilirsən sizin türklər o zaman Türkiyədə bizimkilərin başına hansı oyunlar açılar?! Andranik oradan canını götürüb bura qaçıb”.

...Kənd kitabxanasında “Zəngəzur” romanı yox idi. Kitabxanaçı da belə adda kitabın varlığını-xoşluğundan xəbərsiz idi.

Əgüddə müəllim işlədiyim 2 ildə də, sonrakı dövrdə də bu söhbəti unutmamışdım. İllər keçəndən sonra “Zəngəzur” romanını oxuyanda Arakelyanın “Zəngəzur” həqiqətlərindən niyə qovrılduğunu anladım. Andranikin insanlıqdankənar əməllərini gözlerim önündə canlandırdım və o kitabın sovet qadağasına niyə yığılmasını, kitabxanaların niyə sıxışdırılmasını, təkrar cinayətin nə səbəbdən qadağan olunmasını dərk etdim.

Əyyub Abasov romanında özünün uşaqlıq dünyasına dərin iz salan erməni vəhşiyini – tarixi faktı bədii həqiqətə çevirmişdir. Əsərdə həyat müşahidələri son dərəcə zəngindir. Təbiət təsvirlərinin özünəməxsusluğu adamı heyretlə salır. Sisian türklərinin yaşayış tərzini, onların zəhmət sevgisi, xarakterlərindəki etibar, sədəqət kimi keyfiyyətlərin çətin anlarda üzə çıxması özünü qəbarıq büzə verir.

Türkün qanını içməyə həmişə hazır olan ermənilərin qəddarlığı 1828-ci ildə Türkmənçay müqaviləsi imzalanandan, İrandan ermənilərin Azərbaycan ərazisinə köçürülməsindən sonra öz pik nöqtəsinə çatıb. Sovet hakimiyyəti erməni vəhşiyini bizə unudara da, ermənilərin içindən kün-küdrəti təmizləyə bilmədi. O dövərdə sovet ideoloji sistemin hər iki xalq arasında “dostluq təllərinin qırılmazlığına” həsr olunan bədii nümunələrin çapına xüsusi önəm verirdi... “Zəngəzur”da da Ermənistan – Azərbaycan “dostluğuna” geniş yer verilib. Yazıçı bu yolla “Zəngəzur”un çapına, sovet senzurasından keçməsinə nail olub. Bununla yanaşı, “Sovet Ermənistanı – Azərbaycan “qardaşlığı”nın arxasında daşnak Andranik, Karo, Njəde kimi qaniçən cəlladların törətdikləri kütləvi qırğınların da üstünə işıq salıb. Guya, sovet hakimiyyəti bu düşmənçiliyi, “uçurumu” aradan qaldırıb...

Bəli, əsərin zahiri görüntüsü, mənzərəsi belədir. Əslində isə Əyyub Abasov “xalqlar dostluğu” fonunda ermənilərin qəddarlığını, satqınlığını və ikiüzlülüynü, eləcə də onların çörək kəsdiyi, qaradaş dediyi türkü arxadan vurmaq kimi namərdliklərini və ustalıqları canlandırır.

Romanın birinci hissəsinin 1953 – 1956-cı illərdə yazıldığını nəzərə alsaq və dövrün siyasi ab-havasını gözlerimiz önündə canlandırsaq, yazıcının böyük cəsəret və qətiyyət sahibi olması oxucuda heç bir şübhə yeri qoymur. Başqa sözlə, 1905 – 1918-ci illər hadisələrinin təsvir edilməsi, ermənilər tərəfindən azərbaycanlıların yurd-yuvalarının xaraba qoyulması, bütün bunların – vəhşiliyin, vandalizmin Azərbaycan oxucusunu diqqətinə bədii şəkildə çatdırılması ilə Əyyub Abasov milli vətəndaşlıq borcunu ləyaqətlə yerinə yetirib.

Romanı oxuduqca Əyyub Abasovun erməni xislətindəki hiyləgərliyi, xəyanətkarlığı, qəddarlığı, rəzaləti bəzən açıq, bəzən də üstüörtülü şəkildə, həm də məhərrətə təsvir etməsinin şahidi oluruq. Yazıçı tarixi hadisələrin fonunda sadə ermənilərin azərbaycanlıların sadələşməliyindən, xeyrxahlığından, qonaqpərvərliyindən yararlanmalarını

edirəm. Türkiyə qoşunlarının Naxçıvan ərazisinə daxil olmasına mane olmağa çalışacağam. Cavab və səracəminizi gözləyirəm. General-mayor Andranik”.

Fikir verin, Andranik teleqramdakı üç-dörd cümlə ilə bütün planını, məqsəd və vəzifəsini açıqlayıb. “Özünü Rusiyanın ayrılmaz tərkib hissəsi hesab edən”, başqa sözlə, rusların himayəsinə arxalandığını, onlardan güc aldığıni dilə gətirən bu cani türk qoşunlarının Naxçıvana daxil olmasına mane olmağı əminliklə vəd edir və səracəm gözləyir-qırğına, talana başlamaq cərcəm... O cəracəm verilir və Zəngəzurdə, Sisian da Andranik nələr törətmir?!

Bu da Azərbaycan türklərinin bolşevik cildinə girərək insanlıq simasını itirmiş digər qatiline – Şaumyanın Andranikə cavabı: “Culfa, xalq qəhrəmanı Andranikə. Sizin teleqramınızı aldım. Teleqramın tam mətnini Moskvaya, mərkəzi hökumətə çatdırıdim. Sizin simanızda öz tərəfimizdən əsl xalq qəhrəmanını salamlayıram”.

Şaumyanın – sovet Rusiyasının Bakıdakı təmsilçisinin, türk qanına susayan yalquzaq xislətli ermənin iç üzünü, xisləti, riyakarlığı bu mətəndən aydın görürmürmü?!

Şaumyanın Andraniki “xalq qəhrəmanı” adlandırılmasının səbəbi “Zəngəzurda”dakı aşağıdakı parçanı oxumaqla açıqlır: “...İkimtəbəli evin qabağında böyük bir izdiham vardı. Öz aralarında kədərlə-kədərlə danışın, cırcındılı adamlar nə isə bir xəbər gözləyirdilər. Bir xeyli keçəndən sonra 58-60 yaşlarında, orta boylu, enli kürəklili, başı-biği çallaşmış, rus generalı paltarında bir adam içəridən balkona çıxdı. Onu görən kimi hamı:

–Andranik paşa! Andranik paşa!–deyə əl çaldı.

Andranik əlini qaldırıb onların sakit olmalarına işarə etdi. Hamı sakit olub, gözüünü ona dikdi.

Andranik dedi:

–Qaxdaqlar (Qaxdaqlar, ermənicə qaçqın deməkdir-Əyyub Abasov)! Eiləndən, kəndindən ayrı düşmüş ermənilər! Mən sizin dərdinizi bilirim. Yaşamağınız eviniz, əkməy torpağınız, yeməyiniz çərəyiniz yoxdur. Sizin onları Ərdəhandə, Qarsda, Sarıqamışda qoyduunuz. Burada isə sizin dərdinizə aqlayan, qeydinizə qalan yoxdur. İndi mənəndə kömək istəməyə gəlmisiniz. Mən eiləndən gələni ələyəcəyəm. Mən sizi bu hala salan türklərdən Türkiyədə intiqam ala bilmədimə, Qafqazda, bax, bu Zəngəzurdə alaçağam. Gözləyin, o günü gözləyin! İndi evinizə gəlin!

“Bəs haçan? Biz axı dolana bilmirik!” –deyən səslər ucaldı.

Andranik onların suallarına, dediklərinə fikir verməyib, içəri girdi... ”

Türkün qanını içməyə hazır olan quldur sözlərinə fikir verirsizni?! “Mən sizi bu hala salan türklərdən Türkiyədə intiqam ala bilmədimə, Qafqazda, bax, bu Zəngəzurdə alaçağam. Gözləyin, o günü gözləyin!”.

...O gün uzaqda deyildi, bir azdan Andranik Şəki, Ağudi, Qızılcıq, Vağudi... kəndləri onlara qalayacaqdı, türklərə qarşı rəzalətini ortaya qoyacaqdı...

“Zəngəzur” romanında riyakar Şaumyanın “xalq qəhrəmanı” adlandırıldığı Andranikin vəhşiyinin təsviri verilən bir səhnəyə-onun “türklərdən Türkiyədə ala bilmədiyi intiqamı Zəngəzurdə aldığına” diqqət yetirin: “Andranik Uzunya-nın əsgərləri kəndə aşağı tərəfdən daxil oldular. Yamacın əyləyində bir neçə ev alışıb-yandı. Cəmərd təkildə eləyirdi ki, adamlar nəyi bacarırlarsa götürüb dağlara çəkilsinlər. Haray-həşir, arvadların hönkürüsü, uşaqların ağlaşması kəndi başına almışdı. Sanki qayalar da Zəngəzur torpağında bas verən müsibətə laqəyd qala bilirdi. Atlar, yüklənmiş ulaqlar, qorxudan boyurən öküzlər, inəklər–hər şey bir-birinə qarışmışdı. Kənddə qalan yalnız dər-dərədən ağı çəmiş və öz həyatını evdən ayrı təsəvvür etməyən qocalar idi...”

“Zəngəzur”da qələmə alınan hadisələr qondarma, qurama deyil, gerçəkdir. Bu reallıq, səmimiyyət hər cümlədə, hər abzadsa açıq-aydın nəzərə çarpır. Bu da müəllifin müşahidələri-o ağır, meşum illəri yaşaması, hələ uşaqlıqdan xalqın müsbətlərini gözərləyib görməsi, doğmalarını itirməsi ilə bağlıdır.

Vaqif BAYRAMOV,
“Xalq qəzeti”

Tarixi yer adlarımızın “soyqırımı”

“Qərbi Azərbaycan ərazisində ermənilərin törətmiş sayısız-hesabsız cinayətlərdən biri də tarixi yer adlarımızın dəyişdirilməsidir. Xalqımızın min illərlə yaşamış olduğu bu geniş ərazidə milli varlığını təsdiq etdiyinə görə saxtakarlıqla dəyişdirilmiş bu toponimlər geniş elmi tədqiqata cəlb edilib”. AMEA Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun toponimika şöbəsinin müdiri Elçin İsmayilov mediaya bu açıqlamasının davamında bildirib:

– Prezident İlham Əliyevin Qərbi Azərbaycana qayıdışla bağlı səsləndirdiyi fikirlərdə bu torpaqlardan deportasiyaya, soyqırımına məruz qalmış Azərbaycan əhəlinin taleyi ilə bağlı son 200 illik tarix üzrə tədqiqatların aparılması da zəruri vəzifə kimi qarşıya qoyulub. Dövlət başçısının bu göstərişi ilə əlaqədar olaraq, AMEA-nın Rəyasət Heyətinin qərarı ilə akademiya Qərbi-Azərbaycanla bağlı yaradılan 3 tədqiqat qrupundan biri də Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun toponimika şöbəsidir.

Qərbi Azərbaycanda qədim tariximizə şahidlik etmiş toponimlər zaman-zaman kütləvi şəkildə dəyişdirilib. Ümumilikdə, Azərbaycan xalqına

məxsus 760-dan çox toponim dəyişdirilib. Bəzi kəndlər yer üzündən tamamilə silinib, əhəli köçürülmüb. Bəzi kənd və qəsəbələrin adları ermənilər bu ərazilərə köçürüldükdən sonra, bəzilər isə azərbaycanlıların bu ərazilərdən tamamilə deportasiyasından sonra dəyişdirilib.

Toponimlərlə yanaşı, minlərlə mikrotoponim (körpü, bulaq, küçə, meşə, dağ, çay vəs.) də dəyişdirilib. Məlumdur ki, hansısa yaşayış məntəqəsində onun adını ifadə edən bir toponim, 15-dən çox mikrotoponim olur. Bu hesabla Qərbi Azərbaycan, təxminən, 7–8 min ad dəyişdirilib. Biz bu adları dürüstləşdirib sistemləşdirməklə ermənilərin

toponomik soyqırımını sübuta yetirəcəyik.

Alim daha sonra qeyd edib ki, toponimika şöbəsi Qərbi Azərbaycan və işğaldan azad edilmiş ərazilərin onomastik vahidliyinin tədqiqatı, onomastik mənzərəsinin bərpası, adlarının müəyyənlişdirilməsi məsələləri ilə məşğul olacaq:

– Şöbədə işğaldan azad edilmiş, ermənilər tərəfindən adları dəyişdirilən toponimlərin adlarının milliləşməsi

istiqamətində tədqiqatlar aparılacaq. Əminliklə deyə bilərik ki, bu məsələnin ölkə əhəmiyyətli tədqiqatlar olduğu nəzərə alaraq dövlətimiz, o cümlədən AMEA Rəyasət Heyəti tərəfindən şöbə qarşısında qoyulmuş vəzifələrin icrası istiqamətində bütün bilik və bacarığımızı səfərbər edəcəyik.

Hazırladı: R.TAHR,
“Xalq qəzeti”

Yenidən kim-kimi: Qərb, yoxsa Rusiya?

Ukrayna məsələsi yəna gündəmdədir. ABŞ prezidenti Cozef Baydenin səfəri prosesdə canlanmaya səbəb olub. Liderlərin Kiyevə bundan öncəki səfərləri ilə bağlı siyasi təcrübə müharibə meydanında daha ciddi dəyişikliklərin olacağını deməyə əsas verir. Rusiya prezidenti Vladimir Putinin ötən günlərdə Federal Məclis önündə çıxışı isə sahədə vəziyyətin heç də Rusiyanın xeyrinə olmadığını göstərdi. Tam bir təbliğat məqsədli görünən çıxışda iki hədəf var idi: Qərb və rus xalqı. Qərbe yönəlik ismarclar təhdid və hədəyənlarla zəngin idi. Müharibənin əsl səbəblərinin qarşı tərəf olduğu diqqətə çatdırılırdı. Xalqa yönəlik mesajlar isə "Niye biz müharibədəyik?" sualını verən cəmiyyəti savaşın vacibliyinə inandırmağa yönəlmişdi.

Putin xalqın ruh düşkünlüyünü aradan qaldırmaq və yaxın gələcəkdə "boğazına çökmək" üçün səbəbləri Rusiyadan kənarlaşdırmağa çalışırdı. Putin cəmiyyəti bu müharibənin milli təhlükəsizlik maraqları uğrunda aparıldığına inandırmağa çalışır və başqa yollarını olmadığını göstərir. Ən əsası isə Rusiyanın hazırkı vəziyyətinə don geyindirmək təşəbbüsü də ortada idi. Gələcəyə yönəlik nəqib proqnozlar verir. Müharibənin əsl Rusiyanın sonunu gətirməyəcəyini ifadə edir. Putin inandırmağa çalışırdı ki, müharibədən əziyyət çəkən yalnız qarşı tərəfdir, ölkəsi isə, əksinə, güclənir. Halbuki bu fikirlərin əsasız olduğunu təsdiqləmək üçün bir arqument yetərlidir. Belə ki, enerji sahəsinə qoyulan sanksiyalar nəticəsində Rusiya iqtisadiyyatı gündüzlük 150 milyon dollar vəsait itirir. Putin xüsusən canlı qüvvə ehtiyatları ilə öyünməyə çalışdı.

Zuriyyə QARAYEVA, politoloq

aparmaları diqqətə daha çox Baxmut və Soledardan ayırmağa yönəlib. Baxmut strateji bir yoldur. Buna dövr yol da deyirlər. O istiqamətdə dəmir yolu, quru yolu var. Təminat baxımından strateji bir ərazidir. Ora həm Ukrayna, həm də Rusiya üçün əhəmiyyətlidir. Silahlanma təminatı üçün önəmi çoxdur. Lakin rus ordusu 6

Hər kəsə ağahdır ki, müharibənin taleyini əsgərlər deyil, hərbi texnikalar, müxtəliflər, təbliğat və ruh yüksəkliyi həll edir. Bu amillər Ukrayna ordusuna daha çox xasdır. Bu yöndə Baydenin səfərinin olduqca böyük əhəmiyyəti var. O, səfər nəticəsində Ukraynaya 700 ədəd tank, 1000 ədəd piyadaların döyüş maşını verəcəyini və 500 milyon dollar yardım ediləcəyini açıqladı. Etdiyi səfərlə həm də bütövlükdə Qərbin Ukraynanın yanında olduğu mesajını verərək ordunun ruh yüksəkliyini qaldırdı. Buna qarşılıq, savaşın eskalasiyasından bir söz deməyə də, nüvə silahına dair strateji raketlərin ləğv edilməsi ilə bağlı START müqaviləsindən çıxış eskalatı qərar idi. Putin müqavilədən çıxmayacağına desə də, müqavilə ilə bağlı öhdəliklərinin dayandıracağını açıqladı.

Hazırda Putinin əsas hədəfi ilk növbədə hakimiyyətini qorumağa çalışması, ikincisi, Ukraynada işğal etdiyi 4 vilayətin administrativ sərhədlərinə çıxmaqdır. Əsas döyüşlər isə Luqansk, Donetski, Zaporozje, Xerson və Xarkovda gedir. Xarkovun 90 faizini Ukrayna azad edə bilib. Sonuncu ağır döyüşlər Baxmut, Soledarda gedir. Son günlər Zaporozje vilayətində döyüşlər gedir. Zaporozje vilayəti istiqamətində rusların döyüşlər

aydır ki, burada 100 metr belə irəliləyə bilməyib. Bunlar göstərir ki, ikinci hədəfinə yerinə yetirilməsi üçün heç bir ciddi irəliləyişin baş verməməsi artıq birinci hədəfdə də, yeni hakimiyyətin qorunmasında fiaskoya gətirib çıxarır. Fiasko tək bu məqamlarla bağlı deyil. Putinin ABŞ-la bağlı siyasəti də əks-effekt verdi.

ABŞ NATO-nu Şərqrə doğru daha da genişləndirdi. Finlandiya və İsveçin də NATO-ya üzvlüyü ilə Baltik dənizi NATO dənizi halına gəlmək üzrədir. Vaşinqton Arktikadakı mövqelərini daha da gücləndirir. Fransa və Almanyanın Avropanın strateji muxtariyyət siyasəti ilə əlaqədar, Almaniya və Rusiya arasında strateji yaxınlaşmanın önünə Ukrayna səddi çəkildi. Avropada Polşa və Ukrayna kimi önəmli ABŞ peykləri olan quru gücləri Fransa və Almanyanın qarşısına çıxarıldı, Avropanın iqtisadi olaraq ABŞ-dan asılılığı daha da artdı. Avropa iqtisadiyyatı daha da zəiflədi, Rusiya iqtisadiyyatı təcrid edildi. "Şimal axını-2" boru xəminin parladılması ilə Rusiyanın Avropada enerji hegemonluğuna son qoyuldu. Avropanın başlanan silah anbarlarını ABŞ öz silahları ilə doldurmaqla Avropanın silah bazarında mövqelərini daha da gücləndirdi.

Ermənilərin soyqırım yalanlarını, qonşularına aqressiv münasibət tarixini araşdırıqca qarşımıza bir-birindən maraqlı faktlar çıxır. Bu riyakarlığı onların başlıqları da etiraf edirlər. Əlimizdə Türkiyənin "Qaynak" Yayınlarının buraxdığı bir kitab var. Kitabda vaxtilə sovet Ermənistanının ilk baş naziri olmuş Ovanes Kaçaznunun etirafı yer almışdır. Bu, bir raportdur. 1923-cü ilin aprel ayında Buxarestdə Daşnaksütyun partiyasının qurultayına göndərilmiş, Ermənistanda çapı qadağan edilmiş tarixi raport. Kitab belə adlanır: "Daşnak partiyasının edə biləcəyi bir şey yoxdur". Müxtəlif dillərdə yayımlanan hissələri Avropa kitabxanalarından toplanmış və türkçəyə çevrilmişdir. Bu kitab başdan-baş məkrli və irqçi erməni partiyasını ifşə edən çixış və iddialardan ibarətdir. Kaçaznuni bəlkə, özü də istəmədən etiraf edir ki, düşmənciliyi ilk olaraq onlar başlamışlar. Bəs haqqında bəhs etdiyimiz Ovanes Kaçaznuni kimdir?

Ermənistanda qadağan olunmuş raport və ya baş nazirin etirafları

O, 1918-ci ildə qurulan Ermənistan (Ararat-müəllif) dövlətinin ilk baş naziridir. Daşnak hökuməti 1919-cu ilin avqust ayına qədər, 13 ay idarə etmişdir. O, eyni zamanda Daşnaksütyun partiyasının qurucularından biri və idarə heyətində təmsil olunmuş şəxsdir. Bir sözlə, türklərə qarşı ən məkrli erməni partiyasının önəmli simalarından olmuşdur. Qafqazda erməni şovinizminin ayaq açmaq yerində özünün də xidmətləri olmuş bu şəxs bir müddət sonra, nəhayət, anlayır ki, onlar böyük dövlətlər, xüsusilə ruslar tərəfindən istifadə edilə bilər. Ona görə də, qəti şəkildə onları ittiham edərək yazır: "Bizim problemlərimizin rusları maraqlandırdığı və lazım olanda heç tərəddüd etmədən cəsədlərimizin üstündən keçə biləcəklərini biz bir siyasi partiya olaraq unutmuşduq. Rusların bizə qarşı alçaqca davrandıqlarına dair inancımızda sanki xüsusi bir təsəlli gözəlirdi".

Əlbəttə, qar Rusiyanın "Parçala-höküm sür!" siyasəti bundan ibarət idi. İki toplumu bir-birinə qarşı qaldırmaq və bölgəni rahatca idarə etmək. Böyük ədəbimiz Çəfər Cəbbarlinin məşhur "1905-ci ildə" dramındakı "Atan kazaklardı" ifadəsi bu vəziyyəti çox dəqiq əks etdirir. Çar və sovet imperiyaları dönəmində hakimiyyət daireləri bu metoddan gen-bol istifadə edirdi. Ermənilər də onlara siyasi alət kimi baxan hakimiyyət dairelərinin və ideoloq kilsə xadimləri və yazıçıların fəelə uyurdular. Bu işə onların bədbəxtçiliyinin əsasını qoyurdur.

Kaçaznuni müraciətində yazır ki, başımıza gələn hər şeydə xarici günahkar axtarılması və başqa hər kəsin bizi, sanki, borclu olması düşüncəsi ən böyük səhv idi. O, daşnakların sadələşməsinə hər dəfə bir qüvvəyə inanasını təhqid edir, onları xülyalara inanmaqda ittiham edir: "Dənizdən-dənizə xülyası üçün üsyan qalxdı. Hədəslərin səbəbi bizik, aldadıldıq. Türklərin həyata keçirdikləri köç siyasəti (Təhcir-müəllif) məqsəduyğun idi. Günahı özümüzə axtarmalıyıq. Yüzlərlə bir yerə məhraban yaşamışdıq. İndi isə türklərə baxacaq üzümüz qalmamışdır".

Erməni baş nazir daha sonra yazır ki, Daşnaksütyunun bütün qonşulara problemi var idi, bu fürsətdən gürcülər çox yaxşı bəhərlənir və inkişaf edirdilər. Bakı o zaman həm komissarlığın, həm də bolşeviklərin mərkəzi rolunu oynayırdı. Daşnaklar isə istəşöydilər bolşeviklərə qarşı müsavata birləşə bilərdilər, amma bu mümkün deyildi. Onlar müsavat diktaturasında, bolşevik diktaturasını daha üstün tutdular.

Kaçaznuni erməni dövləti hələ elan edilməmişdən öncə "Cənubi Qafqaz

Seymi" dönəminə toxunaraq yazırdı ki, türklər bizim rəsmən Rusiyadan ayrılmayı istəyirdi. Amma danışıqlar nəticəsiz qaldı. Məlumdur ki, üç müstəqil respublika elan edilməmişdən öncə Zaqafqaziya Seymi deyilən dövlət yaradılmışdı. Burada Cənubi Qafqazın əsas üç milləti – azərbaycanlılar, gürcülər və ermənilər təmsil olunurdu. Türklər Ərzurumu və Batumini tutduqdan sonra seym işi çətinləşdi. Gürcü və ermənilər Rusiyadan ayrılmağa meylli etmədilər. Azərbaycanlılar isə türklərlə eyni fikirdə idi. Nəhayət, bu seym türklərin hücum və təzyiqlərinə dözməyərək özünü buraxdı və bu üç icma öz dövlətlərinin müstəqilliklərini elan etdilər. Kaçaznuni qeyd edir ki, həmin geostrateji qarışıqlıq vaxtı erməni nümayəndə heyəti Paris Sülh Konfransında "Dənizdən – dənizə Ermənistan" ideyasını irəli sürürdü və o bunu ciddi tənqid edərkən əlavə edir ki, bu, Paris ermənilərinin tələbi idi ki, nümayəndə heyəti də bu vaxta boyun əydi. Kaçaznunun bir fikirləri bir daha onu sübut edir ki, erməni millətçilərinin diasporadan nə qədər asılıdır və bu asılılığın tənəmin 100 illik tarixçəsi var.

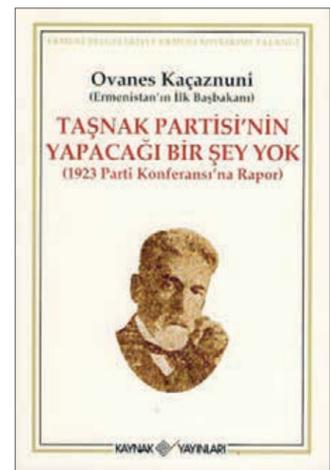
Kaçaznuni Gürcüstanla əlaqələrdə toxunaraq Daşnaksütyunu tənqid edir. O gürcülərlə aralarında baş vermiş Lori döyüşlərini xatırlayaraq bildirir ki, ən yaxın münasibətlər qurmalı olduğumuz qonşumuzla vuruşurdun. O qeyd edir ki, Azərbaycanla da ortağ həll yolu tapa bilmədik, silaha və qətlamlara əl atdıq, amma bu yolda da uğursuz olduq.

Kaçaznuni əlavə edir: "Bugün iki real güc var: Rusiya və Türkiyə. Biz onlarla hesablaşmağa məcburuq. Şərait elə gətirib ki, bu gün ölkəmiz Rusiyanın orbitinə girib və Türkiyənin hücümündən kifayət qədər qorunur. Rus hegemonluğu gedərsə, onun yerini mütləq türk-tatar hegemoniyası tutacaqdır. Ya Rusiya, ya Türkiyə, ya bolşeviklər, ya da türk millətçiləri; başqa bir çıxış yolumuz yoxdur. Bu cür seçimlə qarşılaşdıqımız bir şəraitdə, mənə, heç bir tərəddüdə qapılmamalıyıq. Əlbəttə ki, Türkiyə deyil, Rusiya. Əlbəttə, türk millətçiləri deyil, bolşeviklər."

Sonda müəllif ermənilərin düşdüyü bu siyasi aporiyadan qurtarmağın yollarını təklif edir: "Bilirəm ki, sizi çox kədərən-dirəcək, lakin deyilməsi lazım gələn hüznü sözləri heç bir bəzak vurmada, tam açıq şəkildə burada demək lazımdır. EldP-nin (Erməni İnqilabçı Daşnaksütyun Partiyası) artıq görə biləcəyi bir iş yoxdur. Partiyamız etməli olduğu hər şeyi etdi və gücü tükəndi. Yeni heyət şərtləri özülə yeni tələblər də gətirir, bizim isə bu yeni tələblərə cavab vermək qabiliyyətimiz yoxdur, buna görə də bu meydanı bizdən

Tarixin dərsələri

daha qabiliyyəti olanlara buraxmalıyıq. O deyir ki, artıq Türkiyə Ermənistanı yoxdur. (Söhbət Türkiyənin şərqində yerləşən 6 vilayətdən gedir) Böyük Avropa dövlətləri bizim məsələni dəfn ediblər. Ermənistan Respublikası muxtar bir bölgə olaraq Rusiyaya birləşdirilib. Hətta istəsək də, istəməsək də, dövlətimizi Rusiyadan qopara bilərik və bacardıqca bunu arzu etməməliyik. Məğlub olan və nüfuzunu itirən bu partiya ölkədən qovul-

lub və artıq geri qayıda bilməz, koloniyalarda isə onluq bir iş yoxdur. Bugünkü vəziyyət məhz belədir.

Kaçaznuni etiraf edir ki, müstəqillikdən sonra Daşnaksütyun özünü buraxmalı idi: Müstəqilliklə partiyanın missiyası bitmişdi və vaxtında getmə idik, tarixdə daha şərəfli yol keçmiş bir partiya kimi qala bilərdik. Çox vaxt eşidirik ki, milli məsələmizin həlli üçün yalnız bir istiqamət kifayət deyil, çünki etiyatlılıq bir istiqamətin yanında və on paralel şəkildə başqa bir istiqamətin də varlığını tələb edir. Məsələn, bu gün rus bolşevikləri türklərlə vahid cəbhədədir, amma sabah bu süni blok dağıla bilər və biz həm türklər, həm də arxalarında duran avropalılarla ortağ dil tapmaq zərurəti qarşısında qala bilərik. Deməli, gələcəkdə türklərlə münasibətimizi qorumaq lazımdır.

Erməni siyasətçi revanşist daşnaklardan fərqli olaraq praqmatik olaraq düşüncü ki, Türkiyə ilə münasibətləri səhmana salmaq lazımdır. Sanki bu gün üçün deyilməmiş fikirdir: "Bir gün türklərlə barışmaq lazım gəlsə, səhnayə başqa bir anlayışa, başqa bir psixologiyaya, ən əsası, başqa bir keçmişə sahib olan və ya heç bir keçmişə sahib olmayan fərqli insanlar gəlməlidirlər. O məqamda Daşnaksütyun işə yaramaz, əksinə mane ola bilər".

Bəli, zaman göstərdi ki, daşnak tənqidi hər şeyi nəinki bu işə mane oldu, hətta ötan əsrin 60-80-ci illərində türk diplomatlarına qarşı dəstəklədiyi sui-qəsdlərlə, Türkiyəyə qarşı qondarma soyqırım ittihamlarıyla, Azərbaycan türklərinə qarşı törətdikləri misilsiz vəhşiliklərlə ələ dərin şırınlar, yaralar açdı ki, hələ də epizodik addımlardan savayı ortada ciddi bir irəliləyiş görünür.

Anar TURAN, "Xalq qəzeti"

Ekokoaksiyanın gündəliyi

"Humanitar böhran şousu" işə keçmədi

Ermənistan tərəfi Azərbaycanın sülhə bağlı irəli sürdüyü humanist şərtlərə əməl etməkdən boyun qaçırır və beləliklə də regionda sülhün, təhlükəsizliyin təminatına mane olur. Eyni zamanda, Laçın yolundan istifadə zamanı qeyri-qanuni halların, sui-istifadələrin qarşısının alınması üçün rəsmi Bakı Azərbaycan-Ermənistan şərti sərhədində nəzarət-buraxılış məntəqələrinin qurulması ilə bağlı təklif irəli sürmüşdü. Rəsmi İrəvan təklifi qəbul etmək istəmir. Nəzərə alsaq ki, son iki ildə Laçın yolu ətrafında çox böyük qanun pozuntusu halları baş verib, yoldan qanunsuz istifadələr olub. Ermənistan açıq şəkildə Laçın yolundan tayınatı üzrə istifadə etmək niyyətində deyil.

Azərbaycan Respublikasının Xarici işlər nazirinin müavini Elnur Məmmədov BMT İnsan Hüquqları Şurasının 52-ci sessiyasında iştirakı çərçivəsində BMT-nin İnsan Hüquqları üzrə Ali komissarı Volker Türk ilə görüşü zamanı Laçın yolu ətrafında məsələlər də müzakirə olunub. Rəsmi İrəvanın Laçın yolu ətrafında Azərbaycan vətəndaş cəmiyyəti nümayəndələrinin haqlı etirazına kölgə salmaq məqsədilə guya, Azərbaycanın erməni sakinlərini "blokadaya alması", bölgədə "humanitar böhran" vəziyyəti yaratması barədə heqiqəti əks etdirməyən

mövqeyini sərgiləməsi beynəlxalq ictimaiyyəti növbəti dəfə aldatmaq məqsədilə edilir. Azərbaycan dövləti ölkənin bütün vətəndaşları kimi, bölgədə yaşayan erməni sakinlərinin də təhlükəsizliyini təmin etməyə hazır olduğunu bildirir.

E.Məmmədov, həmçinin BMT-nin Humanitar Məsələlərin Koordinasiya Ofisinin rəhbəri Rameş Rajasiñqam ilə görüşündə də Laçın yolu ətrafında müzakirələr aparıb. Laçın yolu ətrafında Azərbaycan vətəndaş cəmiyyəti nümayəndələrinin etiraz aksiyası ilə bağlı Ermənistan tərəfindən beynəlxalq ictimaiyyəti yanlış məcraya yönləndirən "blokada", "humanitar böhran" iddialarının heqiqəti əks etdirmədiyini diqqətə çatdırıb. Nazir müavini Laçın yolundan vətəndaşların, neqliyət vasitələrinin və yükvlərin hərəkət rejiminin dəyişməz olaraq qaldığını bildirib.

Qeyd edək ki, azərbaycanlı ekofeallərin Şuşa ərazisindən keçən Laçın-Xankəndi yolunda təşkil etdikləri etiraz aksiyası 81 gündür davam edir. Ərazi humanitar məqsədlər üçün açıqdır, sərbəst hərəkətə heç bir maneə yoxdur.

Rizvan FIKRƏTOĞLU, "Xalq qəzeti"

Ekspert rəyi

Aydın QULİYEV, siyasi şərhçi:

– Laçın yolu ilə bağlı Azərbaycanın siyasəti tam aydın və açıqdır. Bu siyasətin xüsusiyyətləri, elementləri müxtəlif vaxtlarda Azərbaycan Prezidenti tərəfindən ölkədaxili və xarici auditoriyaya aydın ifadə olunub. Laçın yolu barəsində əks mövqə tutanlar qərəzlidirlər, Ermənistanın maraqlarından çıxış edirlər.

İstədik ki, Laçın yolu ilə bağlı üçtərəfli Bəyanatın müddəaları tam şəkildə icra olunsun. Bu yol tayınatı üzrə – humanitar məqsədlər üçün istifadə edilsin, Ermənistanın hakimiyyət orqanlarının təmsilçilərinin sui-istifadə hallarının qarşısını alınsın. Bizə sirs deyə ki, bu yol vasitəsilə Qarabağda separatizmə dəstək verən üçüncü şəxslərin keçidi sərbəstdir. Bu sərbəstliyin belə davamı qəbul ediləməzdir.

Çox təəssüf ki, Ruben Vardanyanın Qarabağda Moskvanın aydın gündəliklə gəndərləməsi danışıqlar prosesində əngəl oldu. O, həm də pozuculuq siyasəti ilə də məşğul olurdu. Lakin, bu, çox davam edə bilməzdi. Prezidentimizin siyasəti, ekofeallərin dözümlülük nümayiş məkrli planları alt-üst etdi, Vardanyan ərazilərimizdən qovuldu. Ancaq iş Vardanyanın ərazilərimizdən çıxarılması ilə bitdi. Azərbaycan tərəfi Qarabağda yaşayan erməni vətəndaşları ilə danışıqlara hazır, vardanyanlarla yox. Danışıqlar Qarabağda tarixən yaşamış ermənilərin nümayəndələri ilə baş tuta bilər.

"Mənim iki Vətənim var..."

Özbəkistandakı Heydər Əliyev adına Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzi (AMM) Daşkənd Dövlət Neqliyət Universiteti (DDNU) ilə birgə Maqsud Şeyxzadəyə həsr olunmuş "Mənim iki Vətənim var – Azərbaycan və Özbəkistan" adlı beynəlxalq konfrans keçirib.

AMM-nin direktoru Samir Abbasov Azərbaycanın böyük oğlu Maqsud Şeyxzadənin özbək ədəbiyyatı və mədəniyyətində fenomenal yərə sahib olduğunu qeyd edib. O, Azərbaycan və Özbəkistan arasında ədəbi-mədəni, dostluq, qarşılıq əlaqələrinin qurulmasında Maqsud Şeyxzadənin də böyük rolunun olduğunu vurğulayıb.

S.Abbasov mədəniyyət mərkəzinin Maqsud Şeyxzadə yaradıcılığını daim diqqət mərkəzində saxladığını, hər il mərkəz tərəfindən M.Şeyxzadə ilə bağlı nəşrlərin, filmlərin, məqalə və televiziya verilişlərinin hazırlanması layihəsinə dəstək verildiyini, konfrans və seminarların keçirildiyini qeyd edib. Bu il də mərkəzin dəstəyi ilə Özbəkistan Dövlət Televiziyası tərəfindən Maqsud Şeyxzadə haqqında sənədli filmir ərsəyə gətirildiyini qeyd edən Samir Abbasov bu beynəlxalq konfransın da böyük alimin irsinə həsr edilmiş silsilə tədbirlərdən olduğunu diqqətə çatdırıb.

DDNU-nun prorektorı Dilşod Baratov Maqsud Şeyxzadənin əsərlərinin gənc nəslin vətənpərvərlik və qəhrmanlıq ruhunda yetişməsində böyük əhəmiyyətə malik olmasından söz açıb, bu gün gənclər arasında Maqsud Şeyxzadə yaradıcılığının təbliğinin çox vacib olduğunu qeyd edib.

Sonra mədəniyyət mərkəzi və Özbəkistan Dövlət Televiziyasının "Mahalla" telekanalı tərəfindən hazırlanmış, Maqsud Şeyxzadəyə həsr edilən "Əziz insan" sənədli filmi nümayiş etdirilib. Qeyd edək ki, filmə Azərbaycan və Özbəkistanda olan alimlərin, incəsənət və mədəniyyət xadimlərinin Maqsud Şeyxzadəyə yaradıcı

liğı ilə bağlı fikirləri, xatirələri yer alıb. Özbəkistan Elmlər Akademiyası Əlişir Nəvai adına Özbək Dili, Ədəbiyyatı və Folkloru İnstitutunun dosenti Gülnəzə Sattarova, universitetin Özbək dili kafedrasının dosentləri Malika Abdullayeva, Ayyib İskəndərova, AMM-nin inspektoru, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Kərimulla Məmmədov, universitetin tələbəsi Gülcahan Abdulfattoyeva Maqsud Şeyxzadənin həyat və yaradıcılığında söz açıblar.

Konfransın ədəbi-bədii hissəsində universitet tələbələrindən iştirakı ilə Maqsud Şeyxzadənin əsərlərindən ibarət teatrlandırılmış kompozisiyalar göstərilib, rəqslər nümayiş etdirilib.

Mədəniyyət mərkəzinin foyesində Maqsud Şeyxzadə haqqında nəşrlərdən ibarət şerhə şairin Azərbaycan və özbək dillində çap edilmiş əsərləri də nümayiş etdirilib.

Qulu KƏNGƏRLİ,

Daşkənd

Zərif məxluqun ağır mübarizəsi

Qadınların güc idman növləri ilə məşğul olması xalqımızın adət, ənənə, mentaliteti baxımından həmişə mübahisə predmeti olub. Qadın və kişilərin zəif və güclü cinsin nümayəndələrinə ayrılması, "qadına kişi arxa-dayaq olmalıdır", yaxud "yaxşı qadınlar ürəkdən itaətkar olarlar" məntiqi müasir dövr üçün nə qədər yararsız olsa belə, stereotiplər qalmaqdadır.

idmançı iştirak edib ki, bu da Azərbaycanın ağır atletikası tarixində bir ilk, bir rekord olub.

Növbəti Olimpiya Oyunlarında iş-

Güleş, boks, cüdo, ağırlıqaldırma, karate və digər idman növlərində qadın təmsilçiliyinə nəzər salmaq kifayətdir ki, bu fərqi hiss edək.

Bu yazımızda cəmiyyətimizdə çoxluğun fikrincə, qadınlarımız üçün uyğunsuz, çətin sayılan idman növlərindən biri – ağır atletikadan söhbət açacağıq. Bu idman növünün qadın sağlamlığı üçün faydalı və zərərli cəhətləri, qızların ağır atletikaya cəlb olunmasının vəziyyəti, bu sahədə qarşıya çıxan çətinliklərdən bəhs edib, onların gələcək perspektivlərinə nəzər salacağıq.

Qadın ağırlıqaldırmanın elm və texnikanın inkişaf ediyi çağdaş dövrdə – "Sidney-2000"-dən başlayaraq Olimpiya Oyunlarında iştirak etməyə başlayıblar. Bu faktın özü ağır atletikanın qızlar üçün nəinki zərərli, hətta faydalı olduğunu üzə çıxarır. Çünki Olimpiya Xartiyasına uyğun olaraq insan həyatına, sağlamlığına zərərli olan idman növləri proqramdan xaric edilir.

Ağır atletika üzrə Azərbaycan çempionu və bir sıra beynəlxalq turnirlərin qalibi və mükafatçısı, hazırda isə məşqçi kimi çalışan Elnarə Abbasovanın fikrincə, qadınların güclü olması onlarda özələrinə qarşı əminlik hissini artırır ki, bu da onların həyatda özlərini tapmasına kömək edir: "Tez-tez belə bir fikirle rastlaşırıq ki, cəmiyyətin tələbindən yaranan qayda-qanunlar var və onlara riayət etməliyik. Məsələn, güc nümayişi, özgüvənlik, enerjili olmaq, seçilməyə meyillilik kişilərə, zəif və zəriflik qadınlara xas xüsusiyyətdir. Bəs biz qadınlar da haqlı olaraq belə bir sual veririk. Zəif, qorxaq, həmişə dəstək gözləyən qadınlardan gələcəyin güclü kişisini yetişdirməyi necə gözləyə bilərsiniz? Şəxsən tanıdığımız qadın idmançıları var ki, ad-san qazanaraq cəmiyyətdə seçiliblər".

Ağır Atletika Federasiyasının mətbuat xidmətinin rəhbəri Kənan Məstəliyevdən qızların idmana cəlb edilməsi ilə bağlı öyrəndiyimiz maraqlı statistika diqqətimizi cəlb etdi. Belə ki, yalnız ötən il 9-10 yaşdan tutmuş böyüklərə qədər məşqə qoşulanlardan 50-si fasiləsiz şəkildə bu idman növünün sirlə-

Ekspert rəyi

Aydın AĞAƏLİYEV,
Ağır Atletika Federasiyasının həkimi

Cəmiyyətdə qızların ağır atletika ilə məşğul olmasına mane olan əsassız fikirlərə təəssüf ki, hələ də rast gəlinir. Bəziləri bu idman növü ilə məşğul olacaq qadınların kobud görünəcəyini, kişiyə oxşayacağını deyir.

Amma bilməliyik ki, insanın yekə, kobud olması onun genetikasından asılıdır. Var əzələli, bir də kobud bədən. Kobud bədən hərəkətsizlikdən deformasiyaya uğramış bədənədir. Əksinə, bu idman növü ilə məşğul olan qızlarda gözəl bədən quruluşu formalaşır.

Amma artıq çəkiyə görə kompleks keçirən qızlar bəzən təbiət onlara vermədiyi gözəlliyi idmanda tapır, şəxsiyyət kimi formalaşırlar.

Şübhəsiz, hər məşqdə toplam bir neçə ton çəkini başı üzərinə qaldıran bədən əzələli, qollar, çiyinlər daha güclü olur. Bəzən insanlar ağırlıqaldırmanı əzələ yığılmağa hesablanmış pauerlifting, bodibildinqlə səhv salırlar. Ağır atletikada isə həddindən artıq əzələli qollar, yaxud ayaqlar sürəti azalda bilər.

Stereotiplərdən biri idmançı qadının səsinin qalınlaşması ilə bağlıdır. Əslində, bu, qadağan edilmiş dərmanlara görə ola bilər.

Aşağı çəkili qızın ağır yükün öhdəsindən gəlməsi bəzilərində təəccüblü gəlir. Onlar bu çəkini qaldırmaq üçün ən az çəkiddən başlayır və bunu 15-20 dəfə artırıb ağır çəkiyə bədəni öyrədirirlər.

rini öyrənməkdə davam edir. Bölgələrə gəlincə, Qazax və Lənkəranda qızların sayı çox olub ki, bunun da obyektiv səbəbləri var. Belə ki, ölkənin qərb və cənub regionlarından çıxmış qadın ağırlıqaldırıcıları – Elnarə Abbasova, Mərzyyə Məhərrəmov, Gülçin Əlizadə, Səbinə Əzimova, Lalə Rzazadə və digərlərinin beynəlxalq yarışlarda uğur qazanması gənc nəsil üçün nümunə rolunu oynayıb. Daha bir maraqlı fakt odur ki, ötən ilin dekabrında keçirilən son ölkə kuboku yarışında 25 qadın

Ağır atletika ilə məşğul olan qızların dünyaya uşağ gətirmələri ilə bağlı problemlər yaranır, deyənlər də səhv edirlər. Əksinə, bu idman növü ilə məşğul olan qadınlarda bud-çanaq hissə, qarın əzələləri möhkəm olur ki, bu da doğuş prosesinin daha rahat keçməsi üçün şərait yaradır. Hətta qadın idmançı hamiləlik dövründə belə adaptasiya edilmiş məşqləri davam etdirə bilər. Araşdırmalar nəticəsində müəyyən edilib ki, hamilə qadının fiziki təmirli yerinə yetirməsi nəinki uşağa zərər vermür, ananın sağlamlığını və həyat keyfiyyətini artırmaqla yanaşı, çəkisinin artmasını qarşısını alır.

Bəzilərindən məntiqi ilə isə mütəmadi olaraq ştaq qaldırmaq, çətin məşqlər etmək yorucu və sağlamlığa ziyanlıdır. Diqqət etsək, görürük ki, idman, o cümlədən ağırlıqaldırma məhz doğru qidalanma, düzgün həyat tərzi, ciddi rejim tələp edir.

Ona görə də valideynləri uşaqlarını idmana, eləcə də ağırlıqaldırma idman növünə istiqamətləndirənlər onlar həm sağlam olarlar, həm də gələcəkdə idmançı kimi yetişib, yüksək nailiyyətlər əldə edə bilərlər.

tirəkçi komandalar qarşısında gənc bərabərliyinin təmin olunması tələbinin qoyulması bu sahədə başlamış ciddi işlərdən xəbər verir. Elə Azərbaycanda da qadın idmançıları arasında yüksək nailiyyətlər əldə edəcək idmançıların yetişməsi dövlətin prioritet istiqamətlərindədir.

Burada məqsəd, həm də cəmiyyət üçün sağlam qadın, sağlam nəsil yetişdirməkdir.

Leyla QURBANOVA

Turizm – fəal istirahətin geniş yayılmış və kütləvi növüdür. Fransızcadan tərcümədə gəzinti, səyahət deməkdir. Bələdçilər isə səyahətsevərlər üçün turları təşkil edən, maraqlı yerlər haqqında dolğun məlumat verənlərdir. Düşündüm ki, bələdçilərdən biri ilə yaxından tanış olub, onunla maraqlı söhbət apardım. Həmsöhbətim Azərbaycan Bələdçilər Assosiasiyasının üzvü, gənc bələdçi Cavad Ağayevdir.

Turistlərin görün gözü

– Cavad bəy, zəhmət olmasa deyin, bələdçilik peşəsinə marağ sizdə necə yaranıb?

– Mən Azərbaycan Dillər Universitetində Beynəlxalq münasibətlər ixtisası üzrə təhsil almışam. Rus və fransız dillərində sərbəst danışırım. Vətənim və tariximi çox sevirəm. Bu peşəyə ruhən bağlıyam. Artıq neçə illərdir ki, bələdçi vəzifəsində çalışıram. 2009-cu ildən Qala Dövlət Tarix Etnoqrafiya Qoruğunda bələdçi kimi fəaliyyət göstərirəm. Orada işlədiyim müddətdə qoruğa baş çəkməyə gələn yerli və xarici qonaqlar üçün Azərbaycan, fransız və rus dillərində ekskursiyalar təşkil edirəm. Qoruğun peşəkar rəhbər heyəti mənə bu peşənin

rırlar. Bir dəfə ekskursiya aparan zaman bir də gördüm ki, turistlərdən kimsə yoxa çıxıb. Qrup rəhbərinə xəbər vermədən gedib hansısa binanın, qapının və s. şəklini çəkirdi, (gülmür). Bu hal ən çox İçərişəhərdə baş verir. Burada küçələr dar və dolanbac olduğu üçün labirinti xatırladır. Turistlərdən kimsə gözəndən itəndə, adətən, gəldiyimiz küçələrə geri qayıdıram və azmış qonağı tapıb gətirirəm. Hətta elə anlar da olur ki, burada, suvenir satılan dükənlərin işçiləri mənə zəng edir ki, qonağınız burada qalıb, gəlin götürün.

– Cavad bəy, lütfən deyin, bizim turizm məkanları qonaqları daha çox hansı səciyyəvi cəhətləri ilə cəlb edir?

– Azərbaycan turizm baxımından maraqlı ölkədir. Məsələn, İçərişəhərin küçələrində gəzərkən Şirvan, Abşeron memarlığına xas olan qədim tikililər insanı tarixi keçmişə aparır. Lahıca səyahət edəndə isə sanki, başqa bir aləmə düşürsən. Orada misgərlik nümunələrinin, ustaların mis əşyalara vurduğu incə naxışların şahidi olursan.

Qafqaz sıra dağlarının etəyində yerləşən Qəbələ rayonunun isə özünəməxsus füsunkar gözəlliyinin şahidi olmaq insana mənəvi zövq verir. Şəki şəhəri isə əsrərlərdən bizə yadigar qalan canlı tarixdir. "Şəki xan" sarayı, "Şəki xanovların qış evi", "Şəbəbə" emalatxanaları, XVIII əsr məxsus karvansaraylar, Kiş kəndində yerləşən Qafqazın ilk kilsəsi və halva dükənləri turistlərin marağına səbəb olan tarixi məkanlardır.

Qarabağın incisi olan Şuşada dağdilliyi tarixi mədəniyyət abidələrinin bərpasından sonra, bu yerlərlə turistlərin tanış etmək və məlumatlandırmağın bələdçilər üçün qürurverici hiss olacağına şübhə etmirəm.

Fidan HÜQUQQIZI,
"Xalq qəzeti"

Dünyanın ilk süni intellektli radiosu – "RadioGPT"

İşə gedərkən sevimli FM radio stansiyalarımızda eşitdiyimiz səslər tezliklə süni intellektə aid ola bilər. Həyatımızda getdikcə daha az yer tutan radio, görünür, bir neçə ildən sonra süni zəka tərəfindən idarə ediləcək. Belə ki, "Futuri Media" şirkəti dünyanın ilk süni intellektə əsaslanan "lokallaşdırılmış" radio stansiyasını – "RadioGPT"-ni təqdim edib. Xəbəri "futurimedia.com" saytı verib.

"RadioGPT" "ChatGPT"də mövcud olan "GPT-3" modeli ilə "TopicPulse"un (hekayələri keşf edən və sosial media məzmununu skan edən proqram) birləşməsi nəticəsində qurulmuşdur. Nəticədə, süni intellektli DJ yerli ərazidə hansı mövzuların trend olduğunu müəyyən edəcək və müvafiq olaraq məzmun təqdim edəcək.

Məlumatlara görə, "RadioGPT" mövzularını müəyyən etmək üçün "Facebook", "Twitter", "Instagram" və 250 mindən çox digər xəbər və məlumat mənbələrini skan edəcək. Əldə edilən məlumatlar isə süni intellektin səsi ilə dinləyicilərə ötürüləcək. Bu səslər məşhur sənətkarların səsi ilə də əvəz oluna biləcək. Digər tərəfdən, süni intellektli radio stansiyasında verilən

cək məlumatların etibarlılığı və qərəzsizliyi də sual işarəsi altındadır. Bildiyimiz kimi, sosial media son illər yalan xəbərlərə görə tez-tez tənqid olunur. Bütün bunlara baxmayaraq, artıq "Alpha Media" "RadioGPT"-nin ilk partnyoru olmaq üçün "Futuri Media" ilə müqavilə imzalayıb.

Əfsanə ƏHƏDLİ, "Xalq qəzeti"

"Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti

tabeliyindəki idarələrə rezin təbəqələrin və parantların satın alınması məqsədilə

MÜSABİQƏ ELAN EDİR

Müsabiqədə iştirak etmək istəyən şəxslər www.asco.az səhifəsinə daxil olmaqla elanlar bölməsindən əlavə sənədləri və ətraflı məlumat əldə edə bilərlər. Müraciət üçün son müddət 9 mart 2023-cü il saat 17.00-dəkdir. Sənədlər Azərbaycan dilində, 2 nüsxədə (əsl və surəti) tərtib olunmalıdır (xarici dildəki tender təklifləri Azərbaycan dilinə tərcümə edilməlidir).

Göstərilən vaxtdan gec təqdim olunan zərflər açılmadan geri qaytarılacaqdır.

Əlaqə telefonu- (012) 404-37-00, daxili- 1132. Ünvan-Bakı, Mikayıl Useynov küçəsi 2.

Ahıllar ağac əkirlər

Sosial Xidmətlər Agentliyinin Ahıl şəxslər üçün sosial xidmət müəssisəsinin sakinləri ziyarət olunub, müəssisənin həyatında ağacəkmə tədbiri keçirilib. Tədbir Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin təşəbbüsü və dəstəyi ilə təşkil olunub.

Ahıllarla görüşən Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi nazirinin müavini Vüsal Nəzirli və Ekologiya və Təbii Sərvətlər nazirinin müavini Firdovsi Əliyev Od çarşənbəsi münasibətilə onları təbrik ediblər.

Görüşdə ölkəmizdə ahılların diqqət və qayğı ilə əhatə olunduğu vurğulanıb. Prezident İlham Əliyevin yaşlı, ahıl insanlara xüsusi münasibətinin nəticəsi olaraq bu kateqoriyadan olan vətəndaşların sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi, onlara yönələn sosial ödənişlərin artırılması istiqamətində atılan addımlardan bəhs olunub. Son 5 ildə ölkəmizdə minimum pensiyada 2,5 dəfə, orta aylıq pensiyada 2 dəfə, yaşa görə müavinətlərdə 3 dəfə artım olduğu qeyd olunub.

Bildirilib ki, hazırda dövlət başçısının tapşırığı ilə təhna ahıl vətəndaşlara evlərində sosi-

al-məişət xidməti göstərilir, həmçinin 200-dən çox ahılın yaşadığı sosial xidmət müəssisəsində onların yaşayışı, keyfiyyətli sosial xidmətlərlə təmin olunmaları üçün müasir tələblərə uyğun şərait yaradılıb.

Müəssisə üçün 5 mərtəbəli 170 yerlik əlavə korpus da tikilərək istifadəyə verilib. Çıxışlarda Heydər Əliyev Fondu tərəfindən Ahıl şəxslər üçün sosial xidmət müəssisəsinin sakinlərinin daim diqqət və qayğı ilə əhatə olunması məqsədilə aparılan işlər diqqətə çatdırılıb.

Görüşdən sonra hər iki nazirliyin nümayəndələri və könüllüləri, habelə ahıl sakinlərin iştirakı ilə müəssisənin həyatında müxtəlif növ ağaclar əkilib.

Zərifə BƏŞİRQIZI,
"Xalq qəzeti"

Əlil uşaqlara dəstək artır

Ağcabədi və Qubada Uşaq Reabilitasiya mərkəzləri yaradılacaq. Bu, əlilliyi olan uşaqlar üçün reabilitasiya infrastrukturunun respublikamızın bölgələri üzrə genişləndirilməsi çərçivəsində həyata keçiriləcək.

Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi bu il ərzində hər iki mərkəzin tikintisinə başlamağı nəzərdə tutub.

Qeyd edək ki, bölgələrdə yeni uşaq reabilitasiya müəssisələrinin yaradılması regionlarda yaşayan əlilliyi olan uşaqların bərpa müalicəsi imkanlarının, onların reabilitasiya xidmətlərinə əlçatanlığının artırılmasına xidmət edir. Son illərdə nazirliyin reabilitasiya və sosial xidmət müəssisələri əsaslı təmir olunaraq yenidən qurulub. Həmçinin 2021-ci ildə Qəbələ rayonunda Uşaq Reabilitasiya Mərkəzi inşa olunaraq istifadəyə verilib.

Hazırda Bakıda iki uşaq reabilitasiya müəssisəsi fəaliyyət göstərir. Qeyd olunan mərkəzlərdə əlilliyi olan uşaqlar tibbi, sosial, tədris-peşə reabilitasiyası xidmətləri ilə əhatə olunurlar.

Z.HÜSEYNOVA,
"Xalq qəzeti"

Beynəlxalq həyat

Blinken Orta Asiyadadır

ABŞ-ın dövlət katibi Antoni Blinken Orta Asiyada səfərdədir. Birləşmiş Ştatlarnın xarici siyasət idaresinin rəhbəri turnesinə Qazaxıstandan başlayıb. Dünyə Qazaxıstan Prezidenti Kasım-Jomart Tokayev Astanada ABŞ-ın dövlət katibini qəbul edib. Bu barədə "Associated Press" agentliyi məlumat yayıb.

Xəbər də deyilir ki, görüş zamanı Tokayev qeyd edib ki, diplomatik münasibətlər qurulduğu illər ərzində Astana və Vaşinqton həm ikitərəfli, həm də çoxtərəfli formata nü-

munəvi əməkdaşlıq qurub. Blinken dünən günortadan sonra qonşu Özbəkistana gələrkən bu ölkənin dövlət və hökumət rəsmiləri ilə müzakirələrə başlayıb.

Lukaşenko Çinə səfər edib

Belarus Prezidenti Aleksandr Lukaşenko fevralın 28-də Pekinə rəsmi səfərə gəlib. O, yola düşməzdən əvvəl "Sinxua" agentliyinə müsahibəsində bildirib ki, Çin lideri Ci Sinpin ilə şəxsi görüşünü böyük səbirsizliklə gözləyir.

A.Lukaşenko rəsmi Pekinin Rusiya-Ukrayna münaqişəsinin həlli ilə bağlı "Sülh təklifləri"ni yüksək qiymətləndirib.

Qeyd edib ki, bu gün dünyada heç bir problem rəsmi Pekinin iştirakı olmadan həll edilə bilməz.

Səfər zamanı iqtisadi, ticari və humanitar sahələrdə bir sıra mühüm sənədlərin imzalanacağı gözlənilir. BelTA agentliyi qeyd edib ki, Lukaşenkonun Pekində həmçinin Çinin bir çox iri korporasiyalarının rəhbərləri də görüşləri nəzərdə tutulub.

Xatırladaq ki, Belarus lideri Çinə bu vaxta qədər 12 dəfə səfər edib. Səfər martın 2-də başa çatacaq.

Finlandiyanın parlamentinin NATO qərarı

Dünyə Finlandiya parlamenti Türkiyə və Macarıstanla aparılan danışıqların nəticələrini gözləmədən bu ölkənin NATO üzvlüyünü təsdiqləyib.

Qeyd edək ki, bu il aprelin 2-də Finlandiyada parlament seçkiləri keçiriləcək. Hazırkı baş nazir Sanna Marin seçkilərlə bağlı siyasi vakuumin yarandığını nəzərə alaraq parlamentdə müvafiq qərarın mümkün qədər tez qəbul olunmasını arzulayır. Məlumat "Euronews" agentliyi yayıb.

Marin deyib ki, Finlandiya və İsveç tezliklə Şimali Atlantika Alyansına üzv olacaqlarına ümid bəsləyir. Onun sözlərinə görə, hər iki ölkə üzvlüklə bağlı bütün kriteriyalar üzrə tələbləri yerinə yetiriblər.

Xatırladaq ki, Finlandiya parlamenti – Eduskuntanın 200 üzvü var.

Yunanıstanda qatarlar toqquşub

Yunanıstanın şimalında sərnəşin və yük qatarlarının toqquşması nəticəsində həlak olanların sayı 29 nəfərə çatıb.

Bu barədə ERT NEWS xəbər kanalının efrində yaydığı məlumatda bildirilib. Onun sözlərinə görə, Yunanıstanın Larisa şəhəri yaxınlığında sərnəş qatarı ilə yük qatarının toqquşması nəticəsində ölənlərin sayı

26-ya çatıb, 85 nəfər xəsarət alıb. Xəbər də deyilir ki, təsdiq olunmuş məlumata görə, hazırda 26 nəfərin cəsədi çıxarılıb. Ən azı 85 nəfər xəsarət alıb, onlar xəstəxanalara çatdırılıblar. Hadisə yerinə 150 yanğınsöndürən, 40 təcili tibbi yardım maşını və 15 patrul maşını ilə 32 polis əməkdaşı cəlb olunub.

Hazırladı: M.HACIXANLI, "Xalq qəzeti"

Hava proqnozu

✓ **Martin 2-də**
Bakıda və Abşeron yarımadasında dəyişkən buludlu olacağı, ararib tutulacağı, əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir. Gecə bəzi yerlərdə duman, axşam Abşeron yarımadasının şimalında az çişkinli olacağı ehtimalı var. Mülayim şimal-qərb küləyi əsəcək, gecə ararib güclənəcək. Gecə 3-6°, gündüz 10-15° isti olacaq. Atmosfer təzyiqi 762 mm civa sütunundan 765 mm civa sütununa yüksələcək, nisbi rütubət 65-75 faiz olacaq.

✓ **Naxçıvan şəhəri, Culfə, Ordubad, Sədərək, Şahbuz və Şərur rayonlarında** əsasən yağmursuz keçəcək. Lakin gündüz bəzi yerlərdə ararib yağıntılı olacağı, qar yağacağı gözlənilir. Bəzi yerlərdə ararib duman olacaq. Qərb küləyi əsəcək. Gecə 0-5° isti, bəzi yerlərdə 4°-dək səxtə, gündüz 11-16° isti olacaq.

✓ **Xankəndi, Şuşa, Xocalı, Xocavənd,**

Ağdam, həmçinin Daşkəsən-Gədəbəy rayonlarında əsasən yağmursuz keçəcək. Lakin gündüz bəzi yerlərdə ararib yağıntılı olacağı, qar yağacağı gözlənilir. Bəzi yerlərdə ararib duman olacaq. Qərb küləyi əsəcək, gündüz ararib güclənəcək. Gecə 0-5° isti, bəzi yerlərdə 2°-dək səxtə, gündüz 9-14° isti olacaq.

✓ **Şərqi Zəngəzur: Cəbrayıl, Kəlbəcər, Qubadlı, Laçın, Zəngilan rayonlarında** əsasən yağmursuz keçəcək. Lakin gündüz dağlıq ərazilərdə yağıntılı olacağı, qar yağacağı ehtimalı var. Bəzi yerlərdə ararib duman olacaq. Qərb küləyi əsəcək. Gecə 1-6°, gündüz 9-14° isti, yüksək dağlıq ərazilərdə gecə 5°-dək, gündüz 1°-dək səxtə olacaq.

✓ **Qazax, Gəncə, Goranboy, Tartar, Füzuli rayonlarında** bəzi yerlərdə yağıntılı olacağı gözlənilir. Bəzi yerlərdə ararib duman olacaq. Qərb küləyi əsəcək, gündüz ararib güclənəcək. Gecə 3-7°, gündüz 13-18° isti olacaq.

✓ **Balaken, Zaqatala, Qax, Şeki, Oğuz, Qəbələ, İsmayıllı, Ağsu, Şamaxı, Siyəzen, Şab-**

ran, Xızı, Quba, Xaçmaz, Qusar rayonlarında bəzi yerlərdə ararib yağıntılı olacağı, qar yağacağı gözlənilir. Bəzi yerlərdə duman olacaq. Qərb küləyi əsəcək, ararib bəzi şərq rayonlarında ararib güclənəcək. Gecə 3-8°, gündüz 11-16° isti, dağlarda gecə 2° şaxtadan 3°-dək isti, gündüz 7-12° isti olacaq.

✓ **Mingəçevir, Yevlax, Göyçay, Ağdas, Kürdəmir, İmişli, Ağcabədi, Bəydağan, Səbirabad, Biləsuvar, Saatlı, Şirvan, Hacıqabul, Salyan, Neftçala rayonlarında** gün ərzində bəzi yerlərdə ararib yağış yağacağı gözlənilir. Bəzi yerlərdə ararib duman olacaq. Qərb küləyi əsəcək, ararib güclənəcək. Gecə 3-7°, gündüz 15-20° isti olacaq.

✓ **Məsəlİ, Yardımlı, Lorik, Lənkəran, Astara rayonlarında** əsasən yağmursuz keçəcək. Lakin gecəyə doğru bəzi yerlərdə yağış yağacağı gözlənilir. Bəzi yerlərdə ararib duman olacaq. Şərq küləyi əsəcək. Gecə 2-6°, gündüz 12-17°, dağlarda gecə 4-6°, gündüz 10-15° isti olacaq.

OXUCULARIN NƏZƏRİNƏ!

"Xalq qəzeti"

2023-cü il üçün abunə yazılışı kampaniyasını davam etdirir!

Abunə respublikanın bütün poçt şöbələri və mətbuat yayımı ilə məşğul olan firmalar tərəfindən aparılır.

Qəzetə abunə yazılmaq üçün aşağıda göstərilən mətbuatçıyı qurumlarına müraciət etmək olar.

1. "Azərpoçt" MMC (012)-598-49-55, (051)-225-02-13.
2. "Qaya" firması (012)-566-77-80, (050)-214-40-53.
3. "Azərmetbuatçıyımı" ASC (012)-440-16-26.
4. "SƏMA-M" MMC (012)-594-02-52, (050)-333-69-69.
5. "ZİYA" LTD (012)-497-76-96, (050)-306-77-44.
6. "PRESSINFORM" MMC (012)-598-49-52, (050) -456-08-35.

1 illik – 124.80 (yüz yirmi dörd manat səksən qəpik) manat.

6 aylıq – 62.40 (altmış iki manat qırx qəpik) manat.

3 aylıq – 31.20 (otuz bir manat yirmi qəpik) manat.

Hörmətli abunəçilər!

Abunə yazılışı ilə əlaqədar hər hansı bir problemlə rəsləşsəniz (012)-498-85-29 nömrəli telefonla əlaqə saxlaya bilərsiniz.

Hörmətli oxucular!
ABUNƏ YAZILMAĞA TƏLƏSİN!

"Xalq qəzeti"nin reklam və elan xidməti: 493-82-21

Oqtay Kazımı 90

Zərif duyğulu
mahnılar bəstəkari

Görkəmli bəstəkar Oqtay Kazımının mahnıları insanı öz nəğmə dünyasına apararaq, onu bu nəğmənin bir də heç vaxt bitməyəcəyinə inandırır. Bəstəkərin musiqiləri insan duyğularının ən dərin qatlarına enərək dinləyicini bu mahnılara döndürən qulaq asmağa sövq edir. Onun sakitliyi və təmkinliliyi arxasında gizlənən coşğunluğu, həssaslığı və heyecanı bəstələdiyi musiqilərdə də özünü büruzə verir.

Rəşid Behbudov adına Dövlət Mahni Teatrında Azərbaycan Respublikasının Xalq artisti, ilk rok operettasının müəllifi, bəstəkar Oqtay Kazımının 90 illik yubileyi ilə əlaqədar konsert təşkil olunub.

Tədbiri giriş sözü ilə açan Azərbaycan Milli Konservatoriyasının dosenti, sənətşünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru Jale Qulamova Oqtay Kazımının vətəni, xalqını, torpağını sevməyi bəstəkar olduğunu qeyd edib. Bəstəkərin yaradıcılığının öten əsrin 60-cı illərindən başlayaraq XXI əsrin ilk on illiyi də daxil olmaqla əlli ilə qədər olan bir dövürə əhatə etdiyini vurğulayıb.

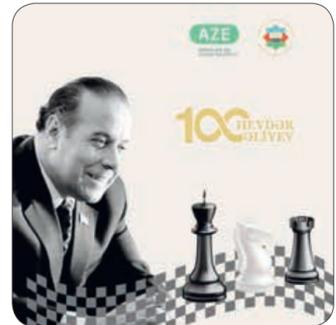
"Bəstəkar bu illər ərzində bəstələdiyi müxtəlif janrlı musiqi əsərlərində insanların həyatını əks etdirib. Buna görə də geniş dinləyici kütləsinin məhəbbətini qazanıb. O mahnı bəstəkəri kimi tanınsa da, yaradıcılığı çoxşaxəli olub. Belə ki, bir çox səhnə əsərləri, kamera-instrumental, vokal, simfonik musiqi nümunələri ilə Azərbaycan musiqi tarixində silinməz izlər qoyub. 16 simfonik, 10 vokal-simfonik, onlarla kamera-instrumental əsərlərini ərsəyə gətirən bəstəkar, həmçinin 500-ə qədər mahnının müəllifi olub".

Sonra, Xalq artistləri Gülyanaq və Gülyaz Məmmədovalar, Heydər Anatolu, solistlər Aynur İsgəndəri, Taleh Yəhyayev, Fəxr Kazım-Nicat, Rövşən Qəhrəmanov, Ayşən Mehdiyeva, İlhamə Qasımova, Mətin Rzazadə, Aytən Məhərrəmovanın ifalarında bəstəkərin mahnıları səsləndirilib.

Fidan HÜQUQQIZI,
Elşən AĞALAR (foto), "Xalq qəzeti"

Ulu öndərin xatirəsinə...

Azərbaycan Şahmat Federasiyası "Heydər Əliyev lili"nə həsr olunan geniş tədbirlər planını təsdiqləyib.

Federasiyanın mətbuat xidmətinin məlumatına görə, il ərzində paytaxt Bakıda və digər şəhərlərdə ulu öndər Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 illiyinə həsr olunan yerli və beynəlxalq turnirlər təşkil ediləcək. Silsilə tədbirlər sırasında Bakıda və digər regionlarda 100 lövhdə eyni anda seanslar, rapid yarışlar, tanınmış azərbaycanlı şahmatçıların gənclərlə görüşü, beynəlxalq OPEN turniri və digər tədbirlər daxil edilib.

Bildirilib ki, ulu öndər Heydər Əliyevin qayğısı və dəstəyi sayəsində dünya idmanına Şəhriyar Məmmədov, Teymur Rəcəbov, Vüqar Həşimov və digər nəhəng şahmatçılar bəxş olunub.

Qeyd edək ki, Azərbaycan Şahmat Federasiyası ölkədə fəaliyyət göstərən şahmat məktəblərinə qədim oyunla bağlı ləvazimatların təqdim olunmasına başlayıb. Artıq Quba və Bakının bir neçə məktəbinə müvafiq şahmat vasitələri hədiyyə olunub.

Bu gün X tur start götürür

Kişilər və qadınlar arasında Azərbaycan çempionatlarında növbəti

✓ Ağayev İlqar Ramiz oğluna məxsus "MERCEDES BENZ 230" markalı, 10SV730 dövlət nömrə nişanlı minik avtomobilinin AD609323 seriyalı qeydiyyat sənədnaməsi itdiyi üçün etibarlı sayılır.

İdman xəbərləri

oyunların vaxtı dəqiqləşib. Azərbaycan Voleybol Federasiyasından qəzetimizə verilən məlumatda bildirilir ki, IV dövrənin oyunları bu gün və səbah start götürəcəkdir.

Bu gün qadın voleybolçular arasında Yüksək Liqada X turun oyunları keçiriləcək. İlk olaraq meydana "Azərreyl" - "Murov" klubları çıxacaq. Görüş saat 16:00-da baş tutacaq. Turun növbəti qarşılaşmasında isə "Abşeron" və UNEC üzə-üzə gələcək. Həmin oyunun start fiti isə saat 18:00-da çalınacaq.

Qeyd edək ki, səbah isə kişi voleybolçular arasında Yüksək Liqada X turun oyunları keçiriləcək. Voleybol Mərkəzində təşkil ediləcək turun ilk matçı saat 16:00-da "Neftçi" və "Murov" komandaları arasında olacaq. Saat 18:00-da isə MOİK - "Xarı bülbul" dueli start götürəcək.

Teymur Rəcəbov ilk "10-luq"da

Beynəlxalq Şahmat Federasiyası (FIDE) qrossmeysterlərin yeni reyting siyahısını açıqlayıb. Azərbaycan Şahmat Federasiyasının mətbuat xidmətinə bildirilir ki, FIDE-nin rəsmi saytında yerləşdirilən reytingdə qrossmeysterimiz Teymur Rəcəbov yenidən ilk "10-luq"a qayıdıb.

2747 xalı olan 36 yaşlı grossmeyster 10-cu pillədə yer alıb. Milli komandanın digər qrossmeysteri Şəhriyar Məmmədov 2738 xalla 15-ci yerdə qərarlaşıb.

Şahmatçılarımızdan Qadir Hüseynov (2661) 83-cü, Rauf Məmmədov (2646) isə 100-cü yerdədir. Siyahıya əvvəlki kimi norveçli dünya çempionu Maqнус Karlsen (2852) başçılıq edir. Rusiyalı Yan Nəpomnyəşi (2795) ikinci, çinli Liren Dinq (2788) üçüncüdür. Qadın şahmatçılarından ibarət Azərbaycan yığmasının üzvlərindən Günay Məmmədova (2472) 22-ci, Ülviyyə Fətəliyeva (2447) 42-ci, Gövhər Beydullayeva (2388) 61-ci, Xanım Balacayeva (2372) 70-ci, Gülnar Məmmədova (2358) 88-ci pillədədir.

Qadınların reytinginə çinli Xou Yifan (2628) başçılıq edir.

Elçin AĞAMİRZƏ,
"Xalq qəzeti"

BAŞ REDAKTOR

ƏFLATUN
AMAŞOV

TELEFONLAR:

Reklam və elanlar: 493-82-21

Qəbul şöbəsi: 493-24-75
Məsul katib: 493-61-02
Texniki şöbə: 493-59-64

Mühasibatlıq: 498-85-29
E-mail: xalqazeti@gmail.com
info@xalqazeti.az

"Xalq qəzeti"nin kompüter mərkəzində yığılıb və səhifələnilib, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap olunub.

ÜNVANIMIZ:

AZ-1000, Bakı şəhəri, Bülbül prospekti, 30.
Şahadətname 022273

İNDEKS

0282

TİRAJ

4768

SİFARIŞ

567

QIYMƏTİ

40 qəpik

Növbətçi redaktor

Paşa ƏMİRCANOV

Çapa imzalanmışdır
00:00